לציונות—לסוציאליזם—לאחוות עמים
יום ו', י"ט באדר תשמ"ז. 20 במרס 1987 / שנה מ"ד מס' 13299 / המחיר 1.35 שקל כולל מע"מ

מרגלים בתוכנית החלל בצרפת

פאריס. — משטרת צרפת עצרה לפחות ארבעה אנשים, ובכללם מהנדס, החשודים שריגלו למען מדינה זרה וסיפקו לה פרטים חיוניים על תוכנית החלל האירופית — על כך מסר אמש דובר מטעם משרד הפנים בפאריס.
הדובר אמר, כי העצורים הובאו בפני שופט חוקר בעיר רואן, שבצפון־מערב צרפת.
הרדיו הצרפתי, מצידו, דיווח כי חמישה־שישה אנשים נעצרו על ידי סוכני הריגול הנגדי הצרפתי בקשר לפרשת ריגול חשובה.
דוברת מטעם קונסורציום החלל האירופי, „אריאנספייס", אמרה כי העצורים סיפקו למעצמה זרה, אשר שמה לא נמסר, פרטים סודיים על מנועי סילון, מנועים לטילי „אריאן" וכן לטילים צבאיים של צרפת מיוצרים במפעל בוורנון, השוכנת בין פאריס ורואן. (עי)

יו"ר ועדת הביון לשעבר של הסנאט, הסנטור דייויד דירנברגר:

פולארד הופעל לאחר שנחשפה ב־1982 פעולת ריגול אמריקנית בתוך צה"ל

הדבר אירע בעת פלישת ישראל ללבנון ■ קצין בכיר, עולה מארה"ב, „הועף" אז מצה"ל ■ היוזם: ויליאם קייסי, מנהל הסי.איי.איי. לשעבר, שלא דיווח על כך לוועדות הביון של הקונגרס

מאת זאב בליצר, כתב „על המשמר" בארה"ב

וושינגטון. — ב־1982 שינתה ארה"ב את „כללי המשחק" והחלה במבצע חשאי שנועד לחדור לקהיליות המודיעין של ישראל — מגלה היו"ר לשעבר של ועדת הביון של הסנאט.
לכתב „על המשמר" נודע, כי הסנאטור הרפובליקני, דייויד דירנברגר ממינסוטה, אמר לקבוצת פעילים פוליטיים יהודים, כי החלטה זו של הס.איי.איי. היא שהובילה את ישראל להפעיל את ג'ונתן פולארד בוושינגטון. הוא גם סתר את הדעה (סוף בעמוד 2)

ח"כ דוד ליבאי, מחולל המהומה, משוחח עם ח"כ אהוד אולמרט במסדרון הכנסת (צילום: רחמים ישראלי)

חריש בתגובה למכתב ליבאי: העדויות — סודות מדינה מוגנים

גוברות הקריאות — גם של שרים — להקמת ועדת חקירה ■ ביקורת קשה במפלגת העבודה על ליבאי; ש. פרס וי. רבין כועסים ■ השר רובינשטיין: אנרכיה מוחלטת

מאת בצלאל עמיקם, יצחק שור, מוטי בסוק ודורית גפן, כתבי „על המשמר" בכנסת

היועץ המשפטי לממשלה, יוסף חריש, פועל נמרצות כדי להבטיח הופעת העדים בפני ועדת הבירור לחקירת פרשת פולארד. חריש שולל את טענת פרקליט העדים, חבר הכנסת דוד ליבאי, שהחומר שיונח בפני הוועדה לא יהיה חסוי. אדרבא, טוען היועץ המשפטי לממשלה, העדויות ייחשבו לסודות מדינה מוגנים.
דברים דומים אמר בכנסת רוני מילוא, סגן שר במשרד ראש הממשלה, בתשובה להצעתו לסדר היום של יוסי שריד (ר"צ).
ח"כ ר"צ קרא לממשלה, לנוכח האירועים האחרונים, להקים ועדת חקירה ממלכתית לפרשת פולארד. ליהושע רוטנשטרייך וצבי צור, „אנשי כבוד" כדברי שריד, קרא לא לתת יד לאנשי אי־כבוד האחוזים בפחד, ולהתפטר מהתפקיד שקיבלו על עצמם. הכתובת על הקיר היא — תהיה ועדת חקירה ממלכתית, על אפם וחמתם של שמיר, פרס ורבין.
אלעזר גרנות, מזכ"ל מפ"ם, העריך, כי הלחץ הציבורי להגיע (המשך בעמוד 4)

„יש דיבור" — עמוד מיוחד לנוער במוסף שבת • עמוד 13
ארה"ב „תעקוב מקרוב" אחר יחסי ישראל־דרא"פ • עמוד 2
הפרקליטות לבג"ץ: בנק ישראל יוריד שיעור הריבית • עמוד 28

רא"ל משה לוי, בראיון מיוחד ל„על המשמר"

לא נעשה בצבא דבר שאיננו על דעת ובאישור הדרג המדיני

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

„הפיקוד המדיני על צה"ל הוא מלא, לא נעשה בצבא דבר שאיננו על דעת ובאישור הדרג המדיני", אמר אתמול הרמטכ"ל רב־אלוף משה לוי, בראיון שהעניק ל„על המשמר".
הרמטכ"ל התייחס גם לעניין קידומו של אלוף משנה סלע ואמר: „לא אמרתי שדעתי צריכה להיות פופולארית. אמרתי אותה עוד בטרם נקבעו הוועדות ואמרתי אותה (סוף בעמוד 2)

הליכה עד אמצע הדרך

שרשרת המחדלים בחקירת פרשת פולארד שנועדה להבהיר את הטעון בירור, מגבירה את המבוכה והערפל. ועדת הבירור, שעליה נטען כבר מרגע הורתה שאין לה סמכות שיפוטית מוצקה ומספקת כדי לעמוד במשימה שהוטלה עליה, מתחילה להתפורר מיד עם ראשית עבודתה. המלצתו של ליבאי למרשיו שלא להעיד בוועדה יצרה מצב בלתי־הפיך. כל מה שייעשה מעתה בוועדת הבירור, יעמוד תחת צל השפעותיה הממשיות שעדים חשובים יסרבו להופיע בפניה.
שתי פעולות, אם כן. שתי ועדות. ועדת המשנה של ועדת החוץ־והביטחון, שתספק כנראה את סקרנות חבריה אך אין לה סמכויות — וועדת הבירור נטולת השיניים. זהו מצב בלתי־נסבל של הליכה עד אמצע הדרך והוא סימפטום נוסף של מצבה של ממשלת האחדות, שמיר לא רצה בחקירה, ונגרר אליה, משיכה אחר משיכה, מידי דעת־הקהל והלחץ האמריקני. פרס הוליך את המהלך, אך כדי לא להביא לקרע עם הליכוד נעצר גם הוא בשלב הקמת ועדת הבירור. הוא מגונן על חולשותיה בטיעונים רופפים. התוצאה תהיה שהנושא ייחקר, אך לא בצורה שלימה ומוסכמת, ולאחריו יישאר שובל של סימני־שאלה.
קשה להשתחרר מההרגשה, שזהו דפוס הפעולה של הממשלה לא רק בנושא פולארד. דפוס דומה מגלה הממשלה בנושא הדרום־אפריקני. היא אינה נוקטת עמדה, מהססת בחשש גלוי ללחץ אמריקני, סופגת את הלחץ הגדל והולך ומודיעה בלב ולב על צמצומים לא מוגדרים בסחר עם דרום־אפריקה. בשני המקרים, דפוס הפעולה אינו דפוס של מנהיגות מובילה, הבטוחה בעצמה, אלא דפוס של מנהיגות אחוזת חרדות הבודקת את מערכת הלחצים ומנסה לשרוד בתוכם ולהגיע בשלום לבחירות הבאות.
הלקח מהמצב שנוצר בנושא ועדת הבדיקה הוא, שלא תיתכן חקירה לחצאין, כפי שלא ייתכן שלטון־חוק לחצאין. ועדות החקירה הממלכתיות נולדו כדי להעניק לרשות השופטת כלי מלא ומוסמך לשפוט מהלך מדיני או צבאי.
בחוקים הנותנים לוועדות אלה את סמכויותיהן, מתמצה עיקרון הפרדת הרשויות ועליונות החוק. אם החליטה הממשלה על חקירה מלאה ומוסמכת, עליה לעשות זאת בראש גלוי ולא בלב חצוי ובגמגום. טוב תעשה הממשלה אם תוביל היום את המהלך להקמת ועדת חקירה ממלכתית, במקום שתיגרר אחרי המהלך הזה בלית־ברירה, אם הבקיעים בוועדת הבירור אכן יגדלו ויפוררו אותה, כפי שזה נראה עתה.

ראש אמ"ן: יועצים סובייטים הגיעו לביירות

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי
ויהודה צור כתבנו בצפון

„מה שמטריד אותי אצל הסורים זה לאו־דווקא הנשק אלא החינוך לשינאה. כבר מגיל גן הילדים מחנכים הסורים את ילדיהם לשנוא את ישראל ואת היהודים" אמר אתמול ראש אגף המודיעין בצה"ל, האלוף אמנון שחק, בפני חברי ועידת הנשיאים של הארגונים היהודיים בארצות־הברית.
האלוף אמר, כי בסוריה שוהים אלפי יועצים סובייטים וכי להערכתו, חלק מהם בא כבר לביירות בעקבות הצבא הסורי – „בטח לא לביקור קצר".
הוא אמר עוד, כי האינטרס של ברית־המועצות בסוריה לא נחלש ביחס לעבר. „אסד הוא מנהיג נבון היודע להלך בין הטיפות", אמר.

* * *

„בנתונים של היום אין זה הימור מסוכן לומר שאין סכנה למלחמה מיידית עם סוריה בטווח קצר של חודשים ספורים", אמר אמש אלוף פיקוד הצפון, יוסי פלד, ביום עיון בעניינים מדיניים שהתקיים באודיטוריום של מכללת תל־חי. „להערכתי עדיין קיים פוטנציאל גדול בקרב צבא סוריה של מלחמה עם ישראל בטווח הרחוק", אמר אלוף הפיקוד.
לדבריו, צבא בעל אמצעים מודרניים שמתאמן כמו שמתאמן צבא סוריה, לא עושה זאת למען מצעדים בדמשק. עם זאת הוסיף אלוף הפיקוד, שעם צה"ל חזק שיידע להקרין ביטחון ונחישות, אפשר לשכנע את מקבלי ההחלטות בסוריה להימנע ממלחמות. אלוף הפיקוד ציין שלסורים, המסתכלים מדי בוקר על יישובים פורחים ברמת הגולן, קשה להשלים עם זאת לאורך זמן.

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל
מזכירות הוועה"פ והוועדה המרכזת

ישיבת הוועד־הפועל של ההסתדרות הכללית

הוועד־הפועל של ההסתדרות הכללית, יתכנס ל־2 ישיבות, לפי הפירוט:
1. ישיבה ראשונה: ב־22.3.87 בשעה 10.00 בבוקר.
סדר היום:
א. הביקורת בהסתדרות (בעקבות הגשת דו"ח מבקר ההסתדרות)
ב. תקנון נוהל ישיבות הוועד־הפועל
ג. אישור מועצת האגף לחינוך ותרבות
ד. שונות
2. ישיבה שניה: ב־5.4.87 בשעה 11.00 בבוקר
3. סדר היום:
א. הרפורמה במערכת הבריאות וחיזוק הרפואה השיוויונית־ציבורית. בהשתתפות: שרת הבריאות, הגב' שושנה ארבלי־אלמוזלינו.
ב. השלמת הרכב הנהלת רשות השיפוט הארצית
ג. שונות

חברי הוועד־הפועל וסגניהם מוזמנים

מזכירות הוועד־הפועל והוועדה המרכזת

הפגנת הסטודנטים בירושלים (צילום: רחמים ישראלי)

„השמים בוכים על ההשכלה הגבוהה שהפכה למותרות"

קראו 5000 סטודנטים שהפגינו בגשם מול הכנסת נגד הכוונה להעלות את שכר הלימוד ● כוח גדול של שוטרים ומשמר הגבול היה מחוסר עבודה הפעם ● מפ"ם קוראת לשביתה כללית

מאת יצחק שור, כתבנו לענייני חינוך

למעלה מ־5000 סטודנטים הפגינו אתמול מול משכן הכנסת ולאחר מכן מול משרדי האוצר וראש הממשלה נגד הממשלה, אשר „מנסה להפוך את ההשכלה הגבוהה לנחלת העשירים בלבד".
יו"ר התאחדות הסטודנטים, דוד ברמן, הכריז, כי הסטודנטים ימשיכו במאבקם עד אשר הממשלה תנקוט עמדה בנושא. לדבריו, מסכימים הסטודנטים לשכר לימוד בגובה 700 דולר בחמש השנים הבאות, אולם תובעים לבטל את האגרה, שתפחה לסכום של 550 דולר.
כוח גדול של שוטרים רוכבים, משמר הכנסת ומשמר הגבול הפריד בין הכנסת ומשרדי הממשלה לבין הסטודנטים. אך האווירה היתה רגועה והשוטרים נותרו מחוסרי עבודה. בפתח ההפגנה חילקו סטודנטים לשוטרים פרחים עטופים בכרוז: „צר לנו על ההיתקלות אתכם בהפגנות הקודמות. האלימות איננה דרכנו. נשמור על זכותנו כסטודנטים וכאזרחים בצורה נאה והולמת. אנו נאבקים למען עתידנו, עתיד ילדיך ועתיד המדינה".
לפי השיר „אני פורים" שרו המפגינים: „אני סטודנט, אני סטודנט, קורעים לי את התחת, כי רק ממני הסטודנט, הממשלה לוקחת".
גשם קל החל לרדת, אך הסטודנטים לא נרתעו והמשיכו בהפגנה. „מן השמים בוכים על ההשכלה הגבוהה" — אמרו.
כעשרה ח"כים מסיעות המערך, מפ"ם, רצ, הליכוד וחד"ש באו להפגין את הזדהותם עם הסטודנטים.
יו"ר ועדת החינוך, נחמן רז, הגדיר את ההצעה להעלות את שכר הלימוד ל־1600 דולר (הממשלה) או ל־2300 (ועד ראשי האוניברסיטאות) כ„טמטום". במדינה נאורה יש לפעול בכיוון של ביטול שכר הלימוד ולא בכיוון של להעלאתו — אמר רז.

מדינה פרימיטיבית או משכילה

אמירה סרטני (מפ"ם) אמרה, שהיא שותפה למאבק הסטודנטים ומתחייבת בעתיד לתמוך במאבקם. היא קראה לכל הח"כים שהתייצבו בהפגנה לפעול במסגרת מפלגתם כדי למנוע העלאת שכר הלימוד.
רן כהן (רצ), אמר, כי המאבק המתנהל הוא על השאלה אם ישראל תהיה מדינה פרימיטיבית או משכילה.
בתום ההפגנה הודיע יו"ר התאחדות הסטודנטים, דוד ברמן, כי אם יהיה צורך יתייצבו הסטודנטים להפגנה רבתי נוספת ב־29.3, ביום בו תדון הממשלה בשכר הלימוד.

„לא להתכופף"

רכז הסטודנטים של מפ"ם, שמואל בן־נפתלי, אמר בתום ההפגנה, כי לאחר שהממשלה מוטטה את החקלאות והידרדרה את הבריאות, הופכת ההשכלה הגבוהה לבת חורגת של המדינה.
הסטודנטים של מפ"ם קוראים לממשלה ולכנסת לחזור מהסתכמה ולהחליט על שכר הלימוד שיאפשר לכל בעל יכולת אינטלקטואלית ללמוד. כן קוראים הסטודנטים של מפ"ם להתאחדות הסטודנטים הארצית לא „להתכופף" ולא „למכור" את הסטודנטים ולהכריז מיד על שביתה כללית עד שהממשלה תחליט בנושא.
הסטודנטים של מפ"ם קוראים לממשלה ולכנסת להקים ועדה ציבורית שתייצג את כל המגזרים הקשורים להשכלה הגבוהה ותכין תוכנית להחלת שכר לימודים מדורג.

שידור הקדם־אירוויזיון וגמר גביע אירופה בכדורסל מוטל בספק

בגלל איום העיתונאים להשבית הרדיו והטלוויזיה

מאת אתי רונאל, כתבת „על המשמר"

שידורם של ועידת חירות, הקדם־אירוויזיון ומשחקי גמר גביע אירופה בכדורסל, עשויי להתבטל בגלל איומם של עיתונאי רשות־השידור בהשבתה כוללת של שידורי הרדיו והטלוויזיה החל מתחילת החודש אפריל.
העיתונאים מאיימים להשבית את השידורים אם רשות־השידור לא תעמוד בהתחייבותה שלא לערער על פסק־הדין שהשווה את שכר העיתונאים ברשות־השידור לאלה של העיתונות הכתובה.
על ההתחייבות חתם יו"ר הרשות, מיכה ינון, אלא שמשרד־האוצר ופרקליטות המדינה אינם מכירים בסמכותו של ינון בעניין זה ודורשים מהנהלת הרשות לערער על פסיקת בית־הדין לעבודה.
אתמול, בעת הדיון על הארכת המועד להגשת הערעור בביה"ד לעבודה, אמרה נציגת הפרקליטות, כי יש לפטר את הנהלת רשות־השידור מכיוון שזו איננה מתפקדת כהלכה. כן גילתה הפרקליטה, כי שר־האוצר יתנגד לדיון בתקציב רשות־השידור בממשלה כל עוד תימנע הרשות מלערער על פסק־הדין.
אתמול התברר, כי האוצר הורה לנכות משכר העיתונאים את הכספים שכבר שילמו להם בעקבות פסק־הדין של ביה"ד לעבודה. היום יתכנס הוועד המנהל של רשות השידור כדי לדון במצב שנוצר.

צעיר וצעירה נחנקו מדליפת גאז בירושלים

צעירה בת 21 וחברה, בן ה־25 נחנקו למוות בדירתה של הצעירה בשכונת בית וגן בירושלים.
המשטרה משערת כי השניים נחנקו בשנתם כתוצאה מדליפת תנור גאז. אמש סמוך לשעה 7:00 חשו שכנים בבית המגורים ברחוב בית וגן בבידה בריח חריף של גאז היוצא מדירה שבקומה הרביעית.
אנשי מד"א שהוזעקו למקום נכנסו לדירה ומצאו את שני הצעירים ללא רוח חיים.
אנשי מד"א הודיעו על כך למשטרה ולדירה הגיעו חוקרי משטרה ואנשי המעבדה לזיהוי פלילי של משטרת ירושלים.
מן המשטרה נמסר, כי הסבירות הגבוהה היא ששני הצעירים נרדמו ונחנקו בשנתם כתוצאה מדליפת תנור גאז שבער בדירה.
מותם של השניים היכה בהלם את השכנים אשר מיאנו למסור פרטים על הצעירים. (עתים)

מזג אוויר

הטמפרטורות: ירושלים 4־12, תל־אביב 10־18, חיפה 10־18, רמת־הגולן 4־11, צפת 3־9, טבריה 8־17, נצרת 6־13, עפולה 5־17, השומרון 6־14, לוד 7־17, יריחו 8־22, עזה 10־19, באר־שבע 6־20, אילת 13־26 מעלות.

לקיבוץ אדמית
דרושה אחות מוסמכת
העבודה מתחילה בחודש יוני
טלפון בשעות היום: 04-859113
בשעות הערב: 04-859189

הקיבוץ הארצי ● השומר הצעיר ● הוועד הפועל
ישיבת הוועד הפועל
תתקיים ביום ראשון, 22.3.87, בשעה 08.30 בגבעת־חביבה, בהשתתפות רכזי משק וגזברים
על סדר־היום:
קווים לתכנית כלכלית של הקיבוץ הארצי לשנים הקרובות
נא לדייק!!! **מזכירות הקיבוץ הארצי**

הרשויות הדרוזיות יפתחו בשביתה כללית ביום ג'

מאת קאסם זייד, כתב „על המשמר"

ראשי המועצות הדרוזיות, שהתכנסו אתמול בעכו לישיבת חירום, החליטו לפתוח ביום ג' הבא בשביתה כללית בכל הרשויות המקומיות שתקיף את כל השירותים המוניציפאליים.
ראשי המועצות הדרוזיות מוחים על כך שמשרד־הפנים לא עמד בהתחייבויותיו להעביר 3 מיליון שקלים לכיסוי גרעונותיהן של הרשויות.
המתכנסים החליטו, שאם עד יום ג' לא יועברו הכספים יפתחו בשביתה כללית בכל היישובים הדרוזיים, וחברי ועובדי הרשויות המקומיות הדרוזיות יעלו להפגין בירושלים.

200 עובדים פוטרו מ„סולתם" ביוקנעם

מאת יואב אביב, כתב „על המשמר"

150 עובדים זמניים ו־50 עובדים קבועים פוטרו ממפעל סולתם ביוקנעם, לאחר שבשבוע שעבר נחתם הסכם בין הנהלת המפעל והנהלת „כור" לבין ההסתדרות וועדי העובדים. לפיו יקבלו העובדים פיצויי פרישה בשיעור 20 אחוז בנוסף לתגמוליהם.
הנהלת המפעל דורשת לפטר עוד כ־300 עובדים.
מחזיק תיק המפעל במועצת פועלי חיפה, אברהם המאירי, אמר אתמול, כי לאחר ביצוע הפיטורין הנוכחיים ייכנסו ההסתדרות, העובדים וההנהלה למשא־ומתן חדש בנוגע להמשך הפיטורין. המאירי אמר עוד, כי הוא מקווה שגל הפיטורין הבא יסתיים בפיטורי עובדים בודדים בלבד.

תא"ל זיו נוקה מחשד מתן טובות הנאה

מאת אבי בניהו, כתב „על המשמר"

אין כל יסוד לחשדות בדבר מתן טובות הנאה שהועלו נגד תת־אלוף רמי זיו — קובעת המשטרה הצבאית בסיום חקירתה.
תא"ל רמי זיו, ששימש בעבר כסגן ראש אג"ת, נחשד בשתי עבירות בגינן נפתחה נגדו חקירה של מצ"ח. על אחת העבירות שיוחסו לו, הסמכת חיילים שלא כדין בבית־הספר לשריון, הוא הועמד לדין והורשע.
כן נחשד תא"ל זיו בהעברת מסמכים צבאיים שהגיעו אליו במסגרת תפקידו לחברה אזרחית בה רצה לעבוד עם פרישתו, כדי לקדם את סיכוייו להתקבל לחברה. אולם חקירת מצ"ח הפריכה, כאמור, את החשדות נגדו בעניין זה והתיק נסגר.

עם הצלחת המאבק לקבלת חוק
גיל פרישה שווה וגמיש לנשים
תקיים נעמת קו פתוח
בו ינתן מידע לציבור בכל הקשור בנושא זה.
ביום א' 22.3.87 בין השעות 16.00-18.00 ישיבו לשאלות:
* חכ' אורה נמיר
יו"ר ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, אשר העבירה את החוק.
* מאשה לובלסקי מזכ"ל נעמת
* המשפטנית עופרה פרידמן
מנהלת הלשכה המשפטית של נעמת.
התקשרו ותקבלו תשובות על שאלות כגון:
* האם החוק יחייב פרישה בגיל 65 או יאפשר פרישה קודם לכן.
* האם החוק יפגע בזכויות לפרישה מוקדמת הקיימות בהסכמי עבודה.
* האם תפגענה הזכויות הקיימות לקבלת קיצבת זיקנה מהמוסד לביטוח לאומי.
03-431473
03-262362
03-431550
נעמת
ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י

אלוף בר־כוכבא: טרם הופקו לקחים בצה"ל ממלחמת לבנון

יש להגביר פיקוח הדרג המדיני

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

האלוף משה בר־כוכבא קורא להקים מועצה לביטחון לאומי כדי להגביר את פיקוח הדרג המדיני על דרך הפקת הלקחים בצבא.

לדעתו של האלוף, לוקה הטיפול בלקחים בצה"ל בפגמים עקרוניים. לדבריו, ארבע שנים לאחר מלחמת לבנון, טרם דנו בה בצורה שיטתית ומעמיקה וטרם הופקו לקחים צבאיים ומבצעיים מתפקוד הרמות הבכירות.

"אין לרשותנו תפיסה מדעית מקצועית ויסודית, שתנחה אותנו בהפקת הלקחים מתרגילים של מסגרות בכירות וביישומם". בראיון ל"במחנה" טוען האלוף בר־כוכבא, כי צה"ל לא הקדיש די זמן לדיונים. לתחלופת דעות ולגיבוש אפשרויות. "לא התפרסמו תפישות כתובות לגבי הבעיות העיקריות שלנו. לא היה גם תהליך של המשך. אנשים התחלפו, מי שהיה ממונה על הפקת הלקח הלך הלאה. לא הייתה העברת מקל במרוץ השליחים", אומר האלוף.

הוא מוסיף, כי להערכתו איבד הצבא את המידה הנכונה של המעקב אחר לקחים. התאמתם למציאות המשתנה ואת פיתוחם כמערכת עבודה מחייבת. "יש גם בעיית תקציב. יש לנו למשל לקחים מנושא מסוים. אבל אין לנו את התקציבים לפתח ולהטמיע את הלקחים", הוא אומר.

המשכים

פולארד הופעל

(סוף מעמוד ראשון)

הרווחת, כאילו אין ארה"ב מרגלת בישראל.

דירנברגר דיבר בפני קבוצה של כמאה פעילים יהודיים ביום ראשון שעבר בפאלם ביץ', פלורידה. הפגישה זומנה ע"י הלובי הפרו־ישראלי בגבעת הקפיטול, "איפאק", והיא נערכה בביתו של ארווין לוי, פעיל יהודי ידוע.

על־פי מקורות שנכחו בפגישה, סיפר דירנברגר, כי במהלך פלישת ישראל ללבנון ב־1982 שינה מנהל הסי.איי.איי. ויליאם קייסי, לראשונה בשנים האחרונות, את מדיניות ארה"ב, כאשר הורה על מבצע חשאי נגד ישראל.

לאחר שגילתה ישראל, כי ארה"ב יודעת סודות מסוימים הנוגעים לפלישה ללבנון, שהיו יכולים לנבוע רק מסוכן הפועל בתוך המערכת, היא החלה לחשוד כי ארה"ב חודרת ישירות לממסד הביטחון הישראלי, אומר דירנברגר. הסודות נחשפו בידיעות עיתונאיות שציטטו מקורות מודיעיניים.

ישראל, עפ"י דירנברגר, חששה שקייסי גייס קצין גבוה בצה"ל אשר במקורו הינו עולה מארה"ב. הסנאטור סיפר, במדווחו, כי הקצין הבכיר "הועף" מצה"ל, אך הוא לא פירט. "זה שינה את כללי המשחק", אמר דירנברגר אשר צוטט כאומר, שהמבצע של הסי.איי.איי. ענה למעשה על השאלה מדוע ריגלה ישראל בארה"ב, ו"מציב את פרשת פולארד בפרספקטיבה הנכונה".

מקורות שונים שנכחו במגישה בפאלם ביץ' אומרים, כי דירנברגר ציין, שידוע שארה"ב נוטלת צילומי לוויין צבאיים של ישראל ומצותתת לתקשורת שלה. עפ"י הסכם בין שתי המדינות, אשר בה־בשעה אוסר על פעולות חשאיות ישירות של מדינה בשירותי הביון של רעותה.

מעניין לציין, שקייסי, שפרש מהסי.איי.איי. בינואר עקב ניתוח קשה, נחשב כמנהל סוכנות הביון האמריקני הפרו־ישראלי ביותר בהיסטוריה. הוא זה שהורה, מאז 1983, על העברה שגרתית של מידע מודיעיני לישראל, אשר היה חסוי ממנה בעבר. לדברי הסנאטור, עבר קייסי על החוק בכך שלא הודיע לוועדות הביון של הקונגרס על הפעולה נגד ישראל.

קצינת העיתונות של דירנברגר התבקשה אמש ע"י כתבנו להשיג את תגובתו, אך אמרה שהיא סבורה שהסנאטור לא יגיב.

לא נעשה בצבא דבר

(סוף מעמוד ראשון)

בפורום שצריך להיות סגור. אכן, היו לי ספיקות אם הוא יישאר סגור. יש ציטוטים שיוחסו לי אולם לא אתייחס אליהם," אמר הרמטכ"ל.

בתשובה לשאלת כתבנו אמר רב־אלוף לוי, כי נטל חלק בשתי פגישות שקיימה צמרת חיל־האוויר עם שר־הביטחון, יצחק רבין. הפגישה הראשונה תואמה ישירות בין מפקד חיל־האוויר, האלוף עמוס לפידות, לבין רבין, בכנס שנערך בבוקר (כנס התעופה ב־25.3. במלון הילטון בת"א — א.ב.) ורק אחר הצהריים עודכן הרמטכ"ל וזומן לפגישה. הוא נטל חלק גם בפגישה נוספת שהתקיימה למחרת.

"הציטוטים שולפו בעניין זה לפיהם לא השתתפתי בפגישות הם סילופים, או דרך החוסר תשומת־לב. לא צריך כלל לדווח מפורום כזה", אמר הרמטכ"ל.

בהתייחסו למערכת היחסים עם ארה"ב אמר: "לפי מיטב ידיעתי, כל ההסכמים שלנו עם ארה"ב שרירים וקיימים. ההיבט של הקשר עם ארצות־הברית חשוב לנו מאוד. עוצמת הביטחון שלנו תלויה בסיוע ובקשרים הללו", אמר.

בתשובה לשאלה האם לדעתו שוקד משבר את קהיליית המודיעין השיב: "אני לא רואה שום משבר. יש מדי פעם קשיים ובעיות שצריך להתמודד איתם".

הראיון המלא עם הרמטכ"ל יפורסם בקרוב.

"על המשמר"
המו"ל: עתון וספר בע"מ בכאון מפלגת הפועלים המאוחדת
עורך ראשי: סבר פלוצקר
עורך משנה: ישראל זמיר
מרכז המערכת: רוביק רוזנטל
המערכת והמנהלה: רח' חומה ומגדל 2, תל־אביב
טל. 378833 חשבון בבנק הדואר 4-43360-3
המען למכתבים: שירות שק־דואר נעול ת"א 61999
"AL-HAMISHMAR" (The Daily Guardian) 2, Choma Umigdal St. Tel-Aviv 67771 Phone 378833 Telex 341852
סניפים: ירושלים 94622 רח' בן־יהודה 3, בניין סנטר חדרים 101-103, טל' 233161/3
המען למכתבים: ת"ד 1816 ירושלים 91008
חיפה: 33134 רח' סביר 17, טל' 673623
המען למכתבים: ת"ד 4087 חיפה 31040

ארה"ב "תעקוב מקרוב" אחר ביצוע האמברגו על דרא"פ

מאת זאב בליצר, כתב "על המשמר" בארה"ב, ומוטי בסוק, כתבנו בכנסת וסו"צ

וושינגטון. — ממשל רייגן, מנהיגי קונגרס ופעילים יהודים, קידמו אתמול בברכה את החלטת ישראל לבטל את היחסים הצבאיים עם דרום־אפריקה, אך הדגישו שימשיכו לעקוב מקרוב אחר ביצוע ההחלטות להפסיק משלוחי נשק למשטר האפרטהייד.

רבין: תקדים לא טוב

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

"מדינת ישראל צריכה לחיות רגישה לכל נושא ההחרמות והסנקציות. חרם נגד מדינה כלשהי עלול ליצור תקדים לא טוב", אמר אתמול שר הבטחון יצחק רבין בדברים בפני ועידת הנשיאים של ארצות הברית.

בוושינגטון מבינים, כי ישראל מנסה להקדים את דו"ח הממשל לקונגרס על חלקה באספקת נשק לפרטוריה, בין מדינות כברזיל, בריטניה, צרפת ומדינות מערב־אירופיות אחרות. אולם ישראל היא המדינה היחידה המוזכרת בדו"ח, שמקבלת מענקים צבאיים מארה"ב — ולכן הא גם היחידה הצפויה לעונש של קיצוץ מענקים אלה.

מזכיר המדינה שולץ אמר אתמול לשגריר רווה, שהוא מרוצה מהפעולות ומהצעדים האחרונים נגד אפריקה, כפי שדווחו לו על־ידי השגריר.

מקורות בממשל אמרו אמש, שהדו"ח הפומבי אשר יוגש לקונגרס איננו ביקורתי במיוחד כלפי ישראל. אך נציגי ישראל חוששים, כי המסמך שאיננו לפרסום יהיה חמור למדי ויכלול פרטים מדויקים רבים על יחסי ישראל־דרום־אפריקה במישור הצבאי.

ה"ניו־יורק טיימס" ציין אתמול, כי יהיו בעיות באימות האמברגו שתטיל ישראל, מאחר שיחסיה עם פרטוריה הם חשאיים.

כנסת מאוחדת

הכנסת, קואליציה כאופוזיציה, התאחדה אתמול סביב הדרישה למתן עד למינימום את קשרי ישראל עם משטר האפרטהייד בדרום־אפריקה. שר החוץ שמעון פרס אמר, כי ישראל תכפיף את יחסה לדרום־אפריקה להחלטות העולם החפשי.

יחסי ישראל עם ארץ האפרטהייד עלו אתמול לדיון בכנסת בעקבות חמש הצעות לסדר היום. ראשון הדוברים יאיר צבן, כינה את החלטות הקבינט משלשום, בנושא דרא"פ "מעט מדי, מאוחר מדי, מגומגם מדי ותלותי מדי". הוא סיפר לכנסת, כי סיעתו יוזמת הקמת ועד יהודי עולמי לסולידריות עם מאבק השחורים.

מדינה מצורעת

יוסי שריד (ר"צ) קרא לממשלה לנתק לחלוטין את כל הקשרים הצבאיים עם פרטוריה. שנים ניסה השמאל לשכנע את הממשלה לנהוג בדרא"פ כבמדינה מצורעת. ההצעות נתקלו בקיר אטום של לעג. עכשיו אנוסה הממשלה, בשל החשש מארה"ב, לבצע כמה צעדים של הינתקות.

פרס מתקיף

גאולה כהן (התחיה) בירכה על החלטת הקבינט לצמצם במידה ניכרת את יחסי ישראל עם דרא"פ. גם לדעתה, ההחלטה היתה צריכה להתקבל מזמן. כיום ההחלטה נגועה בלחץ אמריקני. מאיר וילנר (חד"ש), הקפיץ את שמעון פרס מכסאו, כשטען כי ישראל משתפת פעולה בתחום הגרעין עם דרא"פ. החלטת הממשלה משלשום היא שקר טראגי־קומי, שכן רק בינואר האחרון חתמנו על חוזים צבאיים ארוכי טווח עם פרטוריה.

שר החוץ שמעון פרס הקדיש את מירב נאומו להתקפה אישית בוטה על יוסי שריד, גאולה כהן ומאיר וילנר. לגופו של ענין דיבר פרס מעט מאד, וגם כאן, היו מעט מאוד חידושים. מ"מ רה"מ חזר על החלטות הקבינט משלשום.

עם תום דבריו של שר החוץ, העידה חייקה גרוסמן (מפ"ם) כי ציפתה שפרס ישמיע דברים לעם היהודי, לא רק לעם בישראל, בנושא האפרטהייד.

ברוב קולות גדול של הקואליציה, החליטה הכנסת להסתפק בדברי התשובה של פרס ולא לקיים דיון מעמיק יותר בנושא.

חשש בדרא"פ

דרום אפריקה, אשר בה חיה קהילה יהודית המונה כ־115,000 איש, והמקיימת קשרים כלכליים וצבאיים עם ישראל, ציפתה אתמול בחששות להודעת ממשלת ישראל על נקיטת עיצומים נגד פרטוריה — וזאת בידיעה שישראל לא תוכל, ככל הנראה, לעמוד בפני הלחץ שהוגבר עליידי עתון חשוב ביוהנסבורג כמטילה אמריקאית".

השבועון הלונדוני "אקונומיסט" מעריך, כי אספקת ציוד צבאי ישראלי לצבא דרום אפריקה הסתכם ב־1986 ביותר ממיליארד דולר.

חרם על דרא"פ — אך מה עם ההסתדרות?

מאת אודי נחשון, כתבנו הכלכלי בת"א

האינטרנציונל של האיגודים המקצועיים החופשיים קיבל עוד לפני כשנתיים החלטה לא ליצור קשרים עם דרום־אפריקה, ולמרות שהחלטה זו מחייבת את ההסתדרות הכללית בישראל, היא ממשיכה לקיים קשרים עם מדינה זו.

שלשום הודיע מזכיר ההסתדרות, ישראל קיסר, כי ההסתדרות החליטה לנתק כל מגע עם ממשלת פרטוריה. הכרזה דומה הושמעה גם באמצע 1984, לאחר קבלת ההחלטה באינטרנציונל של האיגודים החופשיים. אולם "כור סחר" וחברות אחרות של הקונצרן, שהיו להן קשרים מסחריים עם דרום־אפריקה לא ניתקו אותן. עכשיו קיסר חוזר ומבטיח — "ננתק קשרים".

ביום השלושים למותו של חברנו
מאיר ברגר ז"ל
נעלה לקברו ביום חמישי 26.3.87
בשעה 15.00.
בשעה 21.00 נתייחד עם זכרו במועדון לחבר.
המשפחה
וקיבוץ בית קמה

במלאת שלושים למותו של חברנו
מאיר יערי ז"ל
נעלה לקברו ביום ראשון 22.3.87
בשעה 15.00
האזכרה תערך ב־21.4.87
ביום הולדתו ה־90
קיבוץ מרחביה

במלאת שנה לפטירתו של יקירנו
עזריאל (צביקה) שונפלד ז"ל
נעלה לקברו בבית־העלמין צור־שלום
ונתייחד עם זכרו ביום א', כ"א אדר תשמ"ז (22.3.1987)
בשעה 15.30.
נפגשים בבית בירנבאום, שד' גושן 9, קרית־מוצקין
הסעה מוסדרת
המשפחה המתאבלת

מונדרוביץ' עבר בדיקת "איידס"

אברהם מונדרוביץ, המבוקש ע"י שלטונות ארה"ב בחשד שביצע מעשים מגונים בקטינים, בא אתמול לבית החולים "הדסה" עין כרם בירושלים לבדיקת "איידס".

מונדרוביץ, מלווה ע"י פרקליטו, נתן דגימת דם ותוצאות הבדיקה ייוודעו בעוד שבוע. מונדרוביץ החליט לעשות את הבדיקה כדי להוכיח לכל, כי אין הוא חולה ב"איידס", כפי שנטען עליו.

בשבוע הבא ייפגש פרקליטו של מונדרוביץ, עו"ד אופק, עם מ"מ שר הפנים, רוני מילוא, וינסה לשכנע אותו לא לגרש את מרשו מן הארץ. אם הניסיון ייכשל, מתכוון הפרקליט לעתור לבג"ץ בעניין.

רק לאחר הפגישה יחל משרד הפנים בביצוע נוהל הגירוש ויפנה למשטרה כדי שתעצור את מונדרוביץ כמקובל, עד לגירושו הסופי מן הארץ. (עתים)

פהד מגיע ללונדון בשליחות פיוס מאסד

מאת עוזי מהנימי, לונדון

פהד מלך סעודיה יגיע ללונדון ביום שני לביקור רשמי בן ארבעה ימים.

המלך הסעודי נושא עימו איגרת בכתב מהנשיא לראש ממשלת בריטניה, מרגרט תאצ'ר, ובה הצעה של הנשיא הסורי לפיוס עם בריטניה, וחידוש היחסים הדיפלומטיים עימה. מקורות ערביים בלונדון שמסרו על כך לכתבנו מציינים, כי סוריה מנהלת מזה כמה שבועות מסע דיפלומטי רחב במטרה לחדש את היחסים הדיפלומטיים עם בריטניה, וכזכור נותקו לאחר משפט הינדאווי.

במסגרת מעמד זה, שלח הנשיא אסד לפני שבועיים איש עסקים סורי ללונדון, כדי שיגשש במשרד החוץ הבריטי על מידת הנכונות לחידוש היחסים. אותו איש עסקים נתקל בקיר אטום.

אסד אף ביקש מהנשיא הלבנוני אמין ג'ומייל, שביקר לפני כמה שבועות בלונדון, לדבר על ליבה של תאצ'ר שתסכים לחדש את הקשרים עם סוריה. אסד, מספרים המקורות בלונדון, התקשר מדמשק ללונדון, והתעניין אצל הנשיא ג'ומאייל בתוצאות שיחתו עם תאצ'ר, אך נראה כי גם ג'ומאייל לא הצליח לשכנע אותה.

בנסיון נוסף, מפעיל עתה אסד את "התותח הכבד" פהד מלך סעודיה. שלו השפעה טבעית רבה על תאצ'ר, כדי שזו תסכים ללכת לקראת הסורים.

מקורות בלונדון מעריכים, כי ללא תרומה סורית ממשית למלחמה בטרור, כדוגמת סיוע לשחרור בני הערובה הבריטים בלבנון וכראשם הכומר טרי וייט, לא ניתן יהיה להזיז את ראש הממשלה הבריטי מעמדתה.

הננו מודיעים בצער רב על מותו של חברנו
אריה תלמי
ההלוויה תתקיים ביום ראשון, 22.3.87, בשעה 15.00
המשפחה
ובית עין שמר

פרס בוטח "מערכת הבחירות", אנחנו מפלגה אמינה ומאוחדת

בכנס רב משתתפים של מפלגת העבודה בגני התערוכה שררה אווירת בחירות כשהדוברים תוקפים את הליכוד ● פרס: מי שמעלה על דעתו שויתרנו על הועידה הבינ"ל — חי בטעות

מאת דורית גפן, כתבנו לענייני מפלגות

אני קורא בעתונים על ביטול תוכניות, ביטול תרגילים וביטול ביקורים ע"י ארה"ב — אין בהם שום אמת. כל מה שנקבע התבצע ומתבצע ויתבצע — אמר אתמול שר הבטחון יצחק רבין ב"כנס ההתעוררות" רב משתתפים של מפלגת העבודה, שהתקיים בגני התערוכה בת"א. לדבריו, רבים בארה"ב יודעים שארעה "תקלה חמורה", שישראל והישראלים נושאים באחריות לה, אך אין יודעים לשים אותה במקום ובפרופורציה הנכונה.

כשהתייחסו למפלגת העבודה אמר רבין: אני לא רואה את הדגל שלנו בתוך הבחירות. יש להאבק על עקרונותינו ודרכנו בנושאים השונים. יתכן אם לא ניתן לממש אותם יש להגיע להכרעה בציבור. על היחסים בתוך "העבודה" אמר, כי המפלגה יכולה לבוא לעצמה ולציבור ולהציג את האחדות בתוכה. "כידוע לכם אני אחד משני המתמודדים הנצחיים בתנועה. אני חושב שלאחר הבחירות שעשינו, ואם שמעון יסכים לי, נחלק את האחריות במשותף. ידענו לעבוד יחד בשנים האחרונות מתוך שותפות ואחריות עם כל החברים. השגנו מפנה באורח החיים במפלגה, שמודקר היום במיוחד מול מה שקורה בלכוד.

יו"ר מפלגת העבודה שמעון פרס הרבה לדבר על האחדות בתוך הנהגת המפלגה ובשורות וטוען: אנחנו המפלגה האמינה ביותר בארץ. המפלגה אף פעם לא היתה יותר מאוחדת ויותר אמינה מאשר היום.

"מפ"ם טעתה"

מה לא הגשמנו ממה שהבטחנו, שאל פרס והשיב: הגשמנו הכל. מה זה אמינות, שם תוארו מפ"ם עוזבה אותנו מפני שטענה שלא נצא מלבנון. למה היא לא באה אתנו? בינתיים אנחנו יצאנו מלבנון והיא יצאה מאתנו. בין שנינו — היא טעתה, לא אנחנו. כדברו על תהליך השלום אמר פרס בתקיפות: "אנחנו נלך באופן נחוש, ואל תשימו לב למה שאומרים. הוא התפלמס עם אלה שטוענים, כי וועידה הבינ"ל היא ביצה שלא נולדה ואמר: אפשר לרצוח את התרנגולת לפני שהיא מטילה ביצים." הוא האשים את הליכוד שאימץ בנושא הוועידה הבינ"ל את עמדת התחיה, ולא את עמדת בגין וחזר בתקיפות על כך, כי מי שמעלה על דעתו שויתרנו על זה — חי בטעות. אנחנו נמשיך בתהליך השלום. בנושא אחר אמר, כי יש לתת עדיפות ראשונה לנגב ולגליל. אנחנו מעדיפים להתמודד עם איכות השטח בנגב מאשר עם איכות התושבים בשטחים, מה גם שאפילו אם נתגבר עם איכות התושבים, אין שם שטח.

סקרנות מיוחדת עוררה הופעתו של טדי קולק אשר אינו מרבה להשתתף בכינוסים מפלגתיים. לדבריו צריך להחזיר לעם את האמינות במנהיגות לאחר שזו הלכה לאיבוד. האנשים לא מאמינים היום במפלגות לא במנהיגות ולא במדינה. קולק ספר, כי בשנת 1951 היה הראשון שקשר קשרים עם הביון האמריקני ומדינת ישראל התחייבה אז לא לרגל בארה"ב וההבטחה הזו היתה ידועה לכל. הוא קבל על כך שמנסים היום להיות קצת יותר חכמים ולהציע לרדת מזה. אחרת לא נחזור לאמינות בבית ובחוץ.

השר עזר ויצמן אמר, כי אם מפלגת העבודה לא תצא לבחירות בראש מורם ובזרוע נטויה בצדקת דרכה, אם לא תעשה זאת ב־87 הרי 88 תהיה שנה יותר קשה, ולכן יפה שעה אחת קודם. הוא קרא לחברי המפלגה להיות בטוחים בעצמם וציין, כי השנתיים של הממשלה בראשותו של שמעון פרס היו רצופות הישגים. יש לנו קבלות לבוא אתן לציבור, כך אמר.

מטריה בינ"ל לועידת הליכוד

ישראל קיסר מזכ"ל ההסתדרות אמר, כי למפלגת העבודה אין סיכוי בחיקוי הלכוד, כי הם האורגינל. לכן עלינו להשאר מה שאנחנו, תנועת העבודה. הוא לגלג על הלכוד המתנגד לוועידה בינ"ל ותובע שיחות ישירות ואמר, הם בשיחות ישירות לא מצליחים להדבר אחד עם השני ויכול להיות שיזדקקו למטריה בינ"ל, ואולי למטריה מפלגתית כדי שיעזרו להם להשיג סדר יום לועידה שלהם.

מזכ"ל מפלגת העבודה עוזי ברעם טען, כי הלכוד עורך מתקפה קשה על מפלגת העבודה וראשיה, והיא פרי של קנאה, שנאה וחשבונות פוליטיים. הכנס שלנו הוא כנס של קריאה לאחריות — מול תנועה שמתאפיינת בחוסר אחריות.

כאלפיים פעילי מפלגת העבודה מכל חלקי הארץ הגיעו לכנס אתמול. האוירה בכנס היתה חגיגית משהו. ראשי המפלגה ישבו בשורה הראשונה במצב רוח מרומם ואף השתתפו בשירה בציבור בפתח הכינוס.

פרס ו"ידידי יצחק" בהפגנת האחדות החגיגית בגני התערוכה (תצלום: מאיר פרטוש)

"הסובייטים הציעו: קונסוליה בת"א תמורת שיתופם בוועידה בינ"ל"

מטה־האו"ם, ניו־יורק. — המזכיר הכללי של האו"ם פרז דה קוייאר, שוקל לערוך ביקור במזה"ת לשם שיחות על ועידת השלום הבינלאומית המוצעת" מסר אמש מקור דיפלומטי במטה האו"ם בניו־יורק.

המקור הוסיף, כי המזכ"ל סבור, שאם לא תחול השנה התקדמות לקראת הסדר, יש להוציא מכלל חשבון את 1988, הואיל וזו שנת בחירות לנשיאות בארה"ב.

פרז דה קוייאר, אשר קיבל מנדט מאת עצרת האו"ם לפעול למען כינוס ועידת שלום מזרח־תיכונית בחסות האו"ם, נועד לשיחות על הנושא עם חברות מועצת הבטחון. עד כה הספיק להפגש עם נציגי 5 החברות הקבועות במועצת הבטחון — ארה"ב, בריה"מ, צרפת, בריטניה וסין — והוא עומד להמשיך בשיחות עם 10 החברות הנבחרות של המועצה.

המקור ציין, כי מזכ"ל האו"ם התרשם מן הראיון שנערך השבוע בתוניס עם מנהיג אש"ף יאסר ערפאת, אשר בו אמר כי הנציגות הפלסטינית בוועידה הבינלאומית איננה חייבת להיות מורכבת מאנשי אש"ף. כזכור אמר ערפאת באותו ראיון, "מדוע לומר אש"ף? אין צורך לומר אש"ף. אני מתנגד לתשובה הזו".

המקור ציין, כי יתכן שמזכ"ל האו"ם יבקש לקבל הבהרה לעמדה זו, הנראית כנסיגה מן העמדה שהיתה מקובלת על אש"ף עד כה. בראיון הביע ערפאת אופטימיות לגבי האפשרות לכנס ישיבה מכינה של 5 החברות הקבועות במועצת הבטחון, לפני שתכונס ועידה בהיקף רחב יותר. אולם המקור ציין, כי דה קוייאר אינו שותף לאופטימיות הזו.

המקור מסר, כי בריה"מ אשר נתנה גיבוי לרעיון לאחר שהועלה בוועידת הפסגה הישראלית־מצרית באלכסנדריה בספטמבר שעבר — איננה לוחצת בעניין וממשיכה לשמור על "גמישות". צויין, כי העובדה שגם בריה"מ וגם סין אינן מקיימות יחסים דיפלומטיים עם ישראל, נחשבת כמכשול להשגת הסכם בעניין הוועידה. כפי שנמסר, התנהלו שיחות חשאיות על האפשרות לשנות את המצב הזה. שיחות אלה התקיימו בניו־יורק בין נציגים ישראליים לבין נציגי בריה"מ וסין באו"ם.

עפ"י דיווח אשר לא אושר, הציעו הרוסים לפתוח קונסוליה בת"א. תשובתה של סין איננה ידועה לפי שעה.

לשאלה מה עשויים להיות הישגיה של הוועידה הבינלאומית לפי הערכתו של מזכ"ל האו"ם, השיב המקור כי ועידה זו תוכל להגדיר את היסודות של הסדר אפשרי, ואחרי כן אולי לעבור להמשך הדיונים בקבוצות־עבודה לשם עיבוד הפרטים. (עיד)

● "שירותרום 87" יצא לדרך. בטקס בהשתתפות ראש הממשלה, יצחק שמיר, הרמטכ"ל, משה לוי, אלופי צה"ל, ראש האגודה למען החייל, קרן לב"י, אגודת "קרן אור" מצרפת ושלושת אלפים חיילים מכל זרועות צה"ל, נפתח אתמול מבצע השירותרום לביצוע אמנים ב"בנייני האומה" בירושלים.

● טעיות מוגברות של תפוחים כי דווחים בגלו, מעוררות חרדה בקרב חקלאים בגליל. החוששים מירידה דראסטית במחירי התפוחים.

דרושים/ות עובדים/ות
למשתלה במרכז הארץ
053—44349

מבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ
הנדון: קבלת החלטה מיוחדת
ניתנת בזה הודעה כי האסיפה הכללית שלא מן המניין של החברה, תתכנס ביום שלישי — 1.4.87, בשעה 10.30 לפנה"צ, בבית מבטחים, רחוב אבן־גבירול 30, ת"א, כדי לקבל החלטה מיוחדת כמפורט בסדר היום:
סדר היום: איחוד כולל של שש קרנות הפנסיה ההסתדרותיות
אם כעבור חצי שעה מהמועד שנקבע לאסיפה זו, לא יימצא המניין החוקי, תתבטל האסיפה ותידחה בשבוע אחד ותתקיים ביום שלישי 8.4.87, באותה שעה ובאותו מקום.
אם באסיפה השניה לא יימצא המניין החוקי, כעבור חצי שעה מן המועד שנקבע, דהיינו ב־8.4.87, שעה 11.00, ייחשבו החברים הנוכחים למניין חוקי.
דורון בנימין, מזכיר מבטחים

יש דיבור
YESH DIBOOR
עמוד לנוער
היום, במוסף לשבת, בעמוד 13

רבין: שיתוף הפעולה הצבאי עם ארה"ב נמשך כרגיל

מאת אבי בניהו כתבנו הצבאי

"לא חל כל שינוי בשתוף הפעולה בין ישראל לבין ארה"ב בתחום האסטרטגי" אמר אתמול שר הבטחון יצחק רבין בדברים שנשא בפני חברי ועדת הנשיאים של הארגונים היהודים בארצות הברית.

חברי ועדת הנשיאים ביקרו אתמול במתקני התעשיה האווירית, צפו בטיסת ניסוי של הלביא, ושמעו הרצאה של רבין.

שר הבטחון הדגיש בדבריו, כי למרות תקרית פולארד לא נפגע כלל שיתוף הפעולה עם ארה"ב. "כל ההסכמים בינינו, לרבות הביקורים ההדדיים והתרגילים המשותפים, מתקיימים כמתוכנן" אמר.

"עד מתי ירקד השטן הזה בינינו?" שאל נסים — שפנים לא היו

מאת דורית גפן, כתבתנו לעניני מפלגות

"מדוע השטן הזה מרקד בינינו" — שאל אתמול שר האוצר משה נסים בכינוס של אנשי מחנה שריר־נסים, של המפלגה הליבראלית שנערך במלון דיפלומט בת"א. בכינוס השתתפו כ־150 איש והאווירה היתה כבדה. השר נסים טען, כי המאבקים בתוך המפלגה אינם מוסיפים כוח לליכוד. הוא רמז על מודעי וחבריו, שהתכנסו באותה שעה במקום אחר, כי רצו לעקוף את המוסדות הדמוקרטיים של התנועה. הוא הביע תקווה "שאחותנו חרות לא תלמד מאיתנו".

ח"כ אריאל ויינשטיין דיבר על תחושה של מועקה ואמר, כי אינו זוכר מצב כזה. הוא סיפר, כי אמר לשר מודעי, שהוא מקווה שלא בימיו של מודעי ולא בימיו שלו יבוא סוף למפלגה. הוא האשים שלושה ח"כים (מודעי, גולדשטיין ותיכון) האוסרים מלחמה על תשעה ח"כים של המפלגה. הדוברים דיברו על סכנת פילוג במפלגה הליבראלית.

אחד מיועצי רייגן מואשם בעדות שקר

וושינגטון. — סגן ראש הסגל של הבית הלבן לשעבר, מייקל דיוור, הנמנה עם ידידיהם הוותיקים של הנשיא רייגן ורעייתו ננסי, מואשם במתן עדות שקר בעניין מגעיו עם אנשי צמרת במימשל האמריקני, במסגרת עיסוקו בהפעלת חברת־שדולה בוושינגטון.

בכתב אישום שהוגש נגדו בוושינגטון, נאמר, כי הוא שיקר בעדות בשבועה בפני הקונגרס ובפני חבר מושבעים חוקר, במהלך חקירה סביב ענייני העסקים שלו.

דיוור התפטר מן הבית הלבן במאי 1985 ופתח חברת־שדולה. אם יימצא אשם בדין, אפשר יהיה להטיל עליו עונש מאסר עד 25 שנים.

מיד לאחר פירסום כתב האישום מסר הנשיא רייגן הודעה אשר בה איחל לו כל־טוב. בהודעה נאמר: "מייק דיוור הוא ידיד קרוב שלנו מזה 20 שנה. ננסי ואני נזכור אותו ואת משפחתו במחשבותינו בזמנים קשים אלה. אנו מאחלים לו כל טוב."

זוהי הפעם הראשונה שאישומים פליליים מועלים נגד אחד מיועציו הבכירים של הנשיא רייגן, והדבר מהווה מהלומה נוספת לבית הלבן, שזועזע כבר כלאו הכי ע"י שערוריית אספקת הנשק לאיראן.

כתב האישום הוגש לאחר חקירה ממושכת שנערכה ע"י התובע המיוחד ווייטני נורת' סימור, במטרה לבדוק חשדות שדיוור הפר את חוקי האתיקה הפדראליים, ע"י הפעלת קשרים בבית הלבן לקידום עסקי השדולה שלו.

לדברי התביעה, הפעיל את הקשרים הללו לטובת מגוון נרחב של לקוחות, כולל ממשלות זרות וחברות גדולות.

(עיר ע"צ)

גבעת חביבה
סמינריון הקיבוץ הארצי מדור יהדות
יום עיון בנושא
היהודי החופשי ומורשתו
עם הופעת הספר קווה ראה וחדש
יתקיים בגבעת חביבה ביום א' כ"ח באדר תשמ"ז 29.3.87, בשעה 09.00
ישתתפו:
ארי אילון, זכריה גורן וד"ר אלישע שפי
הציבור מוזמן

חדשות

המשכים

חריש בתגובה לליבאי

(סוף מעמוד ראשון)

לחקר האמת, יביא להקמת ועדת חקירה ממלכתית. „לא יועיל שום דבר. אתם תגיעו לועדת חקירה, אבל תגיעו לאחר שתיגררו כנבלה בשוק. אם רק את עצמכם הייתם גוררים, ניחא. אבל אתם גוררים את מדינת ישראל" אמר. לפי הצעת מילוא, ירד הנושא מעל סדר היום.

ביקורת במפלגת העבודה

ביקורת קשה הושמעה אתמול במפלגת העבודה על ח"כ דוד ליבאי. נודע, כי ראשי המפלגה, שמעון פרס ויצחק רבין, תקפו בחריפות את ח"כ ליבאי אשר הורה לשלושת לקוחותיו לא להופיע לפני ועדת הבירור. עוד נודע, כי שרים בכירים במפלגת העבודה אמרו, כי על ליבאי להחליט אם הוא עו"ד או ח"כ מטעם מפלגת העבודה. הם הגדירו את המעשה שלו כצעד בלתי נסבל שעלול לשבש את תפקודה של ועדת רוטנשטרייך, והעומד בניגוד לעמדה שגיבשה מפלגת העבודה.

שמעון פרס הביע אתמול באוזני ח"כים ממפלגתו, רוגז רב על העצה שנתן הח"כ דוד ליבאי לשלושת לקוחותיו, המעורבים בפרשת פולארד, כי לא יופיעו בפני ועדת רוטנשטרייך. „לא די בביקורת של אנשי האופוזיציה על ועדת הבירור, עתה בא גם ליבאי ומנסה לערער על קיומה" — אמר פרס. לדבריו, התייעץ עם השר אמנון רובינשטיין, שהוא פרופ' למשפטים, וזה טען, כי חששותיו של ליבאי אין להם על מה שיסמכו.

בתגובה על הביקורת שהוטחה כנגדו, תקף אתמול ליבאי את דברי יו"ר לשכת עורכי־הדין יעקב רובין. „הודעת רובין והסתייגויותיו הן חמורות ומפתיעות" — אמר ליבאי, „משום שאין הוא מכיר את העובדות ולא ביקש ממני הסבר". הח"כ ליבאי אמר, כי הוא מייצג את שלושת המעורבים כלפי שלטונות ארצות־הברית זה שלוש וחצי שנים, בנושא שהוא מן הרגישים והמורכבים ביותר.

„היות ואני מייצג אותם זה מכבר לא יכול להיות ניגוד אינטרסים. לפני למעלה משבוע אמרתי לוועדת המשנה לענייני מודיעין (ועדת אבן), כי אם היא תחשוב שקיים ניגוד אינטרסים — אפסיק לייצג את השלושה. אבל הוועדה לא אמרה זאת. חרף זאת הצעתי ללקוחותי לפרוש מן הייצוג, והם סירבו לשחרר אותי. הם זקוקים לשירותי כדי שאגן עליהם בפני שלטונות המשפט האמריקניים, אשר עומדים לתובעם לדין. כדי להשתחרר מן הטיפול בתיק ולפרוש מן הייצוג אני צריך לפנות לוועדת האתיקה של לשכת עורכי־הדין" — אמר ליבאי.

כן גילה, ששלח בנושא זה מכתב לראש הממשלה ואף נפגש עם היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש. „השאלה העומדת היא, האם שלושת המעורבים יוכלו להעיד בפני ועדת הבירור ולגלות את כל האמת. והאם המדינה מעוניינת שכל האמת תתגלה". אמר ליבאי.

אורי נחשון, כתב „על המשמר", מוסר:

שר התקשורת, פרופ' אמנון רובינשטיין, כינה אתמול את האפשרות ששלושה מהמעורבים בפרשת פולארד יסרבו להופיע בפני ועדת הבירור — „אנרכיה מוחלטת". „האם הם יכולים להישאר עובדי מדינה? האם ניתן להעלות את הדעת דבר כזה? תמצאו לי דמוקרטיה אחת שיש בה כללים כל־כך מופקרים," אמר רובינשטיין.

כתבנו יוסף גלילי מוסר:

שר הכלכלה והתיכנון, גד יעקובי, אמר אתמול, כי „על הממשלה לדון ולהחליט כבר בישיבה הקרובה, על הקמת ועדת חקירה משפטית בפרשת פולארד וזאת בעקבות סירובם של עדים להופיע בפני ועדת הבירור". השר דיבר לפני אגודת הידידות ישראל־בריטניה, בבית סוקולוב בתל־אביב.

5000 רצים במרתון בתל אביב

מאת יצחק וסתוף

מעל 5000 רצים השתתפו אתמול בשעות הבוקר במרתון תל־אביב השביעי שנערך ברחובותיה המרכזיים של העיר.

180 השתתפו במרוץ למרחק של 42 ק"מ ו־195 מטר, 1500 בחצי המרתון ואילו כ־3500 רובם בני נוער במרוץ העממי למרחק של 4 ק"מ.

מנצח המרתון המלא נקבע מישל קונסטאן מצרפת. יארי קוניסטינין חייל מכוח האו"ם הפיני מדרום לבנון ניצח בחצי המרחק.

המרוץ ההמוני גרם לעצירת התנועה, אולם לפי דבריו של מפקד משטרת התנועה במחוז תל־אביב, סגן ניצב יששכר מורג, המרוץ בסדר מופתי. כ־600 שוטרים התפרסו ברחובות העיר כיוונו את התנועה ושמרו על הסדר. נוסף למרתון נאלצו השוטרים לעמול גם בהפגנת סטודנטים ליד סמינר הקיבוצים שמחו על שכר הלימוד הגבוה.

מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר, פתח את המירוץ בירייה ומחזיק תיק הפועל בהסתדרות יעקב ישי וסגן ראש העיר נתן וולך חילקו את הפרסים למנצחים. (פרטים מלאים במדור הספורט).

(תצלום: י.פ.פ.א/סמיונסקי)

ג'ון או איוואן

יהודי המתגורר באוסטרליה טוען שהרג את דמיאניוק במרידה

הרופא מצביע על מיקומה של צלקת בזרועו של דמיאניוק שלא נתן לה הסבר (תצלום: הראחי)

מאת בצלאל עמיקם

האם אתה מכיר מקרה שבו אדם בגיל 67 יצמח לגובה במקום שקומתו תונמך? גונדר משנה ד"ר זיגלבאום, רופא שירות בתי הסוהר, משך בכתפיו. בקריירה הרפואית שלו לא מצא מקרה כגון זה. באיזה תנאים מאבד אדם מגובהו? — שאלה זו, בקודמתה, הציג לו סניגורו האמריקני של דמיאניוק עו"ד גיל.

ייתכן מצב של אובדן מילימטרים אחדים אוזרי גיל 50, ואולי אף סנטימטרים. עקב בעיות בעמוד השדרה או מחלת העצמות" השיב הרופא.

כוונתו של הסניגור היתה להוכיח סתירה בין מסמך טרבניקי המפורסם שנשלח לארץ מברה"מ ובו נרשם גובהו של איוואן דמיאניוק כ־1.75 מ', לבין אימות הגובה שערך רופא שירות בתי הסוהר עם בוא הנאשם לארץ ולפיו קומתו של דמיאניוק — 1.80 מ'.

בחקירה סיפר הרופא הבודק על צלקת באיזור עמוד השדרה בגודל של 6־7 ס"מ. דמיאניוק סיפר לרופא, כי נפצע בקרב ב־1941 ונותח להוצאת הרסיסים מגופו.

הצלקות ומקורה, עשויים להיות משמעותיים כאשר לזיהויו של דמיאניוק, משום שהרוסים העבירו מסמך שבו מצויין שלדמיאניוק היתה צלקת בגבו.

העד סיפר עוד, כי הוא מצא צלקות נוספות בגופו של דמיאניוק, אחת בזרוע, אשר הנאשם לא נתן הסבר לגרימתה ואף אמר, כי אינו רואה אותה, צלקת ברגל, צלקת במרפק ימין מפגיעת רסיס, אחת קטנה בשוק הימני, צלקת קטנה בכף יד שמאל ועוד.

העד חושש ממשפט

בית המשפט נענה לבקשת התביעה לחקור בגרמניה המערבית את איש האס.אס לשעבר אוטו הורן, המתגורר בברלין המערבית. הורן שירת במחנה המוות טרבלינקה והכיר אישית את איוואן דמיאניוק שעבר במחנה בחלק מכוחות העזר האוקראינים. הורן לא יבוא לארץ משום שוא חושש, כי הוא צפוי לעמוד למשפט על פי החוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם. לאור זאת תיערך החקירה בחסותו של בית משפט גרמני. שני גרמנים הנריך שפאר והלמוט לאינהרדט, ששירתו במחנה האימונים טרבניקי, יכולים לאשר את מקוריותה של תעודת החייל שנופקה לאיוואן דמיאניוק. חקירה דומה תתקיים בבלגיה שם שוהה אדם נוסף, אמנבימיוס שמו, שהיה באותו מחנה.

אב בית הדין השופט דב לוין מצא כי העדויות חשובות לחקר האמת ולעשיית צדק.

במקביל מונחת בפני בית המשפט בקשה של ההגנה לחיקור חמישה עדים. שלושה מפולין הטוענים כי גרו בכפר סמוך למחנה המוות והכירו את האוקראינים שעבדו שם, לרבות „איוואן האיום". הם יכולים לזהות את דמיאניוק ולגירסתם הוא נהרג במרד האסירים.

שיינר העיד שהרג

ההגנה מבקשת להאזין בעדותו של חיים שיינר, יהודי מניצולי טרבלינקה החי כיום באוסטרליה. שיינר הציע שירותיו לסניגוריה וכתב, כי חבט בראשו של איוואן בעת המרד ועזב אותו מוטל ללא רוח חיים. בקרוב ייצאו צוותים של בית המשפט ונציגי ההגנה והתביעה לאירופה כדי לגבות את העדויות מטעם התביעה.

„ניצולי שואה הם עדים מיוחדים והגישה אליהם צריכה להיות מיוחדת. הניצול סוגר בנפשו את מה שעבר עליו. אם עד לא מסוגל לדבר על הפעולות שראה ועל האנשים עמם בא במגע, לי כחוקרת אין זכות ללחוץ ולהשפיע עליו" אמרה מריה ראדיווקר, הישישה בת ה־81 שזה לה היום השלישי לעדות, שתירצה בכך את סירובה לערוך עימות בין העדים לגבי זיהוי הדיוקנאות שבתמונות שקיבלה מארה"ב. מריה ראדיווקר היתה אתמול יגעה ומותשת. היא נחקרה בצורה נמרצת שגלשה לעיתים לסגנון בוטה, על ידי הנציג הישראלי של הסניגוריה, יורם שפטל. בקהל לא ראו זאת בעין יפה ואחד הנוכחים אף גידף אותו בקול והשופט דב לוין הורה לאנשי הבטחון להוציאו מהאולם. שפטל נהג בעדה בקוצר רוח. תחילה היא הגיבה באיפוק אך במהלך החקירה איבדה מעט מסבלנותה.

„אין לנו שגרירות בוושינגטון — פרס עוקף אותה באמצעות שליחים"

מאת מוטי בסוק, כתב „על המשמר" בכנסת

„מדוע אנחנו, במו ידינו, גורמים למצב בו אין לישראל שגרירות בוושינגטון? יש לנו שם אנשים מצויינים. אך אין לנו שגרירות", טען אתמול ח"כ הליכוד אליהו בן־אלישר, בהצעה דחופה לסדר היום.

לדעת המליץ, שר החוץ שמעון פרס מתעלם לחלוטין משגריר ישראל בוושינגטון מאיר רוזן, וכל יחסי ישראל עם ארה"ב מתועלים דרך השגרירות האמריקנית בת"א, או דרך שליחים היוצאים לוושינגטון. ד"ר בן־אלישר התרעם גם על הדרך בה נודע לשגריר רוזן על סיום תפקידו. הוא קיבל מכתב פיטורין, לאקוני ורשמי. ללא כל מילת תודה על פעלו הדיפלומטי הממושך. נאמר במכתב: „התבקשתי להודיעך כי סיום שרותך בוושינגטון נקבע ליום 1.5.87", במקום שר החוץ או אישיות בכירה אחרת במשרד, חתם על המכתב סמנכ"ל החוץ", כך מסיימת ממשלת ישראל", הרגיש מי שהיה בעבר שגריר ישראל במצרים, את תפקידו של ראש וראשון במערך הדיפלומטיה שלה בוושינגטון". לדעת בן־אלישר השגריר והשגרירות בבירת ארה"ב היו צריכים לעמוד מעל לכל הפוליטיזציות למיניהן. וכיוון שהתמונה עכורה אין מי שיסביר לדעת הקהל האמריקנית את עמדת ישראל בפרשיות פולארד ואיראן.

„מכתב פורמלי"

לשר החוץ, בדברי תשובתו לד"ר בן־אלישר, היתה פרשנות אחרת לפרשת רוזן. גם פרס עצמו שולל פוליטיזציה של שרות החוץ. מאידך אין הוא שולל מינויים פוליטיים, בשרות החוץ. שר החוץ טען שהוא רגיש מאוד לנושא של יחסי אנוש. רוזן שהה בחו"ל, תחילה כשגריר בפאריס ואח"כ בוושינגטון, די והותר — שמונה שנים. מכתב הפיטורין שהוא קיבל היה מכתב פורמלי. את מכתב התודה הוא יקבל עם תום שרותו. אין כל פגיעה בשגרירות ישראל בוושינגטון, ודבר זה אינו סותר את היחסים הטובים שיש לנו עם שגרירות ארה"ב בת"א.

סוכל פיגוע גדול בגורד השחקים של רובע מונפרנאס

מאת ארנון יפה, כתבנו בצרפת

פריס. — מיצוין מטען של 11 ק"ג חומר נפץ בקומה ה־52 בגורד השחקים ברובע מונפרנאס בפאריס. סוכל אתמול. מאריס פררו, מומחה חבלה של ארגון הטרור, אחד היחידים שעדיין מהלך חופשי, תיכנן להצמיד מנגנון־הצתה ולבצע התנקשות רצחנית.

החוקרים מסרו, כי היתה זו „פצצה מרומה". עתה מחפשים פצצות רדומות במקומות אחרים, שיכלו לשמש מטרות „לפעולה ישירה".

חומר הנפץ התגלה טמון בתקרה בשירותים של משרדי חברת הניקל „קלדוניה החדשה". פררו, צנחן לשעבר הוא זה שביצע את הפיצוץ בלב מטה המשטרה בפאריס.

צוותא להרבות מתקדמת
אבן גבירול 30 ת"א
הקופה פתוחה: 11.00–13.00, 19.00–20.30

תיאטרון
„12 המושבעים" - בביצוע סטודיו למשחק בהנהלת ניסן נתיב. היום 20.3 ב־12.00 וב־15.00
„התחתונים" - הערב 20.3 ב־21.30 וב־23.30
„רקוש נשוש" - א' 22.3, וה' 26.3 ב־20.30
„לאי שב בעודת הקרב" - יום ב' 23.3 ב־21.00
„המטע של אמא טובבורי" - ב' 24.3, ד' 25.3 ב־20
„מזה" - ה' 26.3 ב־23.00

אירועים מיוחדים
„מאיוב עד בראשית" - עם פרופ' ישעיהו ליבוביץ יום ב' 23.3 ב־16.30
על „עולמו הרוחני של בן־גוריון" ישוחח ד"ר א. וולפנזון יום ג' 24.3 ב־16.30

מוסיקה
שחרית 11:11 - עם יאיר קלס (כינור) ויקטור צ'רביאנסקי (פסנתר), אלכסנדר קנטובסקי (צ'לו), בין צ'אריאנו, אלון בור ותן ציפנבליסטה (כלי הקשה) ביצירות של שוסטקוביץ'. שבת 21.3 ב־11.00

בידור
„ווני ודידיה - „השירה עוברת" - מוצ"ש 21.3 ב־22.30
הפנטוריסט - ניגון „ברקיע השישי" - יום ד' 25.3 ב־22.00
„לאו בצוותא" - עם ביק סנו (סקסופון), ג'ורג' סאובנר (פסנתר) טרי קלינג (בס), ודוד יצחקי (תופים) ב.דיקסי לנד וסווינג. שבת 21.3 ב־17.00

פנטזיית רוק
מאקו׳
עם: מאי כהן, אריה מושקוביץ ואהוד בנאי
„לא להחמיץ, ראיתי פעמיים אבוא גם בשלישית" (עמוס אורן „ידיעות אחרונות")
„אופרת רוק מעולה" (יואב קוטנר „קול ה"א")
יום ו' 27.3 ב־22.00

★ בצוותא מוצגת תערוכתו של אלון ברדוז

„על המשמר"
מוסף לשבת
עורכת: עדה סער
עריכה: שולה בין־לוריא
עיצוב גראפי: רחל דביר

ואלו בני הערובה

בלבנון מוחזקים כיום כ־25 בני ערובה מלאומים שונים. רובם מוחזקים על־ידי הארגונים השיעים הקיצוניים. חלקם על־ידי משפחות שאנשיהן כלואים באירופה ובכווית. רובם כבר שכחו לשם מה חטפו את בני הערובה.

אמריקנים:

ויליאם באקלי, בן הערובה הראשון והחשוב ביותר. נחטף ב־16 במרץ 1984. שימש כראש משרד הסי.איי.אי. בלבנון. ארגון הג'יהאד האסלאמי טען כי הוצא להורג. כנראה שמת בבית כלא בסוריה אחרי שעבר חקירות קשות, כולל כאלה של אנשי ק.ג.ב.
טרי אנדרסון, 16 במרץ 85'. מנהל סניף אי.פי. בלבנון.
תומאס סאתרלנד, 9 ביוני 85', דיקאן הפקולטה לחקלאות באוניברסיטה האמריקנית של ביירות.
פראנק רייד, 5 בספטמבר 86'. מנהל בית ספר בין־לאומי בביירות.
ג'וזף סיסיפיו, 12 בספטמבר 86'. מרצה באוניברסיטה האמריקנית.
אדוארד טרייסי, 21 באוקטובר 86'. סופר ילדים.
ג'סי טרנר, 24 בינואר 87'. פרופסור אורח למתמטיקה ומחשבים באוניברסיטה האמריקנית בביירות.
רוברט פולהיל, 24 בינואר 87'. מרצה למנהל עסקים באוניברסיטה האמריקנית.
אלן סטין, 24 בינואר 87'. מרצה לעיתונאות באוניברסיטה האמריקנית.

צרפתים:

מרסל פונטיין, 22 במרץ 85'. סגן קונסול בשגרירות הצרפתית.
מרסל קרטון, 22 במרץ 85'. פקיד בשגרירות.
מישל סוראה, 22 במאי 85'. מרצה למזרח תיכון. הג'יהאד האסלאמי טען אחר־כך שהוציאו אותו להורג.
ז'אן פול קאופמאן, 22 במאי 85'. עיתונאי.
ז'אן לואי נורמאנדין, 8 במרץ 86'. טכנאי טלוויזיה צרפתי.
רוג'ר אוק, 13 בינואר 87, עיתונאי.

בריטים:

אלק קולט, סופר, עבד עם האו"ם. אחד הארגונים הודיע כי הוציאו להורג.
ג'ון מקארתי, 17 באפריל 86'. צלם טלוויזיה.
טרי ואייט, 20 בינואר 87'. השליח של הארכיבישוף מקנטנברי.

מערב גרמניים:

רודולף קורדס, 17 בינואר 87', איש עסקים.
אלפרד שמידט, 20 בינואר 87'. מהנדס בחברת „סימנס".

סעודים:

בקר דמנהורי, 12 בינואר 87'. (שוחרר במפתיע ביום רביעי השבוע). איש השגרירות הסעודית.
חאלד דיי, 26 בינואר 87'. מקצוע לא ידוע.

הודים:

סינג מילתסואר, 24 בינואר 87'. מרצה אורח באוניברסיטה האמריקנית בביירות.

אירים:

בריאן קינאן, 11 באפריל 86'. מרצה באוניברסיטה האמריקנית.

איטלקים:

אלברטו מולינארי, 11 בספטמבר 85'. איש עסקים.

דרום־קוריאנים:

דו צ'אי סונג, 31 בינואר 86'. מזכיר שני בשגרירות הקוריאנית בביירות.

עוזי מחנאימי

ראה כתבה בעמ' 6

יש נחת

הקיבוץ הארצי יכול לסכם את שנת 1986 כשנה שבה היה שיפור מרשים, אם כי לא מספיק", אומר זמי מר, מרכז המחלקה הכלכלית של הקיבוץ הארצי. התפוקה הכללית לא גדלה והסתכמה ב־720 מיליון דולר, אך הערך המוסף גדל ב־8 אחוזים ותשלומי הריבית ירדו ב־15 אחוז. לכן יש שיפור של כ־40 מיליון דולר ביתרה המשקית.

לקראת ישיבת הוועד הפועל של הקיבוץ הארצי, שתיערך ביום ראשון, יציב זמי מר קווים אלה כתוכנית פעולה. כלומר, ניצול טוב יותר של המשאבים הקיימים ושל ההשקעות הקיימות. הנהגת משמרות, ניצול יותר טוב של ציוד, ייעול בתי־ספר ומיזוגם. לא מוכרחים לרכוש טרקטורים חדשים. יש להתרגל לשימוש יותר טוב של הקיים, גם אם זה בקיבוץ השכן. הוא מציין.

הוועד הפועל מתכנס לאחר השגת הסדר מימון להתיישבות עם האוצר. הקיבוץ הארצי נקט בו־זמנית גישה שונה מאשר התק"ם. ההערכה היתה שאין סיכוי כי הממשלה תיקח על עצמה ביטול חלק מהחוב שנוצר. הקבה"א התנגד להעמיד קיבוצים תחת פיקוח של ועדה משותפת ועמד על כך שהטיפול בקיבוצים שנקלעו לקשיים יישאר במסגרת התנועתית. לא נתקבלה הדרישה של האוצר להנהיג רמת חיים שונה בקיבוצים. דרישת האוצר להציג תוכנית הבראה כוללת מפורטת, שתאפשר לנציגי הממשלה לבדוק ולפקח על מערכת וולנטרית, נדחתה כדרישה כבידה וקשה.

לפיכך סוכם עם האוצר על הנפקה מיוחדת בסכום של 21 מיליון דולר, המתבצעת בימים אלה על־ידי הנפקת אגרות חוב באמצעות הבנקים. גם את יתרת הסכום, עד 84 מיליון דולר, יוכל הקיבוץ הארצי לגייס בשוק ההון באמצעות הנפקות.

אנו משוכנעים, אומר זמי מר, שיש הצדקה מלאה לתביעה למדיניות ממשלתית מסייעת, המבטיחה את קיומה ויציבותה של ההתיישבות על כל מגזריה, והקוראת להקלת נטל החובות הנגרם במידה מרובה כתוצאה ממדיניות ממשלתית מתמשכת.

בדרך זו יש, כמובן, סיכונים קשים: במקרה של אי הצלחה הנפקות, כשיהיה צורך לגייס סכומים גדולים ממשאבים פנימיים. הפנייה לשוק ההון מחייבת שיפור כלכלי משמעותי ניכר ביותר תוך זמן קצר.

למרות השיפור שחל ב־1986, הרי החובות של קיבוצי התנועה גדלו ב־75 מיליון דולר, בציבור השקעות ב־90 מיליון דולר. הכוונה היא להגיע ב־1987 לאיזון. האיזון הזה יושג על־ידי הגדלת הערך המוסף בעוד 40 מיליון דולר, הקטנת הוצאות המימון ב־20 מיליון דולר, הקטנת ההשקעות ב־20 מיליון דולר והקטנת הוצאות המחייה והעבודה כ־5 מיליון דולר. דבר זה יאפשר למאזן המשקי להתאזן ברמת השקעות של 70 מיליון דולר לשנה.

עד 1990 מתכוון הקיבוץ הארצי ליצור עודפים להקטנת נטל החוב בכ־50 מיליון דולר לשנה. זאת, בעיקר, על־ידי התייעלות ספיגת ההוצאות הנובעות מהגידול המספרי והורדת נטל המימון. לשם כך יהיה הכרח להגביר את שיתוף הפעולה הבין־קיבוצי, להשתמש ביעילות במשאבים הקיימים, לשפר את הניהול ולצמצם במידת האפשר השקעות חדשות.

היענות הקבה"א להיכנס להסכם סיוע עם האוצר תטיל אחריות כבדה יותר על קיבוצי התנועה, שייקראו לסייע בפריסת חובות כבדים במספר קיבוצים. אולם מחיר זה כדאי לשם מידת העצמאות ועקרונות התנועה, אומר זמי מר.

צבי טימור

הפגנת סטודנטים באוניברסיטת תל־אביב צילום: בועז לניר

התחלה

בשלהי המאה העשרים אין מקום למהפיכות גדולות של מתקני עולם. ממילא גם אין בנמצא שום תורה ושום אידיאולוגיה היכולות לחסות תחת כנפיהן המון אדם הזועק למען שינוי הערכים הקיימים. הזמן הזה הוא זמנן של המהפיכות הקטנות, שאינן מתחייבות לשום אידיאה חרותה על דגל, משום שכל אידיאה כזו עלולה לחזור על טעותן של המהפכות הגדולות: הצמתת היחיד.

סטודנטים בכל העולם וגם בישראל יוצאים היום למהפיכה קטנה. הם אינם זועקים סיסמאות סוציאליסטיות ואינם מגדלים שיער ארוך. הם אינם מתירים לעצמם אבדן העצמיות תחת עולו של רעיון, ובכל זאת הם נקבצים ומתאחדים כקובץ של יחידים הנאבקים על זכותם להיות יחידים, להתפתח כיחידים, ללמוד כיחידים ולחשוב כיחידים.

זוהי נקודת ההתחלה של מרד הסטודנטים שם וגם כאן. אולם, כל נשלה את עצמנו: העובדה לפיה אין הפתיחה מלווה בהנפת דגלים, אין פירושה שלא יוגררו יעדים נוספים ורחבים יותר לאחריה. להפך, ניתן בהחלט לצפות למצב בו, כאשר ישיגו הסטודנטים את שהם מבקשים בנושא שכר הלימוד, יציבו בפניהם יעדים רחבים יותר, וייאבקו למען השגתם מכות התנופה והאחרות שנתגבשו במהלך ראשיתה של המהפיכה.

לאנשים צעירים בארץ הזאת יש עוד על מה להיאבק, מלבד על שכר הלימוד שלהם. וצעירי הארץ הזאת יודעים זאת היטב. בייחוד אלה, שהם בוגרי מלחמת הלבנון ונמצאים כיום באקדמיה. יש להם להיאבק על טיב החינוך האקדמי, ויש להם להיאבק על איכות החיים של צעירים כאן. יש להם להיאבק קודם כל, על זכותם לחיות כאן ולא ליהרג כאן.

לפיכך, אל לנו לפטור בניד ראש מה שמראה כבר בראשיתו תהליך של התעצמות. הפתעות רבות עוד ממתינות לנו בהמשך הדרך.

אילן שיינפלד

הם מבינים רק כוח

ביירות, 19 במרץ – קריקטורה שהתפרסמה בעיתון היומי של אמל מתארת את הכומר האנגליקני טרי ווייט קשור לגבו של טרוריסט איראני. על כת הרובה חרותה המילה "איראן". ווייט נעדר מאז 20 בינואר (אי.פי.)

מדינות המערב, תרבותיות בכל שיהיו, חייבות לנהוג בביירות במנהג המזרח־התיכון. לשון דיפלומטית לא תועיל להן. כאן מדברים החוצפה, התחכום, האכזריות

עוזי מחניימי

לפני כשנה עשו צעירי האדם השיעים את טעותם הראשונה במירוצם הבלתי נלאה להגדלת "מלאי" בני הערובה שברשותם. הם חטפו אורח ברית־המועצות, דיפלומט בשגרירות הסובייטית בביירות. אחרי מספר ימים של מבוכה בקרב המשלחת הסובייטית בלבנון נמצא הפתרון: מפתיע, יעיל, אכזרי, ומאוד מזרח־תיכוני. חיילים סורים נכנסו לאחר ממעוזי השיעים בבקעת הלבנון וחטפו כמה תושבים. יממה אחר־כך, עוד טרם הגיע קול זעקת המשפחות השיעיות למפקדת ה"חיזבאללה" במערב ביירות, הגיעה לאותה מפקדה חבילה קטנה אשר נישאה בידי שליח מיוחד, שהסתלק במהירות מהמקום. כשפתחו השיעים את החבילה כמעט פרחה נשמתם: מהחבילה נפלו כמה זוגות אוזניים כרותות של השיעים שנחטפו על־ידי הסורים בשליחות הרוסים. לחבילה היה מצורף גם פתק: אם אינכם רוצים כפר בלי אוזניים החזירו את הרוסי. למחרת שוחרר הדיפלומט הרוסי, ומאז איש אינו חושב להתעסק אתם.

יש הטוענים כי במקום אוזניים נפל משהו אחר מ"משלוח המנות" הסורי. כך או אחרת, הרמז הובן, ולרוסים שלום.

מי שמעיין ברשימת בני הערובה בלבנון מגלה כי במהלך השנתיים האחרונות נחטפו בלבנון בני ערובה ממספר רב של מדינות, בדרך־כלל מערביות אך גם אחרות, ויש עדיין אפילו אורח סעודי אחד בין החטופים. מה שמאלף בכל הפרשה היא העובדה שכל אותן מדינות — למעט, אולי, ארצות־הברית, שנקטה יוזמה שנויה במחלוקת — לא פנו לדרך מקורית, ובעיקר כוח המתבססת על הכרת נפשות החוטפים, כדי להביא לשחרור בני הערובה.

נשות שלושה מן הפרופסורים החטופים, בשבוע שעבר, בלבנון (אי.פי.)

הבעיה של ארצות התרבות, הבאות לטפל בשחרור בני הערובה "מובנת: חלקן כלל לא מבינות מדוע חטפו את אנשיהן. וכשהן כבר מבינות הן מתקשות לפעול לפי אמות המידה הברבריות של החוטפים.

לאחר שנים של חטיפות, ולאחר שחלק מהמדינות ניסה דרכים שונות להביא לשחרור בני הערובה, נראה כי אין מנוס למדינות המערב, אלא לנהוג "ברומא כמנהג הרומאים" — ובבירות כמנהג הביירותים.

ויש בהחלט ממי ללמוד. הדוגמה הסורית־סובייטית היא דוגמה טובה לכך, שכדי לשחרר את בני הערובה צריך רק למצוא את הטכניקה המתאימה.

ערב מלחמת יום הכיפורים חטפו חיילי צה"ל כמה קצינים סורים בכירים שהיו בסיור בדרום־לבנון. צה"ל אמנם לא השכיל ללמוד מפיהם על המלחמה האכזרית הצפויה תוך זמן קצר, אך השיג במבצע החטיפה הישג משמעותי גדול: טייס חיל האוויר, שהיה שבוי אותה עת בסוריה, שוחרר מכלאו תמורת הקצינים הסורים החטופים. ולא הם. ישראל היתה יכולה להפוך שמיים וארץ, והטייס השבוי בידי הסורים היה נרקב בבית הכלא, כשהסורים מביטים בהנאה במחזה.

שימוש בשיטות החוטפים ולחץ על נקודות התורפה שלהם הוא אולי האמצעי האחרון לעולם התרבותי אך זהו אמצעי יעיל, שבסופו של דבר לא יהיה מנוס מלנקוט בו. לישראל הסתבר כי משפחות השבויים הסורים בישראל לחצו על משרד המלחמה ועל הצמרת הפוליטית לשחרר את יקיריהן, בעוצמה לא פחותה מזו של אמהות הנערים והשבויים הישראלים. והיו תוצאות.

מוות ב"נשק הלבן"

כאשר נחטפו בני הערובה האמריקנים בחודש ינואר האחרון ריכזו האמריקנים את הצי השישי באגן המזרחי של הים התיכון. את קולות הלעג והלגלוג ממאורות השיעים בדרום ביירות ניתן היה לשמוע עד וואשינגטון. וכי מה נושאות־מטוסים, תותחים ומטוסים יכולים להזיק לשיעים? אם האמריקנים רוצים לפגוע בהם, הרי יצטרכו להשמיד קודם חצי ביירות. ואם האמריקנים יתערבו בלבנון או בסוריה, הם עלולים להיתקל הגנה אווירית סורית, הנחשבת לאחת הטובות בעולם, בטייסים סורים, שכלל אינם גרועים, ובלוחמי קומנדו, שלא יהססו ללמד כמה פרקים מכאיבים למארינס המפואר. בזבוב השיעי, שוודאי היה נהנה לראות כיצד האמריקנים מתכתשים עם הסורים, צריך להכות במכה חדה ומדויקת, אין לירות עליו בתותח.

למערב כנראה לא נותר מנוס אלא להשתמש בנשק השיעי ולהוכיח לאותם קיצוניים, כי הם אוחזים חרב־פיפיות ידם. כך, למשל, מנהיג החיזבאללה במערב ביירות, השייך מחמד חסיין פדלאללה. אם איש זה או מישהו מבני משפחתו הקרובים יילקח כבן־ערובה, ויפנה למנהיגי השיעים בבקשה לשחרר תמורתו את בני הערובה הזרים, קיים יסוד סביר להניח, כי לא יארך הזמן, ולפחות חלק מבני הערובה ישוחרר. אם אחד מקרובי משפחתו של המנהיג השיעי נביה ברי יעלם יום אחד, קשה להאמין כי יוכל לעמוד בלחץ המשפחה להחזיר את בנה תמורת זה, המוחזק בידי ארגון אמ"ל.

הסורים, המכירים את המזרח טוב יותר מכולם, שיכללו את השיטות הללו. כשנכנסו הסורים לביירות לפני חודש החליטו אנשי החיזבאללה להתחכם (כנראה שכחו כי יש להם עסק עם סורים ולא עם כובשים מערביים). כמה [illegible] חטפו מספר חיילים סורים. גילחו חצי [illegible] משיער ראשם, וכך, מוכלמים, השיבו אותם ל[illegible] הסורים. כנראה רצו לאמר בכך: היזהרו, [illegible] מסוכנים. הסורים, הנמצאים במשחק [illegible] הרבה זמן, הגיבו מיד. פלוגה של חיילי [illegible] סורים נכנסה לאחד מרובעי השיעים [illegible] החיזבאללה במערב ביירות ושחטה (כמה [illegible] אצלם "הנשק הלבן", כלומר סכינים) 23 [illegible] שנמצאו למחרת בבוקר כרותי [illegible] החיזבאללה למד את הלקח, והסורים [illegible] בעולם אכזרי זה יש להם זכויות יוצרים.

הרעיון לאחוז את השור השיעי [illegible] ולהילחם עמו בכלי נשקו אינו מחייב [illegible] פי השכלול הסורי האכזרי של המשחק. [illegible] חטיפת הקצינים הסורים לא היו הללו [illegible] את הטייס שנרקב בבית הכלא "[illegible] שבדמשק. ללא נקיטת שיטות מתוחכמות [illegible] פחות לא היינו זוכים לראות גם את [illegible] וחבריו. הלוחמה במטורפים צריכה [illegible] להיות משולבת בפעולות "מטורפות". [illegible] האמריקנים תקפו את קדאפי בביתו. [illegible] כמעט שנה והמנהיג הלובי שעמד ערב [illegible] בכיכר בטריפולי וגידף את האמריקנים, "[illegible] לא יצא מהמקלט". הוא מסתתר אי־שם [illegible] הלובי, ובאירופה כבר מזמן שכחו כי קיים [illegible] לובי. □

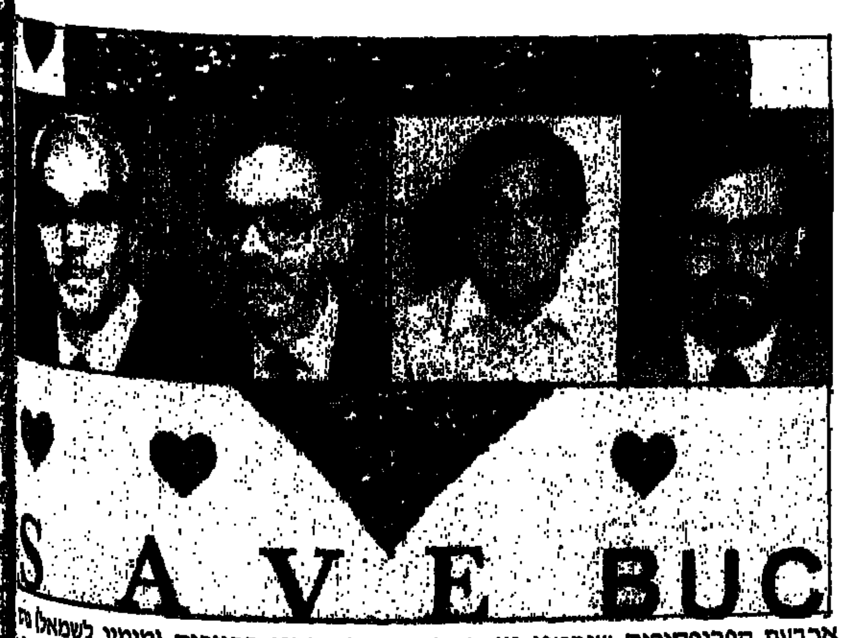

ארבעת הפרופסורים שנחטפו מן הקמפוס האמריקני בביירות (מימין לשמאל) [illegible] טרנר, אלן סטרין, רוברט פולהיל, סינג מיטלשוור. תמונותיהם התפרסמו בכרזה [illegible] "ולנטין הקדוש" (יום האהבה) (אי.פי.)

איפה הראש?

בשגרירות ישראל בוושינגטון כבר מכירים את התסריט: תיפקוד בלא שגריר. זה קרה גם בעבר, ב־1983. הבעיות אינן בסדר־היום עצמו, אלא בשיקום התדמית ובחידוש ההידברות

[illegible]יה רפאל, וושינגטון

שגריר ישראל בארה"ב, מאיר רוזן, קיבל הודעה רשמית ממשרד החוץ, כי תקופת שירותו בוושינגטון תסתיים בראשית מאי. [illegible] את הבירה האמריקנית, ככל הנראה, [illegible] חג העצמאות. הסכם פרס־שמיר, אשר [illegible] לפני הרוטציה, אינו מתבצע. ראש [illegible]לה מתמהמה בהודעה על החלטתו ומנמק [illegible] העיכוב בחוסר הבהירות ביחס לעתיד [illegible]לה. האפשרות שהשגריר יסיים את תפקידו [illegible] לארץ לפני שימונה לו מחליף, נראית עתה [illegible] מאוד.

[illegible]שגרירות ישראל בוושינגטון נערכים [illegible] מצב אפשרי זה. לא אידיאלי, לא רצוי [illegible] בימים אלה — אבל ניתן לביצוע. "נעבוד [illegible] יותר קשה, עוד יותר שעות", אומרים פקידים [illegible].

[illegible]שגרירות הישראלית ולשגריר תפקיד כפול, [illegible]: מחד — הם "העין והאוזן הקדמית". [illegible] לראות, לשמוע ולדווח על המתרחש [illegible] המכוניות והמקומות הרלוונטיים למדינת [illegible]אל. לתת שיקוף מדוייק של העובדות. נוסף [illegible] הם מעבירים גם הערכות לגבי המצב הקיים [illegible] אפשרויות צפויות. אלו גם אלו משמשים [illegible] בידי מקבלי ההחלטות בארץ.

[illegible] השגרירות גם נועדה להעביר את המסר של [illegible] ישראל לקהלי יעד שונים בארה"ב. כדי [illegible] להפקד ביעילות ולהקיף את מגוון הנושאים העצום, מאורגנת חלוקת־העבודה בשגרירות על־פי מגזרי הטיפול החשובים: קונגרס, כלכלה, עיתונות, מחקר וכיו"ב. הנושאים אינם שייכים בלעדית לתחום מחלקה זו או אחרת. דרושה עבודת צוות הדוקה ומסודרת להבטחת פעילות תקינה של מערכת מורכבת ועמוסה כזאת.

דוגמה טובה הוא נושא הסיוע האמריקני לישראל. הטיפול בו כולל כתובות רבות מאוד: הקונגרס על ועדותיו, הממשל, משרד התקציבים, הפנטגון, הקהילה היהודית, העיתונות, ובוודאי לא מנינו הכל. כל זה דורש ארגון ותיאום רב. זהו תפקיד השגריר. מנהל השגרירות מרכז את עבודת הצוות, מנחה אותה ומייצג אותה בפני גורמי חוץ.

להיררכיה "המעמדית" משמעות ומרכזיות בוושינגטון מעבר, אולי, למה שמובן מאליו לישראלי, שלבו גם בדרך־כלל בנוהגי "נימוסים והליכות". לעתים קרובות נודעת חשיבות רבה לתואר ולמעמד. בוודאי לאלה של השגריר. העדרו מהשגרירות יהווה מצב לא טבעי ולא רצוי.

במקרה של היעדר שגריר הופך הציר (מספר שתיים בשגרירות) ל"ממונה זמני". רוב העול עובר אליו. מכיוון שממילא הוא עסוק ועמוס עד מעל ראשו, יש צורך להמשיך ולפזר את עומס העבודה, כדי להבטיח כיסוי השטח כולו, דבר שללא ספק יגרום לפגיעה בסדר התקין של העבודה. מעבר לכך, "בתקופה בה רוצה ישראל לשקף 'בית מסודר' והתנהגות רציונלית, היעדר שגריר בוושינגטון לא יועיל לתדמיתה", אומר ידיד בגבעת־הקפיטול.

בשגרירות משוכנעים שלא יהיה קושי להיערך בהתאם לצרכים ולנסיבות, גם אם התרועה תהיה קצרה. עם זאת, מקווים, שאם אכן נכונות הידיעות שהשגרירות תעבור לתקופת־מה ללא שגריר, הרי זו תהיה תקופה קצרה בלבד. מרגישים כי במיוחד בימים אלה, עם הלחץ המתמשך של בעיות קשות, חשוב שהצוות יהיה מלא, מונהג ומנוהל במידה מירבית, ברמה האישית הטובה ביותר וברמה הבכירה הגבוהה ביותר.

התסריט של שגרירות ללא שגריר, כבר התרחש בעבר, ואינו חדש לחלק מיושביה. ב־1983 עזב השגריר ארנס בפתאומיות. הוא נקרא לשוב לארץ, לאחר שמונה לתפקיד שר הביטחון במקום אריק שרון, שנאלץ להתפטר כתוצאה מאירועי סאברה ושאתילה. בעוזבו לקח עמו גם את דוברו. בסבב של "כסאות מוזיקליים" בתוך השגרירות, חולקה מחדש העבודה. מספר מעובדי השגרירות כיום — ביניהם הציר עודד ערן, שיהפוך ל"ממונה הזמני" במידת הצורך — עבדו בה גם אז. גם לכותבת שורות אלו זכור היטב כיצד, למרות התרועה הקצרה ביותר, נמשכה הפעילות השוטפת ללא תקלות. בנימין (ביבי) נתניהו, כיום שגרירנו באו"ם, נכנס לנעליו של ארנס במהירות רבה, ונראה כי חש בהן בנוח. נכון, הוא עבד הרבה יותר שעות והרבה יותר קשה. שיתוף הפעולה ההדוק בעבודה עם ארנס, שאיפיין את כל תקופת עבודתם המשותפת, והמעמד המיוחד במינו שכבר רכש לו בוושינגטון, סייעו בידו.

מאיר רוזן, השגריר היוצא

קיימת הקבלה מסוימת בין המצב ששרר ב־1983 ביחסי ארה"ב־ישראל לקשיים הקיימים כיום. מלחמת לבנון, סאברה ושאתילה ודחיית תכנית השלום של הנשיא רייגן, גרמו למתחים ולחצים במערכת היחסים. גם עתה עומדים על הפרק נושאים כבדי־משקל: פרשת איראן, פולארד, דרום־אפריקה ותהליך השלום. הבעיות אינן בסדר היום עצמו, אלא אלו בעיות של אמון ותדמית. דרוש אדם, מישהו שיבנה ויבסס מחדש את ההידברות, בשלושה צירים מרכזיים:

הממשל — על "הנבחרת" החדשה בו: בייקר בבית הלבן, קרלוצ'י ב־NSC וכו'. כל זאת, בידיעה כי "זמנם קצר". כשנה וחצי בלבד נותרה לכהונת ממשל רייגן, שגם כך מתמודד עם קשיים רציניים.

הקונגרס — שהוא הגורם מאריך הימים מעבר לממשלים המתחלפים. דרוש אדם המכיר את דרך פעולתו ומסוגל לשכנע בכנותו. אותו אדם יהיה חייב לזכות באמון חברי הקונגרס והסנט בנושאים רציניים וברמת הרגישות הגבוהה ביותר.

דעת הקהל — המושפעת מאוד מהפרסומים היומיומיים בכלי התקשורת. תידרש השקעת מאמץ בשיקום תדמית ישראל בעיני הציבור האמריקני ומציאת דרכים ללבו.

ההבדל המהותי בין המצב ב־1983 למצב כיום והקושי המיוחד נובעים מהבעייתיות הכפולה שבפניה יעמדו הנציג הזמני ואחר־כך השגריר החדש. מקורה של הבעיה בחוסר הבהירות השלטוני בארץ. אל מי בממשלה בדיוק מדברים הגורמים השונים בארה"ב ומי בממשלה מיוצג ברמותו של השגריר?

אם תימצא נוסחת תשובה לשאלה זו, בחירת האיש לתפקיד השגריר בוושינגטון תהיה כבר משימה קלה בהרבה. □

[illegible] הדהור

[illegible]קב רבי

[illegible]פחד ג'ונתן

[illegible] התקרב קיץ תשמ"ז ימלאו עשרים שנה למאורע הטראומטי הכתר־שואתי בתולדות העם היהודי. אין הכוונה למלחמת ששת הימים כש[illegible], שהתנהלה מתוך אופוריה ונסתיימה בכי [illegible] אלא לשלושת שבועות ההמתנה והאימה [illegible] לו לה, ואין הכוונה בראש וראשונה לחרדת [illegible] של שלהי מאי ותחילת יוני 1967. שכני [illegible] התעשתו ולא אמרו נואש; מן הסתם [illegible] להם הניסיון של מלחמת השיחרור, [illegible] היו חמורות לאין ערוך. לא־כי, אלא [illegible] קודם כל את יהודי התפוצות, [illegible] את אלה שהורגלו להעריך את עצמם [illegible] יהודית.

[illegible] הניסיון המתסכל של השואה, — ההכרה [illegible] אמריקה ושאר המדינות הדמוקראטיות [illegible] די להצלת אחיהם בגיאות ההריגה של [illegible] אירופה ולמעשה עמדו מנגד ועתה אולי [illegible] הם, וכן יהודי ישראל, לבוא על עונשם, [illegible] במעט. אבל הפחד היה פחד־שווא: גם [illegible] לישראל כששת הימים, — ישועה כהרף־[illegible] אדירותה שלאומנים שבציונים לא חלמו [illegible] ארץ־ישראל השלמה לא היתה חזון למועד [illegible] בינתיים, כבר למחרת המלחמה [illegible] הימים, נהפכה ארץ־ישראל רבתי לממשות [illegible] קיוו לה ממדים משיחיים. יהודי תפוצת־[illegible] האמריקניים שינו את טעמם מחיל [illegible] לביטחון גמור. מדינת ישראל זכתה [illegible] של מרכזיות בחיי העם היהודי. אמנם לא [illegible] עלייה רבתי, אבל יהודים רבים ידעו, [illegible] או בכוח, שיש להם אופציה לעלות [illegible] בכל עת ובכל שעה, והוא שהפיח בהם [illegible]. סיטואציה כיוצא בה של הזדהות [illegible] ישראל השרויה בסכנת מלחמה מדרום [illegible] חזרה ונשנתה במלחמת יום הכיפורים, [illegible] ניתן לומר שיהדות הגולה עמדה במיבחן.

והנה ימים באים ותחושת הסולידאריות וההזדהות של הגולה עם ישראל מתפקעת כבועת סבון. שוב אין זו חזקת־ודאי שלמדינת ישראל נודע מעמד של מרכזיות לגבי המיליונים היושבים בתפוצות. ונהפוך הוא: פרשת פולארד הולכת ושוללת תכלית שלילה את היחס כלפי מדינת היהודים. תן דעתך שהתמורה לרעה אינה מסתמנת בעיקר בציבוריות האמריקנית הכללית. אין, או עדיין אין, סימנים של אנטישמיות בוטה. אין, או עדיין אין, איומים בהפסקת הסיוע הכספי והמדיני לישראל. עדיין עולם כמינהגו נוהג. אמנם שמועה עקשנית אומרת שרשויות המודיעין האמריקניות תרות למצוא פולארדים נוספים, ישראליים או יהודים־אמריקניים, והיה כי יימצאו — מן הסתם ישתבשו, אולי ללא תקנה, היחסים בין וושינגטון לירושלים. אבל מותר לצפות שרעה־חולה זו לא תתרגש ולא תבוא. החשש הוא לאו דווקא מפני מה יאמרו הגויים וכיצד יתנהגו; אלא החשש הוא נוכח התגובה הנפחדת, ההיסטרית, של היהודים בכלי התקשורת; מדובר באינטלקטואלים, בעיתונאים ובאישי־ציבור יהודים, שפרשת פולארד וההנחה שזוג המרגלים הופעלו ותודרכו בידי ישראלים — הוציאו אותם מכליהם. כמעט בבת ראש חדלו יהודי ארה"ב לרחוש חיבה ויקר לישראל, וכל שכן הערצה, אלא השתררה אווירה של רוגז ומיעוט דמות.

ויליאם ספייר, עיתונאי יהודי בעל־שם, בא־חשבון עם ישראל, בחריפות יתירה, על שום הפאשלה הבלתי־נסבלת של הפעלת מרגל יהודי אמריקני, איש ששירת את המימסד של ארצות־הברית, וזאת בשעה שישראל מתיימרת להיות ידידתה ובעלת־בריתה של המעצמה הגדולה. גם בכלי־תקשורת אחר ששמו הולך לפניו, ב"וושינגטון פוסט", במדור המאמרים הראשיים, ראה אור כתב־קיטרוג של אישיות יהודית, ג'ייקוב ניוזנר, ממנהיגי הקהילה הקונסרוואטיבית, פרופסור ללימודי יודאיקה באוניברסיטת בראון בפרובידנס, רוד־איילנד — אדם ששינוי המזג לרגל פרשת פולארד עוררו לכתוב, לא פחות ולא יותר: "הגיעה השעה לומר שעדיפה אמריקה מירושלים כמקום שנוח ליהודים לחיות בו בתור יהודים. אם היתה אי פעם ארץ מובטחת, הרי אנו, יהודי אמריקה, חיים בה" (ר' צבי בראל, "הארץ", 10 במארס). הרי לנו פניית־עורף מובהקת לירושלים, לארץ־ישראל, מפי אדם שעד תמול שלשום נחשב לציוני גא ומכובד.

ויש שפניית העורף מרחיקה־לכת — לא רק לארץ־האבות. אלא גם לעם, לטיבה של האומה היהודית. באותו מאמר ב"הארץ" מובאים דברי ד"ר מייקל ניידיץ', מנהל אגף החינוך של "בני ברית" הכותב שפולארד הוא ראייה ליוהרתם של ישראלים, אשר "אינם מוכנים להקדיש אף שמץ מחשבה למעמדם של יהודי ארה"ב, לחששותיהם ולרגישותם". למר ניידיץ' אף יש הגדרה ברורה של המושג "יהודי ארה"ב", השמה את הרגש בדת, לא בלאומיות: "אנחנו אמריקנים יהודים, לא יהודים אמריקנים". תן דעתך שמלת־המפתח בצירוף "יהודים אמריקנים" היא יהודים, הווי אומר שמה של הזהות הלאומית, כדינם של יהודים בעלי־הכוה בכל אתר ואתר; ואילו בצירוף "אמריקנים יהודים" התיבה העיקרית היא אמריקנים, כדין אזרחיה של ארה"ב ללא הבדל מוצא אתני או דתי — והמלה "יהודים" אינה אלא שם־תואר המסב את תשומת־הלב אל משמעות־המישנה של אתניות או דתיות. גישתם של יהודים כמו ניידיץ' היא איפוא אסימילאטורית מרעת: להיות בראש וראשונה אמריקנים ורק מעט־קט יהודים.

★

הליגה נגד השמצה היא ארגון מיליטאנטי המסונף ל"בני ברית". מטרתו — ללחום בהפליה גזעית, דתית, צבעונית, ובעיקר באנטישמיות. קצת קשה להעריך מהו גורם ההפליה לרעת יהודים הכרוך במעשה הריגול של פולארד, איש יהודי ואפילו מעמיד פנים שהוא גאה ביהדותו. או של אותם יהודים־ישראלים שהסיתו את פולארד לרגל ולבגוד בארץ־מושבו־ואזרחותו. אף־על־פי־כן, גם הליגה נגד השמצה ראתה לנכון להיכנס בעבי הקורה ולנזוף בישראל על שום שלא מנעה את הכשלתו של ג'ונתן פולארד.

כללו של דבר, כמעט כל בעל־שם ביהדות אמריקה יצא חוצץ נגד גורמים ישראליים החשודים במעל, ולמעשה נגד הציבוריות הישראלית בכלל, ששוב אינה אמורה לתפוס מעמד מרכזי בחיי העם היהודי בתפוצותיו.

ודאי שנקל להבין את הסיבה לכך שיהדות אמריקה — חמתה בוערת בה פתאום עד להשחית. אמנם הגויים אינם מגלים סימנים מדאיגים של שנאת ישראל, ולא עוד אלא ששר החוץ ג'ורג' שולץ שקוד להוכיח כי אף־על־פי שפרשת פולארד דיכאה את רוחו — מאומה לא נגרע מאהדת ישראל שלו. אולם מצב הרוח שהשתרר בציבור היהודי הוא מצב־רוח של פחד: מתייראים שמא הכול ישוב ויהיה חלילה כתמול שלשום, שמא איבת אומות־העולם, שהגיעה לפני דור אחד לממדים של "פתרון סופי", תחזור לאימתה ויהודים באמריקה יירדו מטה מטה: אולי יחדלו חס ושלום להימנות עם השאור שבעיסה החברתית, עם העשירון העליון מבחינה כלכלית, תרבותית ומדינית. ומכיוון שתמורה זו, רעה־חולה זו, מתחוללת או עלולה להתחולל מפאת ההתנהגות הכושלת שישראל אחראית לה, ממילא ישתבש היחס החיובי אל ארץ האבות, שתפסה במשך כמה עשרות שנים מקום מרכזי בחיי העם היהודי. כדברי פרופ' ניוזנר, אמריקה ולא־עוד ירושלים הינה המקום שטוב־אף־נעים ליהודים לחיות בה; וכדברי העסקן של בני ברית, ראוי לדייק ולומר: "אמריקנים יהודים" (כמו אמריקנים אנגלו־סאקסים, כמו אמריקנים אירים, כמו אמריקנים סקאנדינאבים), ולאו דווקא "יהודים אמריקנים".

כדי למנוע שיבוש־ללא־תקנה זה בין ישראל לתפוצה הגדולה, נוסף על החמרה אפשרית בין ישראל למעצמה האמריקנית, צריך היה להישמר מכל מישמר ממישחק חסר־אחריות בריגול (אף־על־פי שלעצמו של דבר לא יצאה אמריקה נפסדת ממישחק קלוקל זה). ועתה צריך לנקוט את כל האמצעים הנאותים לשם תיקון המעוות. ובמידה שהדברים אמורים ביהודי אמריקה, גם בשעה קשה זו אין לעמוד נוכחם בפיק־ברכיים, אלא ראוי להעמידם על מידת הפחדנות וההיסטריה שהם עצמם נתפסו לה. □

ללא כנפיים ובלי שיניים

הרצון הטוב, וגם יושרם של חברי "ועדת הבירור", הלא היא "ועדת רוטנשטרייך", אינם מועילים הרבה, שכן עצם טיבה של הוועדה, דרך הקמתה וסמכויותיה, גוזרים מראש את כשלונה

מארק גפן

לכאורה הכל בסדר: ממצב שבו ראש־הממשלה טען "שאין מה לחקור בפרשת פולארד" הגענו לשתי ועדות העוסקות בעניין, ועדת המשנה לשירותים החשאיים של ועדת החוץ והביטחון של הכנסת ו"וועדת בירור", שמונתה על־ידי ראש־הממשלה והמוכרת בציבור כ"וועדת רוטנשטרייך". חברי הוועדה הזאת הם עו"ד יהושע רוטנשטרייך ורב־אלוף (מיל) צבי צור. שמו של רוטנשטרייך הוצמד לוועדה לא במקרה, אלא בגלל המוניטין הציבורי הרב של נשיא מועצת העיתונות, שהוא משפטן רב־פעלים, בורר, מפשר ומנסח מעולה. אך אני חושש, כי בנתנו את הסכמתו להשתתף בוועדה זו נכנס ד"ר רוטנשטרייך עם ראש בריא למיטה חולה.

נהכירי את רוטנשטרייך אני מנית, כי מה שעמד מאחורי הסכמתו לקבל את המינוי מידי ראש־הממשלה יצחק שמיר — לאחר שהשופט העליון משה לנדוי דחה לפני־כן פנייה דומה של שמיר — היה הרצון להתייצב למען האינטרס הלאומי, ולחלץ את ישראל מסבכי פרשת פולארד. אבל הרצון הטוב וגם יושרם של חברי הוועדה הזאת אינם מועילים במקרה זה, שבו עצם טיבה של הוועדה, דרך הקמתה וסמכויותיה, גוזרים מראש את כשלונה. חבל שבטרם הסכים לפנייתו של שמיר לא נזכר ד"ר רוטנשטרייך בלקחי העבר, באותם נסיונות לחקור פרשיות על־ידי ועדות ממונות על־ידי הממשלה לצורך "בדיקה". מה עוד, שמינויו של האלוף צבי צור הוא לפחות פרובלמטי. צור היה בסוף שנות ה־60 עוזרו של שר הביטחון משה דיין, ובתפקיד זה היה ממונה על לק"מ, אותה יחידה שמאוחר יותר היתה אחראית על פרשת הריגול של פולארד. אין צורך להטיל דופי כלשהו ביושרו של צור, כדי להגיע לידי ספק, אם האיש שהיה קשור עם לק"מ הוא המתאים להשתתף בוועדת בירור על פעולותיה.

פרשת פולארד על סודותיה, נחשפה כבר בארצות־הברית בעת משפטו וגזר־דינו של המרגל הישראלי. כאן בישראל אין כבר צורך לחקור את אשר עשה פולארד, אך לא את אחריותם של שולחיו בכל הדרגים, לרבות הדרג המדיני. מבחינה זו בולט הפגם הראשון של ועדת הבירור, אשר מונתה על־ידי מי שאמור להיחקר, כלומר על־ידי ראש־הממשלה. יתירה מזו, ראש־הממשלה הוא אשר יקבל את המסקנות, או ליתר דיוק את חוות הדעת של הוועדה, ויוכל לעשות בהן על־פי רצונו — לפרסם אותן או לגנוז, להסיק את המסקנות המתחייבות, או להתעלם מהן ואפילו לפסול אותן. לא יועילו כאן "ההבהרות" להודעתו הראשונה של יצחק שמיר, שבה אמר זאת מפורשות. ד"ר רוטנשטרייך חייב היה לשים לב לאותה הצהרה של ראש־הממשלה כאילו, הצהרה שהיה בה משום זלזול בסמכות כלשהי של "ועדת הבירור". זוהי "ועדה מטעם", ויושרם של היושבים בה אינו משנה את מהותה.

פסיקה על־פי התרשמות

לא רק השופט לנדוי אלא שורה של שופטים מכובדים כמו משה עציוני, צבי ברנזון ובנימין כהן, הביעו התנגדות מפורשת מ"וועדת בירור" ממונה, וקבעו כי המסגרת היחידה המבטיחה את חקירת האמת היא ועדת חקירה ממלכתית, שחבריה מתמנים על־ידי נשיא בית־המשפט העליון. חברי ועדה כזאת הם בלתי תלויים, ומה שחשוב לא פחות, הם מצוידים על־פי החוק בסמכויות נרחבות, המאפשרות להם להזמין עדים, לקבל את כל המסמכים, לחייב עדים לומר דברים בשבועה (כאשר אמירת שקר תיחשב כעבירה), ולפרסם מסקנות שהממשלה לא תעז להתעלם מהן.

שמעתי שני נימוקים מפיו של ד"ר רוטנשטרייך בזכות "ועדת בירור": הראשון, כי ועדה כזאת תמנע הדלפות, והשני, שתצליח לגמור את עבודתה במהירות. עם כל הכבוד

לנימוקים אלה, הרי היכולת להגיע לחקר האמת חשובה מהם פי כמה. אשר להדלפות, לוי אשכול אמר בזמנו, שאין למנוע אותן אפילו בפגישה של שניים, ולעתים חשש שמא כאשר דיכר עם עצמו... הדברים הודלפו. לפי דעתי, הנימוקים האלה הם חסרי חשיבות. מה שקובע הוא, כיצד ועדה כזאת תוכל להתמודד עם סירוב העדים להשיב על שאלות מסוימות, או עם הסתירה בין העדויות השונות. ועדת רוטנשטרייך היא העתק כמעט מדויק של ועדת אולשן־דורי, שמונתה על־ידי ראש־הממשלה משה שרת לבדיקת "עסק הביש", שכונה לאחר מכן "פרשת לבון". בוועדה זו עמדו שתי גרסאות זו מול זו — של ראש אמ"ן בנימין ג'יבלי ושל שר הביטחון פנחס לבון. יצחק אולשן אומר בספר זכרונותיו, כי לא נותר לחברי הוועדה, אלא לפסוק על־פי התרשמותם, וזו הביאה לתוצאת תיקו. כלומר לאי־יכולת לקבוע מי האחראי לעסק־הביש. האומנם גם ועדה זו תסמוך על ההתרשמות שלה?

שהרי האפשרות של עדויות סותרות בוודאי תתגלה בדיוני הוועדה. ניקח לדוגמה את השאלה מי אישר לאיש צבא בדרג בכיר, לאלוף־משנה אביאם סלע, לעסוק בריגול, לרבות הפעלתו של פולארד. שר הביטחון רמז כבר ברורות, כי האישור ניתן על־ידי הדרג הצבאי הבכיר ביותר, כלומר על־ידי הרמטכ"ל. ואילו זה טוען, באמצעות מקורביו, כי יצחק רבין ידע על הפעילות הזאת ואף אישר אותה. מי אומר את האמת? למי תאמין הוועדה?

"ועדת הבירור" הוקמה כדי לאפשר לשלישיה שמיר־פרס־רבין לברוח מן האחריות המיניסטריאלית. אם לשלישיה זו אין מה להסתיר, מה הסיבה להתנגדותה הנחרצת לוועדת חקירה ממלכתית? להיפך, אם אכן הם חשים עצמם זכים כבדולח, הרי היו צריכים ליזום בעצמם את הקמת הוועדה, אשר אי־תלותה ויכולתה לחקור את העובדות לא היו מעוררות ספק. הדבר חשוב לא כדי לרצות את ארצות־הברית, אלא בשבילנו, בשביל העם בישראל. אשר זכותו וחובתו לדעת מה מידת האמון שאפשר לרחוש לצמרת המובילה בשלטון הישראלי.

איש לא שם לב למשל לעובדה, כי ראש־הממשלה לא פנה ליועץ המשפטי לממשלה בטרם החליט להקים את ועדת הבירור. אולי היה שומע מפיו עצה כלשהי במסגרת תפקידו — שבמצב הנתון מוטב ואף חובה להקים ועדת חקירה ממלכתית? אבל היועץ המשפטי לממשלה מנוטרל ומבוזה היום. אין להעלות על הדעת, כי כך היו נוהגים בימי היועצים הקודמים, פרופ' אהרון ברק או פרופ' יצחק זמיר. לולא היו נשאלים בנושא כזה היו מתפטרים או שהיו משמיעים באומץ־לב את דעתם. אך היועץ הנוכחי יוסף חריש, שנבחר משום שנראה בעיני הממשלה כ"ילד טוב" שאפשר יהיה להסתדר עמו, מוחרם על־ידי שר המשפטים "הדגול" אברהם שריר, בגלל "חוצפתו" להביע דעה בזכות הסגרתו של הרוצח נקש. מעמדו הנחות של היועץ המשפטי לממשלה מאפיין את הניסיון של הדרג המדיני להשליט את העליונות של הזרוע

ההכנסת מעל לזרוע המשפטית. לכן לא הוקמה ועדת חקירה משפטית, אלא ועדת בירור, שכנפיה קוצצו מראש ושיניה נעקרו — על־פי כתב המינוי.

ביטחון נוסף לשווא

המפליא הוא, כי לא נלמד הלקח של "ועדות בירור" שפעלו בימי הממשלה הזאת. הכוונה לוועדות בלטמן וזורע בפרשת השב"כ. ועדות אלה לא זו בלבד שלא הגיעו לחקר האמת, אלא אף הרחיקו לכת עד כדי עיוות הדין (על־ידי הרשעת תא"ל יצחק מרדכי) בגלל עדויות שקר שהושמעו בפניהן. והרי במקרה של פולארד אנו נתקלים בדברי שקר על כל צעד ושעל. ראש־הממשלה אינו בוש להכריז, כי "מדינת ישראל לא העסיקה את פולארד". מה פירוש "מדינת ישראל", אם לא המוסדות החשאיים שהפעילו את פולארד, ולא השרים האחראים על זרועות אלה? כיצד עושה ראש־הממשלה מכולנו צחוק בפטפוטים כאלה. על מה, אם כן, התנצלה ממשלת ישראל בפני ארצות־הברית ולמה הבטיחה לא לרגל יותר בארצות־הברית, "אם מדינת ישראל לא העסיקה את פולארד"?

ד"ר יהושע רוטנשטרייך הזהיר עם קבלת התפקיד של יושב־ראש הוועדה הבודקת, שאם ייתקל במקרה של סירוב למסור עדות, יתפטר ויודיע על הסיבה לציבור. לאזהרה זו אין ערך רב. כל מי שיש לו סיבה טובה לחשוש מפני גילוי אחריות לנזק האדיר שנגרם לישראל לא יתנדב להפליל את עצמו. במקרה "הטוב" יישמעו בע־דויותיהם של המעורבים חצאי־אמיתות, שהן גרועות מן השקרים. כמשפטן וכעורך־דין בעל ניסיון, חייב היה ד"ר רוטנשטרייך לדעת מראש, כי בפרשה סבוכה כמו פרשת ריגול, שבה צריך לחפור כדי להגיע אל האמת, לא ניתן לקיים "בירור" שאין לו מסגרת משפטית מלאה.

כמה משרי הממשלה חשים כבר עתה, כי "ועדת הבירור" איננה אלא ניסיון נוסף לטייח ולהימלט ממסקנות המתחייבות מן המחדל החמור. שניים מהם, שחל ורובינשטיין, מציעים לשפץ את "ועדת הבירור" על־ידי מתן סמכויות מעין־משפטיות לוועדה, אבל זהו ניסיון אחרון להתחמק מהקמת ועדה שאפשר לסמוך על מהימנותה ואי־תלותה בדרג המדיני — ועדת חקירה משפטית. זו תקום על אפם וחמתם של מתנגדיה, שכן לא ניתן יהיה לתלות את קולר האשמה על איש ביצוע אחד או שניים, מבלי שהם ירימו אצבע מאשימה כלפי מעלה — גם בדרג הביצועי וגם בדרג המדיני. □

רוטנשטרייך חייב להתפטר

אחרי הודעת עו"ד ליבאי, כי שלושה מעורבים בפרשה — יוסי יגורי, אירית ארב ואילן רביד — לא יופיעו בפני הוועדה, לא נותר לו לד"ר רוטנשטרייך, אלא לקיים את הבטחתו ולהודיע על התפטרותו.

אסור לרוטנשטרייך לסמוך על הבטחות סרק של הממשלה, כי תעניק לוועדה זו סמכויות מעין משפטיות, שכן הדבר מחייב תהליך ממושך של חקיקה, וספק אם הכנסת תיתן את ידה לחקיקה כזאת. עם התפטרותו של רוטנשטרייך, לא יהיה מוצא אחר אלא לכונן ועדת חקירה ממלכתית.

עו"ד יהושע רוטנשטרייך (מימין) ורא"ל (מיל.) צבי צור

איור: יוסי וסיד

יומן לא״נל״כי

פ. שבר

ב"אליטליה" לא מחלקים לנוסעים עיתונים כתובים בשפה הניו־חת — אנגלית; אני מודפזי לכן רק ב"לה רפובליקה", יומון שרחק הצידה את המיושבים, המכובדים והמשעממים שבעיתוני איטליה וזינק לצמרת התפוצה הודות לאיזו מזיגה של שובבנות ותחקירנות, חובבנות והגות־יתר. העיתון יוצא לאור בפורמט ארוך וצר, מייחסים לו אמינות בינוניות בלבד והוא מתאים מאוד כתשובה לשאלה: איטליה לאחר קראקסי, בטעם בין־רגע, מהי? לאכול בטיסת הערב מתל־אביב לרומא אין מה, כי הבשר הקר בקופסת־נייר מזכיר בטעמו את מטבח המילואים. המארחים האיטלקים אומנם שיגרו לי כרטיס טיסה במחיר מלא במחלקת עסקים, אבל "אליטליה" לא מפעילה מחלקה כזו, ולכן נמנע ממני להתענג על הפינוק יוצא־הדופן, המובטח לנוסעי מחלקות כאלה. חבל לי — הנה פיספסתי הזדמנות חד־פעמית לטוס כמו ביזנסמן אמיתי. הטיסה, כמובן, מאחרת מאוד לנחות; בבית הנתיכות השומם של רומא כמובן סגרו כבר את סניף הדואר, הטלפונים הצהובים מופעלים רק באמצעות אסימונים מקומיים. איוו איטליה! — פרטים נוספים יבואו.

המלון בפירנצה יפהפה (אין שדה־תעופה בפירנצה — ידיד מסיע אותי בשעות הקטנות של הלילה 300 ק"מ צפונה). שוכן ליד מנזר עתיק, בנוף טוסקאניה המתכונן כולו לבוא האביב, מוקף בגנים, שעדיין ערומים מכל צבע ופרח. אבל זהו עירום של אישה בטרם לבשה את היפה בשמלותיה. לפני שנה, מספר לי אחר־כך ידיד מסור, כשהוא מסתער במכוניתו על כביש צר ומתפתל בין כפרי הסביבה כאילו היה אוטוסטראדה תלת־מסלולית לפחות, ומאלץ את הנוסע בחברתו לומר בליבו סאנטה מריה אחרי כל לגימת־סיבוב, וככן, לפני שנה השמיד קור עז את עצי הזית של אזור צ'יאנטי (שם היין משם), ומאז עומד אבל קודר הנוף.

וזה כבר יום ראשון לפני הצהריים, העיירות נעולות מאחורי וגריסים ישנוניים־מוגפים, ורק בבאר אפלולי כלשהו לוגמים המקומיים העייפים אספרסו זעיר, כוס יין גדולה, ואוכלים אט־אט את מנת האנטיפאסטה.

איטליה היא בעיני, בסיור בן יומיים, מודהימה, כי היא נ־אית בדיוק כפי שאתה ואני מתארים אותה לעצמנו. באמת מאחרים שם לכל אירוע, אפילו לדינר וזגיגי, באמת חיים אך מותפקדים באי־סדר מתמיד, באמת משתפכים בקולניות בדיבור, באמת אוכלים בחרווה קאנלוני, באמת מרמים (פי שלושה) בנסיעה במונית, באמת מסוגלים לעצור בשעתיים תמימות רכבת אכספרס מהירה במיוחד מפירנצה לרומא (לי זה קרה: נשבר הקטר, הודיעו הרמקולים באיטלקית קלה, כשעמדנו בטלים שעה ראשונה; הקטר השני נשבר גם־כן, חזרו ואמרו כשעמדנו במסילה צדדית פעם שנייה; עובדי תחנת הרכבת המרכזית הכריזו שביתה, אמרו לבסוף הרמקולים, כשהאקספרס הישיר בלם בפרבר זנוח של רומא. ואלפים הצטופפו בעצבנות על הרציפים ההרוסים) ובאמת מוכרים שם מוצרי־עור בזול. חוץ מזה הכל ביוקר מטורף, מחירי טוקיו הם ממש מציאה.

* * *

איך הגעתי לשם, לפירנצה, ליומיים בתאריך כלשהו, קבור בזכרונות פירנצה, החליטו המחלקות למדעי מדינה ופילוסופיה של המדעים (?!) של שלוש אוניברסיטאות טוסקאניות מאוד־מכובדות, זו של פירנצה, של פיזה ושל סיינה, כי חובה לארגן בדחיפות קונגרס מזרח־תיכוני כלשהו. הסיבה המרכזית להחלטה היתה, ככל שהמארגנים מסוגלים להיזכר לאחר פרק זמן כה ממושך — בדחיפות פירושו באיטלקית תקופה שבין שנה לאינסוף — עודף בתקציב הארגון, שאיים להתקצץ בשנה הבאה, וגם רצון מובן להשיג מימונים שוטפים מן העיריות והרשויות המקומיות האזוריות, שעמדו להיות איכשהו מעורבות בקונגרס. לא שבפירנצה אין קונגרסים; להיפך, אין בעיר הזאת יום בלי קונגרס, אלא שלא כולם יקרים באותה מידה, ולכן לא כולם מכובדים כנ"ל ולא לכולם מקצים אולמות מן הרנסאנס. ארגון האירוע הופקד בידי גוף אד־הוק בשם "מרכז לחקר תרבות וקידמה" וזה לא נשמע כמו מסרטי פליני?), כשבראש הצוות הוצבה גברת חסרת־גיל, אדומת־שיער, גועשת־מרץ ועתירת־רעיונות, ובעלה הנהבא אל הכלים לידה. היא שהמציאה נושא למפגש, כזה שהאוניברסיטאות יתכבדו ממנו: "ציוויליזציה ים־תיכונית"; היא קבעה את מיקומו ב"פאלאצו וואכיו", ארמון שבו שוכנים משרדי העירייה.

במשך יומיים שלמים (סוף שבוע) נתבקשו שגרירים של 16 מדינות ים־תיכוניות מובהקות, ביניהן ירדן, ברית־המועצות (נספח עיתונות) וארצות־הברית (כנ"ל) להרצות בקצרה כל העולה על רוחם. הם הובאו לפירנצה מעיר הבירה רומא, תחת משמר בטחוני כבד, הוסעו ברוב כבוד לאולמות הדיונים באוטובוס, המלווה מכוניות משטרה מלפניו ומאחוריו, ושוכנו לנוחיותם במלון שישה כוכבים שאותו כבר תיארתי מקודם, ושכולו נשכר לצורך האירוע המרטיט

הגלריה בארמון מאדיצ'י, פירנצה. התקרה מקושטת בפרסקות של לוקא גורדאנו. כאן נערך הכנס.

הזה, ואף הוקף בהמון שוטרי־חרש, שהסתתרו תחת כל כרם וזית. למקהלת המארגנים הצטרפו עוד אונסקו"ו, השבועון האיטלקי הנפוץ והרציני "ל'אפרסו", וגוף המפוניע בייחודו ובחשתייכותו המובנת לנושא הכנס, הוא ארגון בינלאומי של נשים העוסקות בניהול עסקים. שלוש נציגותיו ברכו ונאמו בפני הכסאות המתרוקנים של אולם העיריה הייצוגי, עם תוקעי החצוצרות המסור־תיים, בתחפושת ימי הביניים, מאחוריהן.

נו, וכשההזמנות הודפסו, שאל לבסוף מישהו, ואיפה הכלה? כלומר, היהיה לקונגרס כזה כיסוי מינימום בתקשורת בלי ישראל? נוצרה בעיה. מצד אחר, לו הוזמנו גם ישראלים רשמיים לנאום במהלכו, היו השגרירים הערביים הים־תיכוניים, כמו הסורי והלבנוני, מבטלים את השתתפותם. ולא ברור מה היה אומר על זה האלבני. מצד שני, בלי ישראל, האירוע ממש תקוע. נמצא אפוא פתרון איטלקי: אל הקונגרס גופו הסתפח דיון־מיוחד־של־אחר־הצהריים, שולחן עגול של אינטלקטואלים בנושא הסכסוך הישראלי־פלשתיני, שנערך תחת הכותרת "פירנצה עיר השלום" (פליני?) והתקיים באולם מידאוואלי מפואר של פלאזו מאדיצ'י ריקארדי, מקום משכנו המפואר של השלטון האזורי.

מהצד הפלשתיני הוזמן לדיון עורך "אל פאג'אר" ממזרח־ירושלים, חנא סניורה. מהצד האיטלקי — ארבעה עד חמישה פוליטיקאים חשובים מאוד (הגיעו שלושה). ומהצד הישראלי, ח"כ אבא אבן. ברגע אחרון, בגלל פולארד או בגלל אינטואיציה, אבן נשאר בארץ ואני הובהלתי להחליפו, החלפה המסגירה, אולי, את ההשקעה הכספית הניכרת שהושקעה בכותב שורות אלו על־ידי המארגנים, הרגילים ככל הנראה לרמת דרישותיו של המוחלף, ולא של המחליף.

* * *

מזג־האוויר האיטלקי האיר לי פנים, שמש אביבית יבשה הבריקה את הסמטאות. אפשר להתאהב בפירנצה, אחד המרכזים התרבותיים של אירופה, ואפשר לא; לי היה וַי קשה עם האופי העירוני שלה, ואל התרבות הגדולה (מיכאל־אנג'לו, אופיצי, דואומו, דאנטה, דינאטלו, מאדיצ'י) לא הספקתי להגיע. הנהגים הישראלים נראו לי, מול נהגיה־שלה, כשיא האריבות, והרוכלים של שוק הכרמל נראו לי, לא רק מול הרוכלים של מארקאטו צאנטראלה, אלא גם מול מנהלי המלון המכובד שבו שהיתי, כשיא היושר. ארוחת־בוקר במלון זה, ויסלחו לי הקוראים על פרטי תפריט מיותרים אלו, הורכבה מקפה מזויף (משעורה, ככל הנראה) ולחמניות יבשות; שיחת טלפון אחת לתל־אביב עלתה, בלי בושה, שלושים דולר (אקסטרה שלא כלולה במחיר האירוח) ותמורת החדר עצמו שילמו המזמינים מאתיים דולר ללילה. החדר היה בסדר, מלבד העובדה שהמיטה נפרדה מרגל אחת שלה באמצע

הלילה, ווילות האמבטיה נגעלה ... ישנו גם טלוויזיה צבעונית, על טרקלין ... ומגוון המתינו לאורחים מרפסת ... וכריכות שווייה בהקמה.

אך ההכל התגמד מול הנופים ... בבוקר, שנשקפו מן החלונות ... איטלקיות עשירים, והאיטלקי צריך ... עשיר כדי לשכון שם. גם למגבלות ... ראטים וכוכבי קולנוע שהם מאוחד ... של המלון.

מיותר לציין, כי המארגנים של ... לא יצאו מגדרם לראותני ... הוריקים שאליהם הוזמנו גם השגרירים ... וביטלו במחי־יד־אחת את ... שהרגשתי לבוא לפחות ולהאוון ... כסף כה רב בהבאתי. אני נועדתי ... בשולחן העגול. "הדובדבן ... היחידי שהוזכר בהבלטה ... התקשורת המקומיים. "יש פה ... בנושאים היהודים, הישראלים ... פלשתינים", אמרו לי ... "והאנשים הרציניים מוכנים ... ולהתווכח על כך עוד ועוד". כמו ... לציין, כי השולחן עצמו לא ... המיקרופונים הרעישו אוזניים ... מירושלים יצג את העניין ... בשעה שאני עצמי לא "יצגתי ... רק הצגתי את הלכטים המסובכים ... הציוני הישראלי. כך דיברנו ... רעהו, ולא מול רעהו. אפשר ... תשומת־לב להתפתחות היסטורית ... (והאומנם?) כאשר חנא סניורה ... השלום יתקיימו בין ישראל ... הפלשתינית העתידה יחסי קרבה ... פעולה לפיתוח, כמו בין ארצות ... הידידותיות". אך, למען האמת ... השולחני הזה, של שני אנשים ... תיכוניים כמוהו וכמוני, המתרייה ... הרחוק ממולדתם, במקום לסגור ... חילוקי דעות בארצם, נראה ... סוטה מן העיקר, חוסם־הבנה.

אינני מאמין במפגשים כאלה ... האירוע מהוו־הר מאוד. המליא ... הביטחון העצמי האדיר של ... האיטלקיים — סגן העורך ... "ל'אספרסו", הסנאטור הקומוניסטי ... (שחזר זה עתה מישראל מלא רשמי ... וידענות) והוגה דעות נודע מן ... ששלושתם נשמעו משוכנעים ... בפתרון אפשרי, אלא גם בכך ... רב ועצום בתיווך בין ישראלים ... ביצירת מגע ביניהם.

למחרת היום ירד בפירנצה ... כבר עמדתי תקוע ומכרסם ציפורניים ... לרומא, נעול ברכבת מהירה ... החליפו לה את קטריה המתקלקלים ... לי, רגוז מדי, אולי מאוכזב ... שקול, מפונק מדי, כי בבוא היום ... לעמינו, לעמי ולעמו של ... חדשים, גדולים משכמם ומעלה ... אחת יהפכו על־כנו את הסדר ... הקפואה וימצאו הסכמה ... שהשלום היה בעצם מזמן ... קצרה מלהשיגו. ואז ייראו ... המפגשים החטופים הללו ... ציורי אחר על הגלובוס ... ההצהרתיות הנמדדות במילמטרים ... כל השולחנות העגולים ... מדינאים וידידים אירופים ... ממתנות לשני לבנטינים ... ביניהם, ובינתיים מצלמים לטלוויזיה ... של זה לזה.

* * *

כך נסתיימו לי היומיים ... מישהו באו.אי.סי.די. סיפר לפני ... לסטטיסטיקאים איטלקים ... לנפש בארצם עולה כבר על זה של ... כבר מדינה חשובה מאוד־מאוד ... עליהם ראשם והם מרעישים ... ככל מתעשרים חדשים. לבטח ... המשוכנעים כבר. שברומא בדיוק ... לי זה לא בדיוק נראה כך. אחרי ... המצטברים, כל הפקקים והנהגים ... סוף לנמל־התעופה פיומיצ'ינו ... בלכבר לפני ההמראה, מתנשם ... רצתי אל המטוס, מול שלא רצתי ... גם זה יכול לקרות.

חוץ מזה היה נעים ואביבי, ותודה ...

טפטופי כנסת
מוטי בסוק

מים שקטים

ל תקו"ם ארבעה ח"כים בכנסת הנוכחית. ח"כ אחד הוא גם שר — יעקב צור. אחר הוא סגן־שר — אברהם כץ־עוז. האשה שבחבורה — עדנה סולודר, היא מצליפת המערך בכנסת. נחמן רז — הרביעי בקבוצה, הוא יו"ר ועדת החינוך והתרבות.

רז (63), חבר קיבוץ גבע, אב לשבעה, שימש בעבר כמורה, מנהל בית־ספר, וכקצין חינוך של פיקוד הנח"ל, בוגר האוניברסיטה העברית בספרות והסטוריה. לכנסת הצטרף ב־1983, בשלהי הקדנציה הקודמת. בעבר היה מזכיר הנוער העובד והאיחוד.

— אתה מהח"כים הנוכחים ביותר במליאת הכנסת. מאידך, כמעט שלא שומעים את קולך. מדוע?

רז: כנראה משום שיש לי יותר מדי כבוד למילה המדוברת. אני יושב כיוון שאני מצפה לשמוע דברי חכמה מעמיתי, טיעונים, דברים שילמדו אותי משהו. כל פעם אני מחכה אולי הבא בתור יהיה חכם, אולי הוא יהיה זה שיחכים אותי. בדרך־כלל אני יוצא מאוכזב. אולי בשל אספקט האסיפה הכללית בקיבוץ יש לי כבוד לאנשים מדברים. אני אומר לעצמי: אתה שם, אז תישאר. לא נעים לעזוב כשמישהו מדבר.

בענייני חינוך — התחום שלי — אני משתתף בדיוני המליאה. בנושאים אחרים כמעט שלא. יש הסתערות כזו על זכות הדיבור. צריך לעשות אחת משתיים: או להזדרז ולהרשם לדיבור, או לנהל קרב כדי שיתנו לך. התועלת לא שווה את הטירחה. בנושא שקרוב אלי, חוץ וביטחון, מקובל אצלנו לתת לדבר במליאה קודם־כל לחברים בוועדה. היום (שלישי) עומד לדיון חוק שכר מינימום. זה נושא חשוב. עד שאתה זז, כבר 25 ח"כים רשומים להשתתף. כולם חוזרים בסופו של דבר על דברים שהושמעו. אין לי עניין שדווקא אני אעמוד ואחזור על הדברים. לא מושך אותי לעשות כך, כדי שבאיזשהו מקום יירשם שדיברתי. טבעי שבנושא הזה ידברו מי שעוסקים בו.

אני מכיר את המשחק. גם אני יכול לקפוץ ולקרוא קריאות־ביניים, וגם אני יכול לעלות ולדבר על כל נושא, כפי שעושים ח"כים מסוימים. יש לי לשון דימויים ואסוציאציות לא פחות מאשר לח"כים האלה. ואלו הרי דברים שהעיתונאים אוהבים. ואלו הם הדברים שנקלטים טוב בתקשורת. אבל אני לא עושה את זה, אותי מעניינת העבודה לגופה. אני עובד הרבה מאוד בכנסת בענייני חינוך. הוועדה שלנו עובדת יסודי ומתוכנן.

— אחרי כארבע שנים בכנסת, מה דעתך על הפוליטיקה ועל הפוליטיקאים?

רז: לא היו לי שום ציפיות מהכנסת. היכרתי אותה עוד לפני שהייתי ח"כ. הייתי בשעתו מזכיר האיחוד, שלוש וחצי שנים בין ורמי למוסה חריף. יצא לי הרבה להיות כאן, גם בישיבות סיעה וגם בישיבות המליאה.

ביחס לפוליטיקאים. למה לי להגיד מילים רעות על חברי הכנסת? לא אגיד. אבל גם הרבה מחמאות קשה לי לומר. חלק עושה עבודה טובה מאוד, גם מחוץ לבית, בפעילות ציבורית. אבל להגיד שאני שומע כאן הרבה דברי חכמה? זה קשה לי לומר. מאשימים את הח"כים בלשון דלה, ואינני בטוח שהיום המצב פחות טוב מאשר בעבר. אני חושב שההשכלה של הח"כים היום, הרבה יותר גבוהה מאשר בעבר. להרבה מאוד חברי כנסת יש תארים בכלכלה ומשפטים, מקצועות חשובים לעבודת הכנסת.

הסידור הזה של ח"כ, המרים טלפון לעיתונאי כדי לדווח לו, איננו מקובל עלי, למרות שאני יודע שזה שם המשחק. למצוא איזה קשקשת בעיתון ולהגיש עליה שאילתא או הצעה לסדר היום, זה לא המשחק שלי. אני אטפל רק בנושא שממש איכפת לי. גם דיווחים מוועדת החינוך ניתן לנסח בצורה אחרת, פיקנטית. אני יודע שהעיתונאים לא מפרסמים ידיעה שאין בה משום סנסציה. שפת הכסאח היא לא שפתי, ואני מוכן לשלם את מלוא המחיר.

הדיונים בוועדה שלנו מאד תרבותיים, על רמה ולעניין. המשתתפים יודעים שהם באים למקום שראוי לבוא אליו. מה עוצמת ההחלטות שלנו, זו שאלה אחרת, שנכונה לכל ועדות הכנסת. אני, על כל פנים, לא מוכן להדליף מדיוני הוועדה שלנו על חילופי מילים, רק כדי שיפרסמו אותנו. אינני מוכן להתחנף לעיתונים. אני מוכן להצבעה ולו רק כדי לא לשלם את מחיר הזנות של ההדלפה.

— האם גם אתה מרגיש בפירות מעמדו של התקו"ם במפלגת העבודה?

רז: הנציגות שלנו בעבודה ירדה. זו עובדה. זה משקף שינוי בהתייחסותה של המפלגה לתנועה הקיבוצית ולהתיישבות. לפי אחוז החברים במפלגה, הגיעו לנו חמישה ח"כים. כדי לקבל אותם היינו צריכים לנקוט איומים, החרמות, שבירת כלים, ניתוק מגע. היה עלינו להתנהג כמו קבוצת לחץ אינטרסנטית, כמקובל בחיים הציבוריים. התרבות הפוליטית שלנו אחרת. מה לעשות. לכן לא בחרנו בדרכים האלה, למרות שיש כל מיני הסכמים.

אין לי שום ספק שמעמדנו בתוך העבודה אינו בתהליך השתפרות. אבל גם מעמד העבודה בתנועה הקיבוצית אינו נמצא בתהליך השתפרות. כשאני מדבר על מעמד אני מתכוון למטריה פוליטית. המשל אומר, כי ברוח חזקה המטריה מקבלת צורה מעוותת לחלוטין, מפלצתית. אנחנו ירדנו במפלגה והמפלגה ירדה בתוכנו. רעיונות מרכזיים של התנועה הקיבוצית שוב לא שולטים במפלגת העבודה, מדובר בשיתוף, דמוקרטיה ישירה ואפילו על ערך העבודה עצמו. סולידריות כתרבות־חיים נשמעת אנכרוניסטית בחברה שגם מפלגת העבודה חיה בה. ואצלנו הסולידריות היא בסיס לחיינו. זה הסוציאליזם בטהרתו. אבל לך תמכור את זה. גם בתנועה הקיבוצית מחלחלת התרבות החיצונית. התחזקו בה ערכים צרכניים־חומרניים. המבוך הכלכלי לא הוסיף לנו גם בריאות פנימית. נוצרה הרגשת אי־ביטחון מסויים.

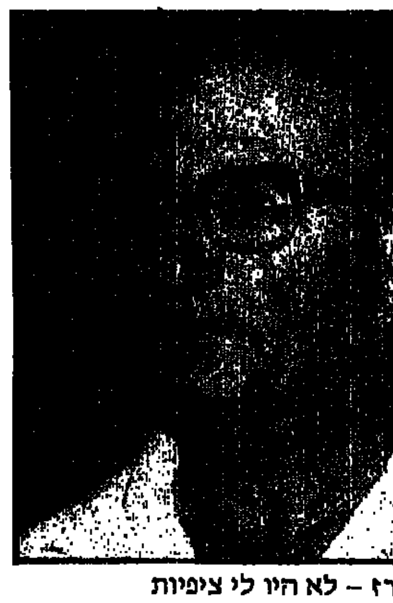
נחמן רז – לא היו לי ציפיות

— האם התקו"ם לא שגה כשפנה לממשלה וביקש סיוע בפריסת החובות?

רז: לא היתה כאן שום שגיאה. נקלענו למשבר, בשל מדיניות הממשלה, והיא שהיתה חייבת לחלץ אותנו. אנחנו משק יצרני. המשבר היה קצת באשמתנו (השקעות פזיזות, לא הכנו את המציאות), אבל בעיקר בשל מדיניות, וכראש וכראשונה הריבית הרצחנית. היתה כאן התנהגות מנוולת של חלק מאנשי הליכוד בוועדת הכספים. הם ניצלו את המצוקה של התנועה הקיבוצית כדי להתעלל בה, להכפיש אותה, להוריד את קרנה בעיני הציבור ובביתה היא על־ידי כל מיני סחבות והתניות. יתכן שההסברה שלנו לציבור לא היתה מספיק בהירה. האוצר הוא של כל המדינה, גם של הקיבוצים. הוא היה צריך לסייע לנו. בעניין הזה אין לי שום קומפלקסים.

מירוצי ראלי

בוטרוס ראלי, השר לענייני חוץ בממשלת מצרים, מתכוון לבקר בארץ במאי, בין השאר הוא ירצה בגבעת־חביבה לפני מורים ותלמידים לענייני ערבים ובפני האינטליגנציה הערבית באזור. תהיה זו הפעם הראשונה שאישיות מצרית, מהקליבר של ראלי, מרצה על בעיות האזור בפני ציבור ישראלי.

את הבשורה הזו הביא מקהיר, לפני מספר ימים, ח"כ מפ"ם מוחמד וותד. הוא ביקר בארץ השכנה לפי הזמנת ראלי. נוסף לפגישה עם המארח, שוחח וותד עם אישים במשרד החוץ המצרי, עם אינטלקטואלים מהשמאל, עם אנשי אקדמיה, ועם אחד מאחרוני הקצינים החופשיים, אחמד חמרוש.

ראלי טען בשיחה עם וותד, כי האופוזיציה השמאלנית במצרים ובישראל אינן ממלאות את חלקן בקידום תהליך השלום. אין דיאלוג בין מי שהיו צריכים לשוחח ביניהם. ממשלת מצרים היתה מברכת על דו־שיח כזה. בישראל חושבים כי בארץ השכנה הכל מופעל מלמעלה, בלחיצת כפתור של הנשיא. הדברים אינם נכונים. הנשיא מובארק אינו יכול לכפות על השמאל בארצו לשוחח עם האינטליגנציה בישראל.

דיאלוג בין שני הצדדים אפשרי, אם הצד המצרי והצד הישראלי יתנו יד.

ראלי הוא השר היחיד בממשלת מצרים, שהיה שותף ליוזמה ההסטורית של סאדאת ונותר על מקומו עד היום. וותד מגדיר אותו כאינטלקטואל בעל דעות ליברליות המקובל על השמאל. הוא עומד בראש המכון האיסטרטגי של „אל אהרם", מוסד המקביל למכוני „שילוח" ו„טרומן" בישראל. היום מופקד ראשי במשרד החוץ על יבשת אפריקה ועל שיקום היחסים עם בריה"מ.

ראלי סבור כי השמאל הישראלי והמצרי היו יכולים לנצל פורומים בינלאומיים כמו האינטרנציונל הסוציאליסטי, ועד השלום הסובייטי הבינ"ל, וארגונים שונים של המדינות הבלתי מזדהות, להידוק היחסים ביניהם.

אחמד חמרוש, היום ראש האגודה המצרית לסולידריות אפרו־אסיאתית, היה ספציפי יותר. הוא הדגיש כי כל עוד השמאל־הציוני בישראל לא יהיה מוכן לדיאלוג עם אש"ף, יהיה השמאל המצרי מנוע מדו־שיח עימו. באופן קונקרטי הציע חמרוש כי נשיא מועצת השלום הבינ"ל, אישיות הודית מוכרת ומכובדת, תוסמך לגשר בין השמאל בישראל ובמצרים. לדעת וותד האינטליגנציה במצרים היא אופוזיציה ממשית לממשלתה. הממשלה, דרך התקשורת, מקדישה מאמצים רבים לוויכוח ישיר ועקיף עם טענות האופוזיציה בשמאל. מאידך, הממשלה נמצאת בתהליך של פשרה מתמדת עם האופוזיציה מימין, כמו בישראל. מדהים כי האופוזיציה במצרים כמעט שאינה מיוצגת בפרלמנט. התמונה לא תשתנה בנושא זה גם אחרי הבחירות הקרובות (6.4.87). למרות זאת ההשפעה של האופוזיציה על הממשל אינה מבוטלת.

וותד היה נוכח במצרים בבחירות לראשות אגודת העיתונאים. לדבריו, זהו גוף בעל אוריינטציה אנטי־ישראלית מובהקת. על חזית בניין האגודה תלויים דגלי מצרים ואש"ף. חברים בה 1600 עיתונאים, מתוך 4000 העוסקים במקצוע זה. ליו"ר האגודה נבחר עורך „אל אהראם" איברהים נאפע. במהלך הבחירות התקבלה החלטה המחרימה את עיתונאי ישראל ואת מדינת ישראל כיעד לביקורים עיתונאיים. על אף זאת אמרו עיתונאים לא מעטים לוותד כי הם מוכנים לבקר בארץ ולקיים קשרים עם עמיתים ישראלים. אולם הם חזרו תמיד ושאלו, מה תהיה התמורה הפוליטית.

וותד התרשם מאוד מהרגישות של ממשלת מצרים לשמאל שלה, מול חוסר הרגישות הטוטאלי של ממשלת ישראל לאופוזיציה שלה. הוא מסביר זאת בביטחון העצמי המופרז והחוצפני של ממשלת ישראל, שהצליחה לסרס כל חשיבה אינטלקטואלית ארוכת טווח.

עושה־צרות מקצועי

הרי ג'י ליפקין ממכון ויצמן למדע, פרופסור לפיסיקה גרעינית, אינו מאמין לסיפור פולארד, כפי שהעיתונים כותבים עליו, הוא גם אינו מאמין, כי מה שנחשף בבית־משפט אמריקני הוא בבחינת כל האמת ורק האמת.

וכותב:

„לאחרונה שלח הפרופסור החשוב למסמר ח'ב'ים את גרסתו הוא לפרשה. אותנו עניין מכל המכתב, קטע פיקנטי אחד.

„ג'ונתן פולארד, כותב פרופסור ליפקין, בילה בשעתו, כשעוד היה סטודנט, קיץ אחד במכון ויצמן למדע. היה זה באחד ממחנות הנופש־מדע של המכון לצעירים מחו"ל ומישראל. הרושם שהוא השאיר מאחוריו היה של עושה־צרות. אדם לא יציב, רגשני, ומקרה הגרוע ביותר בהיסטוריה־מחנות הקיץ של המכון. באחד המקרים הוא אף נפצע בקטטה, והובהל לבית־החולים. מעולם לא אירעה קטטה ופציעה כזו במחנות של מכון ויצמן.

עד כאן העובדות. ליפקין זכר אותו עשרות שנים.

מסביב לעולם
דוד ארן

שידור־חי מהמיטה

א חד האיפיונים, המייחדים את העיתונאות האיטלקית, הוא מסירת ידיעות הנוגעות לעיתונאי עצמו, ידיעות על חייו הפרטיים וידיעות על עמיתיו. כאשר, למשל, נולד בן לעורך מדור הספורט, כאשר מתחתנת חברה למקצוע, כאשר נפטרת אמו של אחד העורכים — אלו ידיעות שניתן לקוראן באותו עמוד שבו מתפרסמים מחירי הנפט. לרוב הקוראים אין ידיעות אלו אומרות ולא־כלום. וכי מי מתמצא בכל השמות הרבים החתומים על הכתבות השונות בעיתון גדול? ואכן, אלו ידיעות שכתבו עיתונאים למען עיתונאים. מתוך נימוס, מתוך חיבה — כשיחות ידידותי.

ייתכן שהעורכים בטלוויזיה האיטלקית הממלכתית (רא"י) אמרו לעצמם „זכות שווה לכל", שכן לא־מכבר נודע למיליוני צופים בתוכנית חדשות כי איש הטלוויזיה, פלוני, נשא לאשה אשת טלוויזיה, אלמונית. ואולם, לדווח חבר למקצוע באמצעי התקשורת המודפסים — זה יותר מדי. „את מי זה מעניין" — כתב בעיתונו. הוא לא השתמש בשום נימוק שיהיה בו כדי להבחין, בעניין זה, בין העיתון למרקע. אך העיתונאי העלה חשד: למתחתנים הבלתי־ידועים לציבור הצופים היה עד חשוב: מנהל התוכניות!

שתי קריינית מפורסמות קבעו שיא בזיון הכלים זה של הצגה עצמית, בנצלן את מצלמת הטלוויזיה בשידור־חי לשם הודעות פרטיות. הראשונה הכריזה בפני הצופים המופתעים שהיא הרה, בחודש השני, ונוסף על כך אף סיפרה כיצד הגיעה לכך. השניה הפסיקה לפתע את השידור כדי לגדף שבועון מצויר, אשר האשימה כי אינה דואגת לאמה החולה.

„הסירו ידיכם מאמי!" קראה רפאלה קארה, מנחת השידורים הפופולארית ביותר של איטליה, המופיעה גם כזמרת וכרקדנית. לאחר מכן ניגבה את הדמעות שבעיניה, קינחה בחופזה את אפה וכעבור רגע חזרה לחזותה הקודמת: „השידור יכול להימשך", אמרה. היא פשוט הפסיקה אותו באמצע, כדי לתת פורקן לכעסה הפרטי.

את שיעור הצפייה הגבוה בשידור יום א'. „דומניקה אין". ניצלה כוכבת הטלוויזיה לטעת עצמה. היא קראה (ותוך שניה שלתה את הפתק מכיסה) מין הצהרת־מחאה, שהצופים המופתעים לא עמדו על טיבה כתחילה.

„שבועון הרכילות „גובלה 2,000" פירסם מאמר־הסתה שערורייתי" — קראה „רפא" שטופת דמעות בפני המסונים עליה בטלוויזיה. „הוא יצא בטענה, כי אינה דואגת לאמה החולה, המאושפזת באחד מבתי־החולים של אמיליה רומאניה". זה שקר גמור — אמרה הקריינית. היא דואגת גם־דואגת לאמא החולה — הבטיחה לצופים, שזכו על־כורחם בהצצה אל חייה הפרטיים.

השופט המקומי אסר על העיתון לחזור על הטענה הפוגעת בכבודה של כוכבת הטלוויזיה.

הריב נהפך לבסוף לנושא פוליטי. „עיתונאות שערוריות אינה לטעמנו, אך עוד פחות מוצא חן בעינינו ניצול הטלוויזיה הציבורית לצרכים פרטיים", כתב בטאון הסוציאליסטים „אוואנטי".

למקרה השני של „עבודה ציבורית לצורך עצמי" היה סיום פחות פוליטי ויותר אנושי טראגי. אנריקה בונוקורטי, המשעשעת את האיטלקים בארוחת הצהרים בשידוריה „הלו, מי משחק?", הפתיעה את חסידיה בפרטים אינטימיים, שלא היו כתובים בתסריט.

היא שוב בהריון — גילתה בת ה־35, הנשואה בשנית ואם לבת בגיל 12. לפי סיפורה, זה קרה כך: „התחתנו ב־25 באוגוסט 1986 בנבאדה, ארה"ב. זו היתה חתונה שמיימית עם ירחדבש חלומי באזור אגם טאהו. בילינו שם בצורה כה רומאנטית, עד שהדבר יזכתר עתה בהולדת תינוק", התלהבה הקריינית, כאילו היתה מלכה המבשרת לעם את הולדתו של יורש־עצר. יומיים אחר־כך היא לקתה בשטף־דם ונאלצה להפסיק את שידוריה עד להודעה חדשה. ג'אנקארלו מאנגאלי, אחד מעמיתיה, החליף אותה. במרכז שידורו הראשון עמד — משחק ניחושים או לא? — שלומה של האם העתידה, שאיתה התקשר כשידור־חי בטלפון, ואשר מסרה לו (ולצופים) על סיבוכי הריונה.

אנריקה בונאקורטי מתכוונת למסור לקהילת צופי הטלוויזיה שלה דיווח שוטף על מצבה. גם לאחר החודש השני להריונה: עתה מתכננים להתקין אולפן־עזר בדירתה שברומא, כדי שתוכל לשדר ממנה את תוכנית הצהריים היומית שלה...

וולפגאנג דיוויד, „ולטווכה"

אחרית הימים

המחלקה הגריאטרית החדשה של בית־החולים „אסותא" מציעה שירותי אישפוז ברמה של מלון מפואר. למי זה טוב? לעשירים, כמובן. השאר ימשיכו להתגלגל מעוותים, ממלמלים וצמודים לקטטרים בבתי־החולים הציבוריים. שיבתם תבייש אותנו, אבל גם על זה נתגבר

רונית מורגנשטרן

צילומים: בועז לניר

„כשהייתי צעיר חשבתי שהכסף יענה את הכל; עכשיו, כשאני זקן, אני יודע שכך הוא".
אוסקר ווילד

ל א על הכל עונה הכסף, אבל לפחות ניתן לקנות בו את כבודך בשעה העגומה הזאת, כשמראיך וריחך דוחים יחס כזה. החברה המערבית אינה מכבדת את זקניה — וכך גם החברה הישראלית. החברה המערבית מכבדת רק דבר אחד: כסף. מבחינתה, הכסף אמנם יענה הכל. זו גם הנוסחה שהחברה הישראלית, המתיימרת להיות חברה שוויונית, אימצה לה כבר מזמן.

הרפואה הציבורית „השוויונית" פושטת היום יד. את הרגל היא פשטה כבר מזמן. את זה יודעים היטב בבית־החולים הפרטי „אסותא", שהוא מן המתקדמים והמשוכללים שבבתי־החולים בארץ, שכן אינו נזקק לחסדי קופת־חולים ומשרד הבריאות. לפני כחצי שנה הוקמה ב„אסותא" גם מחלקה גריאטרית פרטית אקסקלוסיבית, אליה מגיעים זקנים, שמסוגלים לרפד לעצמם את סוף דרכם בהרבה שטרות של כסף. הם משלמים 3000 ש"ח לחודש תמורת הכרה בכבודם באחרית ימיהם.

במחלקה הגריאטרית החדשה יש 23 מיטות. יש בה שני סוגי חדרים — שתי מיטות בחדר, או שלוש. במחלקות גריאטריות רגילות נמצאים 6־8 זקנים בחדר אחד... לכל שני חדרים צמודים שירותים ומקלחת ברמה שלא תבייש בית־מלון, אולי לא כן חמישה כוכבים. אבל ארבעה כן... כבר בכניסה למחלקה מרגישים בשוני שלה מהמחלקות גריאטריות טיפוסיות — נעלם הריח הנורא של שתן, וזקנה (גם לה יש ריח משום מה) מנסים להרוג אותו בדרך כלל באמצעות ריח דוחה אחר של חמרי־חיטוי זולים. הכל חדש במחלקה, כולל הציוד; הקירות מצופים טפטים ועליהם רפרודוקציות מכובדות — ולא סתם פוסטרים — כיאה למקום וליושביו. חימום נעים שמפיצים רדיאטורים במסדרון ובחדרים הוא עוד דבר שונה, שישישים רבים מייחלים לו תחת שלוש שמיכות צמר במחלקות גריאטריות ציבוריות טיפוסיות.

3000 ש"ח לחודש קונים להם גם שירות רפואי צמוד — לרשות המאושפזים רופא צמוד במשך כל שעות היממה, כמו גם טיפול סיעודי. אחת ההצלחות בהן מתפאר מנהל ביה"ח „אסותא", ד"ר פרישמן, הוא הטיפול המונע בפצעי־לחץ, שלדבריו מגיעה כמעט ל־100 אחוז. את זה משיגים בין היתר באמצעות אמבטיית הג'אקוזי, שכל ישיש זוכה להתפנק בה פעמיים בשבוע. חוץ מזה עומד לרשות המאושפזים חדר פיזיותראפיה משוכלל ונעים למראה. אליו מגיעים אלה שיכולים לרדת ממיטותיהם. האחרים זוכים לטיפול פיזיותראפי בתוך מיטתם. אין ספק, שנעים יותר לבני־המשפחה לבקר את הוריהם במקום כזה — הם גם זוכים ליחס שונה מזה שהיו מקבלים בבתי־חולים ציבוריים, ולא רק מפני שהם בעלי אמצעים ויש ביניהם שרי ממשלה וחברי־כנסת. אלא גם מפני שזה היחס הנדרש מצוות העובדים בבית־החולים הפרטי הזה בכלל, אומר ד"ר פרישמן. כי זה היחס, אולי, שדורש הכסף...

ממתינים בתור

אגב, באותו בית־חולים יש עוד מחלקה גריאטרית, וותיקה יותר, ובה כ־70 מיטות. בין 20 ל־30 מתוכן נתפסות ע"י משרד הבריאות, והשאר פרטיות. המחלקה הוקמה לפני שבע שנים. במחלקה זו יש גם חדרים ובהם שש מיטות, אך יש גם חדרים בודדים, של מיטה אחת ושירותים צמודים. עבור שהייה בחדר בודד משלמים 4500 ש"ח לחודש... ויש ממתינים בתור, אומר ד"ר פרישמן. לא רק הזקנים מממנים לעצמם את שהייתם במקום — גם הילדים, שהם בוגרים ובעלי אמצעים, שמבקשים לקנות את כבוד הוריהם, עושים זאת, על־ידי חלוקת עול ההוצאות, כך שבסופו של דבר, ההוצאה אינה גדולה כל־כך.

במחלקה הוותיקה יותר נדבק כבר הריח, אם כי הוא רחוק עדיין מהריח הדוחה הקיים בדרך־כלל במחלקות גריאטריות. גם החימום כאן פושר יותר ומגיע מכמה תנורי חשמל המפוזרים בפתחי החדרים. הזקנים נראים אותו דבר, כמו בכל מח' גריאטרית אחרת — צמוקים, מעוותים, ממלמלים, צמודים לקטטרים, אלא שכאן הם לבטח מוחלפים בזמן. לעיתים נדמה לך, שהם אינם חשים בהבדל, ואינם תופסים עד כמה שפר עליהם גורלם המצופה כסף. אבל על רקע המראות הנוראים שהגיעו מהמחלקות הגריאטריות הציבוריות בעת שביתת עובדי המנהל והמשק בבתי־החולים, שהם קצת יותר מחרידים מהמראות בימים כתיקונם, אין לך ברירה אלא להתייחס לדבריו של מנהל בית־החולים „אסותא", ד"ר פרישמן, השלם עם דרכו: „אי־אפשר לדרוש מאנשים שיוותרו על זכויותיהם כמבוטחים בקופות־החולים. אבל הסכום שהקופות יכולות לתת אינו מספיק, כך שחלק מהנטל צריך לעבור אל המשפחה". שוב — אמת, שרבים מהרופאים בארץ מאמינים בה, כי לא מדובר בכך שכולם יקבלו אותו טיפול, וכי רק מי שיש לו האמצעים יישא בנטל. אלא שכפי שזה קורה היום, מתחת לשולחן ובצבע „שחור" — מי שיש לו יקבל יותר, ומי שאין לו אולי גם את המעט לא יקבל.

מי שיש לו, יקבל יותר, ומי שאין לו, אולי גם את המגיע לו לא יקבל

ארבע הצעות אישפוז

המחלקה הגריאטרית הפרטית בבית־החולים „אסותא" בתל־אביב מציעה כמה אפשרויות אישפוז לבעלי אמצעים:

שהייה בחדר עם מיטה בודדת —	4500 ש"ח.
שהייה בחדר עם 2 מיטות —	3000 ש"ח.
שהייה בחדר עם 3 מיטות —	2550 ש"ח.
שהייה בחדר עם 6 מיטות —	1800 ש"ח.

תערוכות

דורית קדר

לנבור בסמוי

„ניו־יורק עכשיו", מוזיאון ישראל, ירושלים

במוזיאון ישראל נערכת בחודשים מרץ־אפריל התערוכה „ניו־יורק עכשיו". לכאורה, אין חדש בתערוכה זו. היא מהווה מבט ראשון על ההקשרים המיידיים לאמנות הפופ, ל„רדי מייד", לאופ־ארט וכן לאמנות המינימליסטית. מבט שני, מעמיק יותר, מגלה רבדי משמעויות ודרכי עשייה מתוחכמות מאוד, המעניקים מימד אחר ומעניין לעבודות המוצגות.

חיים סטיינבק מתבסס על מוצרי צריכה בעלי תפוצה גדולה, כמו נעלי ההתעמלות מעור, שהפכו לסממן ה„בוגר הזרוק", ה„מורד" בגינוני הלבוש המסורתיים. הצגת נעלי ההתעמלות לכשעצמם בוודאי הייתה מותירה סימני שאלה רבים, אבל סטיינבק מעמיד את הנעליים בשחור־לבן ליד „צינור גומי", הדומה בטקסטורה ובצבע לפריט המוצג. אגב, גם המדפים משחקים בשחור־לבן, ללא גוונים, והמשחק פשוט ונהיר, פרט לעובדה זעירה, שהצינור המסתובב, העשוי גומי רמוי עור, אינו אלא ערימת מגשים בעלי דגם זהה מעץ צבוע בשחור...

גם העבודה הסמוכה נראית „תמימה" למראית־עין. כדים עתיקים או כדים הנראים כעתיקים מונחים ליד „קורנפלקס" של „תלמה" מצד אחד, ואילו מצד שני מוצבים כדים מאותה „משפחה" ליד „קורנפלקס" של קלוגס" — החברה האמריקנית שכנראה שימשה מושא לחיקוי של „תלמה". ההקשר של מוצר הצריכה הנפוץ, כמו נעלי ההתעמלות, עם מגשים מהמורה הרחוק תקף גם במקרה זה.

אבל בעבודה זו יש רמזים נוספים המעוררים חשיבה. כדים עתיקים שימשו לאחסון תירס, חיטה או כל פרי־אדמה בצורת גרעינים. ובעצם הם שווי ערך לקופסת הקרטון המרובעת, המיוצרת כרגם תבניתי אחיד אצל „קלוגס" „תלמה" או כל חברה אחרת ברחבי העולם. אבל השוני כאן הוא בייחודיות. תו הערך של המאה מוצא ביטוי בצו האופנה השליט. נעלי אדידס הן „חמות" באופנה, וכך הדבר בכל כפות הרגליים הנעולות בהן. לא כך קרה בכדים העתיקים שנעשו באופן ידני, בחן רב, עם גוון אישי המבדיל בין כד לכד. יתר על כן — אמצעי התקשורת וקיצור המרחקים מקרבים את גישות השיווק בעולם ל„תורמים" לאחידות משעממת.

העבודה השלישית נסובה על מכנה משותף אחר — צבע השוקולד. כאן מנוגדים כדים חומים, מהוקצעים ומעובדים בצורה תעשייתית, עם מסכות דמיוניות. המסכות — על אף שאינן „תבנית אחידה", בכל זאת ניתנות לזיהוי מיידי: מסכת רוב שגרתי ומסכת היצור מהחלל החיצון — אי. טי. המפורסם. הטקסטורה של המסכות דומה לזו של הכדים, אבל התבוננות מרוכזת מורה שהמסכה „שקרית": ובעצם היא עשויה מגומי בעל צבע חום ולא מחומר כמו הכדים.

לאט לאט מתחיל הצופה לחדור לצופן של תערוכה זו ולאתר את מה שחבוי מאחורי התופעה. וכך, שלושה כדורים שגרתיים, הממוקמים במיכל זכוכית־ברזל וכו מים, אינם מבטיחים רבות. הצופה יתקרב, מהצד, ויווכח באין־סוף כדורים דמיוניים וצבעי קשת — תוצר של מנסרה סמויה.

יצירה ה„אופ ארט", המשנה תצורות בהתאם לזווית צפייתו של המתבונן, היא מקורית מאוד, אך גם כאן המוטו נשען על דגם פרסומי אחיד.

אחת מהעבודות החכמות ומגרות הדמיון ביותר היא זו של פיטר נאגי — „היסטוריה אינטלקטואלית". זהו בסך הכל קסרוקס מצופה עם חישוקים. על הקסרוקס מצוינים שמות של זרמים שונים באמנות, שמות אמנים ויצירותיהם, ולידם חידושי הטכנולוגיה המפותחת: מחשבים למיניהם, מקלטים, טלוויזיה, מכשירי טלפון ועוד. אין כרונולוגיה בהבאת הזרמים או שמות האמנים, אבל בהחלט יש קשר בין הפריטים הסטנדרטיים לבין שמות היצירות שלידם. זו עבודה המבוססת על ידע רב, על דמיון והומור. רו המשמעות, הנמסרת הן בתכנים והן במדיום.

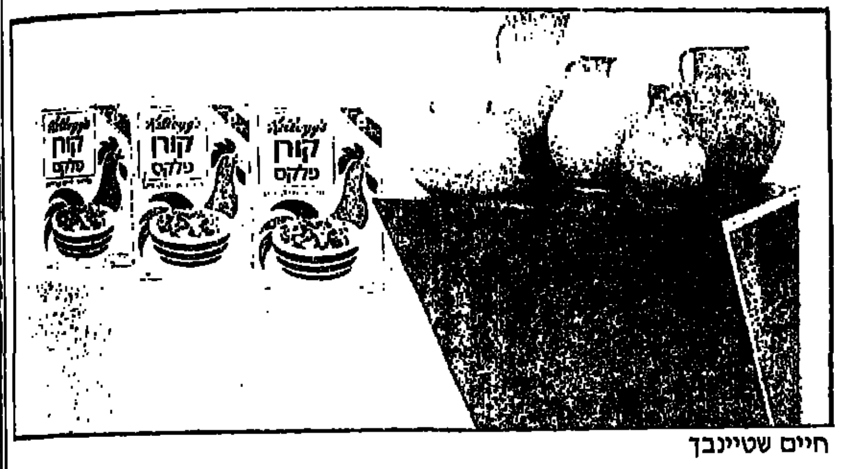

חיים שטיינבך

ברורה למדי במקרה זה — האמן בחר בקסרוקס משוכפל ובצורת עשייה שהיא לכאורה „אובייקטיבית". נקודה זו חשובה ומשמעותית להבנת תערוכה לא נגישה זו. האמנים בוחרים במושאים המהווים פריט בורגני אחיד, אבל אופן ההצגה וההקשרים הסמויים מורים על מעוף וגישה סובייקטיבית מרעננת.

הגישה האישית משתקפת גם בסדרה של שרי לוין. פסי הצבע משוייכים לאמנות צרופה, המעוגנת על בעיות של צבע, ויחסי הגומלין בין צבע לצבע מקבלים פירוש שונה — הפסים רוטטים, אינם ממומשים באמצעות קווים גאומטריים בוטחים, ועץ המהגוני המשמש כמצע לפעמים סדוק ולפעמים מתגלה, ובכך רוצה להוכיח את אופיו וטבעו הייחודי.

אלן מקולוס מקורב בדרך גישתו ללוין. שניהם בוודאי מכירים את תורות הצבעים של שבריל, גטה ואיטן ואת נסיונותיהם ונסיונותיו של אילברס. השוני הוא בכך שלוין בחרה לה נ... מהגוני, ואילו מקולום — בסוג אבן המשקפת ומסווה את גופה. אבן שחייבת להיות מסה אחת — היא חלולה — וסדרת כדים שמעצם מהות — הם חלולים — מהווים מסה אחת כבדה והצגה נמשכת...

ג'ף קונס, בשפה בוטה, משתמש בפרסומת לווינסקי כדי לפרסם „רפיקה" בצורה אלגנטית ומתורבתת...

ההתעסקות בשגרתי וביומיומי מובנת מבדיו של פיטר האלי, העובר על „תומת בית". המינימליזם של האמנות הצרופה מקבל משמעות מעשית מיידית ומתנתק מה„טוהר" והקריטריונים של שפה צורנית מכוונת כלפי עצמה.

חיוך ציני אחרון נמצא במסגרות של מקלות אלו מסגרות ל„תמונות", שכולן חוזרות על הגוון השחור. הווה אומר — אין תכנים, אין תצורות, אבל צורת התלייה, מגוון האפורים של המסגרות הגדלים השונים והחוש האסתטי נוסף להומור ולרעיונות — כל אלו מעבירים. יחד עם החיוך הציני, תקווה לעתיד. עתיד שעל אף הכל לא יוכל לחסל את המעוף.

תערוכה מצוינת שנועדה לאלו שמנסים בסמוי כדי לגלות, בסופו של דבר, רבדי משמעות נוספים ומעשירים. □

קולנוע

דני ורט

בחזרה לווייטנאם

„פלאטון", קולנוע „שחף", תל־אביב

גדולתו של „פלאטון", סרטו של הבמאי אוליבר סטון, הוא בכך שהסרט נוצר תוך כדי התסמונת הרייגניסטית בקולנוע האמריקני, זו שעיוותה את מלחמת וייטנאם וניסתה להשיב את הכבוד שנרמס באמצעות סרטי גבורה והצלה כמו „ראמבו" או „משימה בעורף האויב". חולשתו של הסרט היא בצירו הרעיוני הנאיבי.

סטון התסריטאי, שהואשם לא אחת בנטייה ימינה ובאלימות מופרזות („קונאן הברברי", „פני צלקת", „שנת הדרקון") ומי שלפני שנה ביים סרט מרשים למדי, „סלוואדור", מתבסס בסרטו החדש על חוויותיו האישיות. הוא לחם בווייטנאם ב־1968, בהיותו נער בן 19, ועל־פי הצהרתו, גיבורי סרטו מתבססים על חיילים שהכיר.

עשר שנים התדפק סטון עם תסריטו המוכן על דלתות מפיקים עד שנמצא המממן לסרטו. הסרט משיב את הצופה לדיון רציני במלחמת וייטנאם והשפעותיה על החברה האמריקנית, חוזר אל הגל שדן בטראומה הלאומית, שפרץ בסוף שנות השבעים עם סרטים בולטים כמו „השיבה הביתה", „הפתיון הלבן", „הבחורים מפלוגה ג'" וכמובן, „צייד הצבאים" ו„אפוקליפסה עכשיו". „פלאטון" („המחלקה") של סטון מהווה כנראה ראשיתו של גל חדש, כשהסרט הבולט הבא, שהכל מצפים לו בנושא זה, יהיה סרטו של סטנלי קובריק, עליו הוא עובד כבר תקופה ארוכה.

מבחינת מבנהו שייך סרטו של סטון לסרטי המלחמה המטפלים בגורלו של הפרט בתוך מכונת המלחמה. כריס, הגיבור המספר של הסרט (צ'רלי שין הצעיר, שבסצנות מסוימות דומה להפליא לאביו, מרטין שין, כפי שהופיע ב„אפוקליפסה עכשיו" של קופולה), מגיע בעיצומם של קרבות למחלקת־רגלים מעורערת המוצבת על גבול וייטנאם־קמבודיה. המורל של החיילים החיים כל יום באימת המוות ירוד. אם נועדת למות מוטב שתיהרג מיד, אומר אחד החיילים לכריס.

כריס בעצם התנדב. הוא נטש את לימודיו בקולג' על מנת להצטרף ללוחמים. בווייטנאם, כך הוא מגלה, משרתים רק אלה שלא הצליחו להתחמק, מלח הארץ, בני המעמד הנמוך, מחוסרי המקצוע וההשכלה, בני עיירות קטנות ואחוז גדול של כושים. אלה, לדבריו, הם גיבוריה האמיתיים של המלחמה העקובה מדם. את חוויותיו במשך כשנה בווייטנאם הוא מתאר בסדרת מכתבים אל סבתו, המוקראים בפיו על רקע הסרט.

למרות טיעונים מסוימים, אין מדובר כאן בגרסה מודרנית ל„במערב אין כל חדש". הסרט מזכיר יותר את סרטי המלחמה האמריקנים ה„קטנים", „ארם בקרב" של אנתוני מאן (שעסק במלחמת קוריאה) או „התקפה" של רוברט אולדריץ' (שהתרחש במלחמת העולם השנייה).

סטון מביא את מלחמת וייטנאם בצילומי תקריב. האימה נחשפת מיד עם הפתיחה, נחיתת המסוק שמביא עמו את כריס לווייטנאם, ועם ההיתקלות בשורות שקי הפלסטיק של הגוויות, אותן באים הטירונים להחליף. המלחמה מתוארת כסדרת סצנות מצמררות, עולם שבו חיי אדם איבדו את ערכם. הסרט עוכר שלווה ואוחז את הצופה בגרונו.

במרכז העלילה עימות סמלי בין שני סמלים ותיקי קרבות. האחד ברנס (טום ברנג'ר) המצולק, רוצח קר־מזג המתעמר בפיקודיו, ומולו אליאס (וילם דפו), שאל פעולות הקטל שלו מתלוות גם התייסרויות מצפוניות. ההתנגשות הלא נמנעת בין צמד הסרג'נטים מתרחשת כאשר אליאס עד לטבח שעורכים ברנס ותומכיו הפסיכופטים בבני כפר וייטנאמי (בהשראת טבח בכפר מיי ליי). סטון נצמד עם מצלמתו אל כריס ואל מחלקתו. האויב (הווייטקונג) הוא בדרך־כלל צללים באפלה. החיילים המפוחדים והמבולבלים מוצאים את פורקנם בעישון סמים, והמפקדים הקצינים אינם מנוסים, ובאחד מרגעי ה... מנחית מפקד צעיר כוח ארטילריה על ... שלו.

רק בסצנה האחרונה מרשה לעצמו סטון להתרחק משדה המערכה ולהביא היבט כולל על ההתרחשויות. כריס הפצוע מתרומם במסוק ובאותה הזדמנות מציג סטון מראה סוריאליסטי כמעט של קרב בין הווייטקונג המתקרבים והאמריקנים הנסוגים, שמסתיים בהטלת פצצות נפלאם.

יחד עם עוצמתו הדרמטית של הסרט וגם לנוכח נסיונו להתרחק מפנטסמגוריה או אלגוריה כמו זו של „צייד הצבאים" ו„אפוקליפסה עכשיו", סטון חוטא בהכרזות פשטניות ובמין אלגוריה נאיבית משלו. הוא עצמו טען שסרטו מהווה מעין מאבק בין שני אלים זרוניים, משהו מיתולוגי בנוסח אכילס לעומת הקטור, ובפעם אחרת אמר שמדובר במעין גרסה של „מובי דיק", שבה ברנס הוא קפטן אחאב ואילו כריס הוא ישמעאל. דומה שסטון אפילו המספר על ההתרחשויות. דאג להעניק שמות בעלי משמעות לגיבורים. לברנס השטני צליל שם המזכיר ..., ולעומתו אליאס הוא אליהו הנביא, איש המצפון שאינו חושש לסבול ידיו ברם (תמונת מותו ... ההוד עם זרועותיו הפרושות לשמיים). בין שניים ניצב כריס — הנוצרי, שהוא התגלמות הטוהר והתמימות. לסיכום באה גם אותה הצהרה רבת משמעות של המספר־במאי, כי מלחמת וייטנאם היתה בעצם מלחמה שבין האמריקנים לבין עצמם. וכך, לצד עוצמתו התוכית של הסרט, אנו נותרים עם עוד סרט אנטי־מלחמתי הטוען שמלחמה היא גיהנום. □

(מימין) פרנצסקו קווין, כריס פדרסון וצ'רלי שין – מלחמה שבין האמריקנים לבין עצמם

יש־דיבור

עמוד לנוער

YESH DIBOOR

בעריכת עמלה עינת

בנים־בנות

המורה מהשבוע שעבר חמוד לאללה.
אבל במציאות — איפה הוא ואיפה אני?!
צריך מזל בשביל להגיע לבנות אצלנו.
לא כולן, אבל הרוב.
ובכלל, אם הן שמות משהו עלינו. זה רק אחרי שמעצבנים אותן חזק, והצרה שהקטנות — קטנות מדי.
אז מה?!
ובכלל, מי יודע מתי מגיעה סוף סוף הגדילה הזאת ועד איזה גובה היא נמשכת?

ד. כיתה ח'

במה?

אז — לא לדאוג לגובה, בבקשה!

באופן כללי — הנטייה במאות השנים האחרונות היא כלפי מעלה במובהק. מתגייסי צבא נפוליאון, דרך־משל, היו הרבה יותר נמוכים וקלי־משקל ממתגייסי צה"ל, בני אותו גיל, כיום.

הסיבה לכך אינה ברורה לחלוטין, אלא שהעובדה — עובדה, ותהליך ההגבהה ההיסטורי נמשך עדיין, ומי יודע לאן נגיע בעתיד.

ובאשר לשאלה הספציפית — כפי שהוזכרתי בשבוע שעבר, יש אמנם גילים המועדים לצמיחה מוגברת, אבל גם בעניין זה, כמו בתהליכים התפתחותיים אחרים, קובע הקצב האינדיבידואלי הרבה יותר מהסטטיסטיקה.

על־מנת להבחין, על־כל פנים, בין סיכוי ריאלי לקומה נמוכה בעתיד, לבין איחור בגדילה שיבוא על תיקונו עם הזמן, חשוב לשים לב אם הגיעו כבר סימני ההתבגרות האחרים לידי השלמה. כמו — שיעור מלא באזור אבר־המין — אצל הבנים, והופעת הווסת — אצל הבנות.

בדיקה מדוקדקת יותר בנושא, נערכת בדרך של צילום רנטגן של כף־היד, הבודק את מה שקרוי „גיל העצמות".

ובאשר לבעיות המאפיינות דווקא את אלה שצומחים מהר מדי — כדאי לשים לב אם לא מתפתחת בהם, תוך־כדי, עקמת של עמוד־השדרה, שהיא תופעה שעשויה לגרום — ללא טיפול מיידי מתאים — לצרות רציניות ביותר בשנים הבאות.

וכן, חשוב לדעת על הפרעה אפשרית של קוצר־ראייה, האופיינית לתקופת הגדילה הנזכרת, והנובעת מאי־התאמה בין יכולת שבירת קרני־האור על־ידי העדשה שבעין, לבין גודל העין עצמה, ולא מעודף קריאה ומאמץ בלימודים — כפי שנהוג היה לחשוב!

ד"ר מוטי שרייבר

השינויים החשובים

ידוע לכולנו, ד., שקצב הגדילה אינו שווה אצל בנים ובנות. בתקופה המדוברת (גילאים 12־15 לערך) הבנות ממהרות הרבה יותר — ולא רק בגובה, אלא בעיקר, אולי, בפיתוח הסימן "נשי הבולט ביותר שלהן — החזה. ולא תמיד נוח להן בכך. יש אמנם נערות ש„מבליטות" בגאווה, אבל ישנן אחרות, לא מעטות, שעושות מאמצי הסתרה לא קטנים, שהרבה אמהות לא מבינות כשהן נוזפות בהן להתיישר או ללכת זקוף וכו'.

איך־שלא־יהיה, בגלל ההתפתחות המהירה הזאת. שבתוכן, נראה לבנות, בדרך־כלל, שהבנים — בני גילן — אינם מבינים אותן מספיק. לכן הן מחפשות חברויות עם חבר'ה בוגרים יותר. תופעה מרגיזה לעצמה, אם־כי חולפת, כמו מרגיזות אחרות.

התוקפנות, בכל־אופן, שצריך או להפנות כלפיהן, כדי למשוך במקצת את תשומת־ליבן, וגם כדי להוכיח להן מי בסופו־של־דבר שולט בעניינים או לפחות מנווט אותם — מובנת.

אי־כ־ל — כדאי לשים לב שיותר ממה שהתנהגויות אלה מצביעות על כעס ועל דחייה, הן מצביעות על רצון למגע, על משיכה ועל... מבוכה.

סיבה נוספת לתחושת המבוכה, מתחזקת באופן אבסורדי — וכדאי שתדע זאת מראש — דווקא עם התחלת תהליך הגדילה המצופה כל־כך, שאינו מתרחש לעוגמת־לב כולנו בדרך הרמונית ופרופורציונאלית. נהפוך הוא — מספר הנעליים עשוי להימתח אז עד 43 ויותר, ובאותה פרופורציה (בערך), ולעתים אף בתוספת של עקמומית קלה — האף, ואילו אורך השוקיים או הגובה הכללי צומח לו באיטיות כמו מכוונת להכעיס. וכל זה, מבלי להזכיר שינויים בעור שגורמים לכאב ולהשפלה ועוד ועוד. יחד — על־כל־פנים — מתפתחת לה הרגשה של סירבול כללי. מעין דימויו של הפיל המפורסם שאינו יודע מה לעשות עם עצמו ואיפה לשים את עצמו בחנות החרסינה הביתית או הכיתתית. כל תנועה — נראית לו מוגזמת. כל כניסה ויציאה — ממוקדת בו, להרגשתו, את מבטי כולם.

מה ניתן לעשות כדי לעבור איכשהו בשלום את כל המכשלות הללו?

אחת הדרכים הבדוקות לכך היא התאגדות בחבורה של בנים בלבד המתלכדת סביב ענייניה ה„גבריים" עד כדי כך שאיננה תלויה במעט באישורי הערך של המבוגרים או בחיזוקי הבנות המגודלות — לפי שעה...

ועם כל אלה, חשוב, אולי, להזכיר לך ד., שהשינויים המהותיים, המרכזיים, החלים בגילך, ואתה בוודאי חש זאת — הם, מעבר לכל הנאמר עד כאן — השינויים הפנימיים, בדרך החשיבה, ההתייחסות ושיקול־הדעת — אם לגבי עצמך ואם לגבי הסובב אותך.

למותר לומר שאשמח לענות על כל שאלה או הערה שתתמקדנה בנושאים אלה.

דוד גרין

ישדיבור חכם

אם אין לך עמוד שדרה, אל תצא מעורך!

(סטניסלב יז'י לץ).

ישדיבור אתך

למה?

מירב האינפורמציה המסורת כתשובה לשאלת השבוע, בוודאי מוכרת לרובכם — פחות או יותר.

בנוסף, אין ביכולתה לפתור את עצם הבעיה בה נתקל השואל — חסר־גובה, סירבול, סכסוכים רגעיים או ארוכים עם עצמו ועם זולתו, ועוד.

— אני מאמין לרופא שאגדל בעתיד — אמר לי נער אחד לא מכבר — אבל זה מציק לי עכשיו.

ולי, אין אף ספק קל שבקלים ביחס לעוצמתה של מועקה עכשווית. כשם שאין לי ספק בעוצמתם של אושר או סיפוק עכשוויים; אלא שבצד זה, אני מאמינה בערכו העצום של האחר־כך, שלאורו אנו בונים את תוכניותינו, תקוותינו ומטרותינו.

ולצורך אחר־כך זה חשוב שנבין היטב, ועוד היטב יותר, את מהות התהליכים העוברים עלינו ואת משך הזמן היחסי ה„מוקצב" להם בדרך התפתחותנו.

וכדרכנו כאן, אנו מחכים לשאלו־תיכם ולהערותיכם הבאות.

שלכם
עמלה

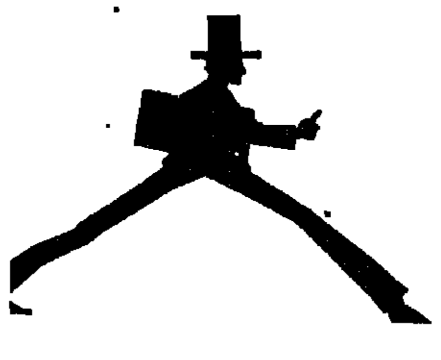

ישדיבור על דיבור

מילון לשמות־תואר

כמוקמט — לגבי חפצים — מקומט, ... לא מסודר.

דוגמה: המורה שלנו כזה מצ'וקמק ... של בן־אדם, שאין טעם לדבר ...

צוקי — נמקור כוכב של מעיל ... המונח התרחב ומתאר את כל ... הכובעים.

דוגמה: כשג'נטלמן רואה אשה, הוא ... את הצ'וקי מהראש.

צפלון (או צפלון) — כינוי לאדם רזה, ... קטן מידות, בנימה מזלזלת.

דוגמאות: ... היה צפלון: אם תבלע ... לא תהיה צפלון.

„ניתוח" פעלים

כלם — חטף את מזונו בבת־אחת. גם ... בו־זמנית, אבל כמויות ... של מזון בקצב רצחני.

דוגמה: כלסתי את ארוחת הצהריים ...

חלץ — גמר, חיסל, הרביץ.

דוגמה: תחלץ כבר ת'מאלפל כי הסרט ... תחליף אותי, אם לא — אני ...

... — הדובים ישנים כל החורף. לכן ... — ישן שינה עמוקה וארוכה כשנת ...

דוגמה: כיום, שבת חרפתי אותה כל ...

... — פרע את החשבון כשכל ... כשרים (מכות, איומים, ריב ...

דוגמה: אם לא תיזהר אני אכנס בך ... את הצורה.

תומר קרמן

סיפור בהמשכים

ילד וכלב

מאת דנילו קיש

תרגום מסרבית־קרואטית: דינה קטן בן־ציון

מי עוד יכול להתעניין בכלל בתולדות חיי שהרי צייר נודע לא הייתי (אלא דווקא ממוצע לגמרי), גם לא הצטיינתי במירוץ, ולא רק שאין לי שום אילן יוחסין אצילי, אלא, לפי כל אמת מידה מקובלת, נולדתי מחוץ לנישואין ולפיכך אני נחשב לממזר. גם לא זכיתי לתהילה בשדה הקרב ולא הקימו לי שום מצבת זכרון בזיוי ומעודי לא קיבלתי כל אות של הצטיינות מן הצלב האדום או ממישהו אחר. אינני אלא כלב פשוט, שגורלו ממוצע לגמרי. מה שמייחד אותי במידה מסויימת הוא כושר הביטוי שלי. ולחסר הדיבור זכיתי בכוח אהבתו של ילד אחר. ואפשר לומר — אהבתו האומללה.

* * *

בוקר אחד הופיע ארון ברקי. הבעלים החדש שלי, ואמר: „אגרי, איך מוצא חן בעיניך הכלב הזה?" „כמו אלהים" אמר הילד. (הוא אהב להגזים). „ומה יהיה שמו?" „רינגו" — הנה ארון ברקי את שמי. „רינגו" אמר הילד. „השם הזה לא מוצא חן בעיני. הייתי רוצה שארון ברקי יואיל להסביר לי מה פרוש השם הזה." „כלב־פרא אוסטרלי," אמר ארון ברקי. אז אמר הילד: „זה שם שמוצא חן בעיני מאוד."

אף כי רשמית היה ארון ברקי הבעלים שלי, הייתי בכל זאת שייך לילד. מבחינה נפשית וגופנית. איתו הסתדרתי הכי טוב מכל האנשים שבעולם ואיתו גם מצאתי שפה משותפת הכי טובה בעולם. אני חושב שתרם לכך לא רק הגיל שלו אלא גם כמה תכונות משותפות שהיו לנו. אני מאמין שלא אחטא לאמת אם אומר, שהוא ואני היינו דומים בדברים רבים מאוד: שנינו היינו עצלים, שלוחי רסן, מסורים, תאבי הרפתקאות. אני חושב שלא אחטא אם אוסיף ואומר גם זאת, שבילד הזה היה משהו כלבי: אשר לחוש הריח שלו ולרגישות־יתר שהיתה לו לריחות, אני בטוח שאינני שוגה. הפרידות והעצב קשרו קשר בין חייו לחיי. יגוננו על אביו ויגוני על הורי יצרו בינינו מין סוג של חברות שיסודה בברית של קירבה. וכאשר נבהתי בפתאום וזכיתי להכרה מצד כל כלבי הכפר, שעתה הוקירו אותי ככלבו הפיקח והמלומד של ארוניו הקטן הפיקח, נעשה הילד פחות בודד, וגאוותו עלי הלכה וגדלה והוסיפה לו הכרת ערך עצמית. שיחררתי אותו לא רק מן הפחד המולד שלו מפני כלבים (מאותו פחד עצמו סבל גם אביו), אלא בכלל נעשה נועז יותר, כי ידע שאני מגונן עליו בעוז ובמסירות. בתמורה, לימד אותי כל מיני תחבולות מועילות שיש בהן כדי לעורר כבוד. השכלתי להשיב לעדר פרות תועות, לחפור ולהפוך על פיו את תל־החולד (סתם מתוך תענוג, כדי להעביר את הזמן), לרדוף אחרי ארנבות, לחשוף מאורות שועלים וקנים של צפרי הביצות, לצוד ברווזי בר, צפרדעים, פרפרים, נחשים.

מן הילד למדתי אפילו לדבר עימו ברגעי ברידותו זכור לי שפעם, כשאבדה לנו הפרה גראנז'ה, כמעט שברחנו על נפשנו אל העולם הגדול. הילד בטח בי והטיל עלי תפקידים אחראיים וכבדי משקל. אחד התפקידים שהטיל עלי היה כזה, שנדמיתי בעיני עצמי יותר ליונה־נושאת־דואר מאשר לכלב. וכל פעם שהרגשנו נורא אומללים, היינו מתכננים בריחה משותפת לרחבי העולם. אף על פי כן, מעולם לא הרחקנו אל מעבר לתחום שיפוטו של הכפר הסמוך. לפעמים היה הילד מספר לי סיפור, או שהיה קורא לי סיפורים מתוך ספר. לא אגזים כמרומה אם אומר, שככבר למדתי בעל פה את הרומן ההוא, שניקרא בשם „אדם, סוס, כלב", שהילד סיפר אותו פעמים רבות כל־כך באוזני הרועים, תכופות ממציא מדמיונו ומשפץ פה ושם.

לא, חיי אינם רומן. כל־כולם מורכבים מסיפורים קטנים, מהמון זוטות, עליזות ועצובות, שבכולם נוכח הילד, כשם שאני נוכח בסיפורים שלו.

בזמן האחרון שמתי לב לכך שהילד נעשה עצוב. הוא נוהג, כי איכשהו קצת יותר בריחוק ובהתחשבות. אני מכיר בו שהוא מסתיר מפני משהו. אבל עד מהרה הבנתי במה מדובר, ועתה שוב השתלט עלי יגוני הכלבי הישן־נושן. שוב מתכונן הילד לצאת לרחבי העולם. והפעם באמת! בזאת אין ספק. אני מבין גם מדוע הוא מתחמק מפני: הוא מבקש להקל על עצמו את הפרידה הזאת. גם אני נחליתי מן העצב הזה שירד עלי פתאום. אני מנמנם על סף דלתו של הילד, כדי שלא יברח לי מבלי להיפרד. מנמנם וחושב על חיי.

אני חש שלא אצא חי מן הפרידה הזאת.

א־אווו! א־אווו!

מכתב

ארון ברקי היקר,

את המכתב הזה אני כותב לך ממרחקים ואני רוצה לדרוש בשלומך ולהתעניין בבריאותך. לאט אני מתרגל לחברים חדשים בבית הספר, אבל כולם לועגים לי בגלל המבטא שלי. עודני חולם בלילה שאני נמצא שם אצלכם, עד שאפילו בליל אמש העירה אותי אמא, כי בכיתי בחלומי. אמא אומרת שאלה הגעגועים ושכל זה יעבור במהרה.

ארון ברקי היקר, אני מבקש אותך בכל לשון של בקשה שלא תצחק עלי בגלל מה שאני אומר לך עכשיו: אמש בכיתי הכי הרבה בגלל הכלב שלי רינגו. אנה עדיין לועגת לי ואומרת שאני מאוהב בכלב הזה, ואולי זו גם האמת, אבל אני מאמין שאתה תבין אותי ולא תלעג לי.

אספר לך עכשיו כמה קשה היה לי כשיצאנו לדרך, כמה שהפרידה הזאת זעזעה אותי. אתה זוכר ודאי שממש לפני שהעגלה יצאה לדרך נעלמתי פתאום ושהגעתי ברגע האחרון, עד שכולם כעסו עלי. אגיד לך עכשיו איפה הייתי אז. הולכתי את רינגו לשפת המים, כדי להיפרד ממנו. אחר קשרתי אותו ברצועה אל עץ הערבה, והוא לא התנגד. רק יילל. הוא רצה לצאת בעקבותי וביקש ממני לשחרר אותו, אבל אמרתי לו להישאר במקומו, שככה זה בחיים, ושאני יודע שלעולם לא אמצא חבר טוב ממנו, לא בין הכלבים, ולא בין בני האדם. אז שמעתי אותם קוראים בשמי ורצתי להיפרד מכולכם, ותזכור, כולנו בכינו, גם אמא שלי, גם אנה, גם אמא שלך, גם אתה. ידענו שלעולם לא נשוב להתראות.

ואז יצאה העגלה לדרך, ואני המשכתי למרר בבכי, לבי נשבר בקרבי מרוב בכיה. זכרתי את כל השנים שעשינו במקום זה, את אבי המנוח, שלא חזר, אותך ואת אמא שלך, הגברת ריגו, את המורה, את בלה הרמאן, ולאצי טוט, ויוליה סאבו וכל האחרים. כדרך לא העזתי להסב את ראשי, שלא אצווה עוד יותר כשאראה בפעם האחרונה את הכפר, את הפעמון, את היער ואת כל השאר, אף על פי כן לא יכולתי להבליג, ותאר לעצמך, ארון ברקי, את מי ראיתי? בעקבותינו רץ דינגו כשהוא מיילל בקולי קולות, עד שכולנו פרצנו שוב בבכי תמרורים. אז ביקשתי את הדוד מארטין לגרש אותו בשוט ולהצליף בסוסים שימהרו, כי לא היה בכוחי לשאת עוד את קול היללה הזאת.

רינגו, זאת ודאי לא יקשה עליך לתאר לעצמך, היה כבר בסוף כוחותיו, כי רץ בעקבותינו עד לצ'סטרג ממש! פיו היה מלא קצף, ולשונו משורבבת החוצה. אני התחלתי לצעוק, וצרחתי כל כך, עד שדוד מארטין נאלץ להצליף בו כהוגן לפני שהצליח לאלץ אותו לפחות לעצור, או בעצם להתמוטט תחתיו מאפיסת כוחות, באמצע הדרך. אפילו כשהדרכבת יצאה לדרכה, הוספתי להביט בעד החלון ולהתייפח. כל הזמן דימיתי לשמוע את קול יללתו ולראותו דוהר בעקבותינו.

הנה, ארון ברקי היקר, זאת רציתי לספר לך ולבקש אותך כי תכתוב לי מכתב על הכול. כתוב נא לי מה שלומו של רינגו. ועוד הייתי רוצה לבקש אותך, אם לא תלעג לי. שתקרא באוזניו את המכתב הזה ותאמר לו שאני לא אשם, שלא יכולתי לקחת אותו עמי וכי לעולם לא אשכח אותו. הגד נא לו גם זאת, שבאחד הימים, כשאגדל ואהיה למשורר, אכתוב עליו שיר או משל. במשל שאכתוב הכלב ידבר. וכמובן, שמו יהיה רינגו. אני מבקש ממך איפוא, ארון ברקי, לעשות כבקשתי, הוא יבין את הכול, אבל בזמן שאתה מדבר אליו. הבט נא ישר אל תוך עיניו וחזור על שמי. הגד לה אנדרי, אנדרי. אנדרי שולח לך דרישת שלום. דבר לאט, כמו שמדברים אל תינוק. תראה שיבין אותך. הוא יתחיל ליילל כשתזכיר את שמי. פירוש הדבר יהיה, כי הבין הכול.

לבסוף אבקש אותך שתשגיח עליו ותקנה לו ארוחה טובה בכסף שאני שולח לך. הכי אהוב עליו בשר סוסים (עם הרבה עצמות) ותוכל להשיגו לבטח בבאקשה, אצל ארון פייש, הקצב. ועוד אני מבקש ממך, ארון ברקי היקר. שבמכתבך לאמא שלי לא תזכיר את הכסף הזה (כולו מחסכונותי), כי אנה לבטח תלעג לי. לכן הכי טוב שתכתוב אלי אישית, כפי שביקשתי ממך. לעת עתה די בכך.

לך ולאמא שלך, וכן לגברת ריגו ולכל ידידי, ובמיוחד בלה הרמאן, לאצי טוט ויוליה סאבו וכל השאר, הריני שולח דרישת שלום לכבית ואת כולם זוכר בחיבה.

שלך,
אנדריאס סאם, תלמיד — העטוף יגון

(סוף בשבוע הבא)

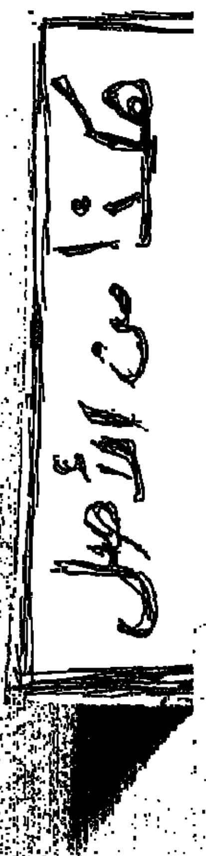

פוקוס אישי

צבי טימור

"להיכנס" בצמרת

המשמרת הצעירה של מפלגת העבודה הגיעה לכלל מחלוקת עם מנהיג מפלגתה — בנושא אחד ויחיד. הנושא למחלוקת הוא הניסיון של פרס להקפיץ צעירים בעלי השפעה ציבורית לעמדות־מפתח ולדלג במינויים על חוג צעירי המפלגה. כפי שהתפרסם בעיתונים, קבעו מנהיגי הדור הצעיר, כי רבין לא יותר טוב מפרס בתחום זה, ובכך נסתיימה החשיבה הקבוצתית המרוכזת בתחום הפוליטי.

מאחר שחברי המשמרת הצעירה עוסקים בתחום הפוליטי והשקפותיהם הפוליטיות אינן מן הגרועות במפה הפוליטית הישראלית, מן הראוי שילמדו כי כוח פוליטי לא מקבלים כמענק מטעם המנהיג. כוח פוליטי הוא יכולת השפעה על הציבור והשגת תמיכה ציבורית לעמדות או השקפות. כל עוד המשמרת הצעירה לא תשיג השפעה ציבורית בעצמה, אף אחד לא יתן לה זאת במתנה.

לכן השתוממנו על נקודת המחלוקת עם שמעון פרס. בעוד שבקורת המחלוקת עם הנהגת המפלגה היתה צריכה להיות על מעורבות הנהגה זו בפרשיות מפוקפקות — החל מהספקת נשק לחומייני, דרך העברת תרומות לקונטראס וכלה בפרשת פולארד — הרי למשמרת הצעירה לא היה מה להגיד על המעשים או לפחות על המחדלים של מנהיגיה. כמו כן לא שמענו כל התבטאות של המשמרת הצעירה ולא ראינו כנסי מחאה נגד שר המשטרה, ששוטריו מנחיתים מהלומות על ציבור סטודנטים המפעיל את זכותו הדמוקרטית להפגין כנגד העלאה דראסטית בשכר הלימוד. כוונת שר החינוך להטיל אגרה של 100 מליון ש"ח על הורי התלמידים בניגוד לעמדת מפלגת העבודה, אף היא לא זכתה לתגובה משמרתית הולמת.

פרס ורבין, כל אחד בתחומו, הפגינו אטימות פוליטית בתחומים חשובים שהם מופקדים עליהם. על פי הכתוב בעיתונות הם הצטרפו יחד עם שמיר ל"כנופיית השלושה", המתפה זה על מחרלי זה, אולם המשמרת הצעירה לא קמה ולא הציגה בפני מפלגתה קו פוליטי אלטרנטיבי ולא השמיעה אף ביטוי פרסונלי אלטרנטיבי להנהגתה הכושלת.

דיין, פרס, שולמית אלוני ויוסי שריד התפתחו להנהגה פוליטית, כאשר העזו להתנגש עם המימסד הפוליטי של מפלגתם. לגבי פרס ודיין ניתן אולי לומר, כי הם התפתחו תחת כנפי "הזקן", אולם יוסי שריד ושולמית אלוני העזו להתנגש עם השלישיה המובילה של גולדה מאיר־גלילי־דיין בשיא עוצמתה, ולא על כסאות אלא על קווים פוליטיים.

לכן, חברי היקרים במשמרת הצעירה, הפסיקו להיאבק על כסאות והפסיקו להתחנן על כסאות. אם אתם סבורים שיש לכם תרומה ייחודית לתנועת העבודה, התחילו להיאבק עליה, התחילו לגייס ציבור סביב מצע רעיוני. קומו והעזו להתנגש גם עם הצמרת. אז, ורק אז, תתגבשו לכוח פוליטי עצמאי, ואז גם תמצאו תמיכה פוליטית בדור הביניים של מפלגת העבודה.

במקרה זה גם לא ישחילו לכם כוכבי־דרכש. □

גדעון ספירו

יחי ההבדל הקטן

אינני יודע כמה מקוראי "הדף הירוק" שמו לב לסמיכות הופעתם של שני אנשים חיצוניים לתנועה הקיבוצית: המצריה סאנה חסאן והישראלי אהרון פאפו. לשניהם העניק "הדף הירוק" מרחב התבטאות נדיב, וכך למדנו על הגיגיהם בכלל ועל יחסם לתנועה הקיבוצית בפרט.

מיותר כמעט לציין, כי בקו הרצף שבין סאנה לפאפו אני מצוי בשכנות קרובה מאוד לסאנה. אין גם ספק, כי הדברים של סאנה חסאן הם הרבה יותר עניינים ואינטליגנטיים בהשוואה לגסות ולפרימיטיביות של פאפו. ובכל זאת, מצאתי קווי דמיון בין השניים, כמובן לא בתוכן, אלא בגישה כוללנית אל התנועה הקיבוצית. התייחסות זו מאפיינת גורמים רבים בחברה הישראלית הרואים בתנועה הקיבוצית איזה גוש קולקטיבי ואנונימי, כאילו לא חיים בו בני אדם שונים ומגוונים.

הגיע הזמן להבין כי במאתיים וכמה הקיבוצים בישראל חיים קודם־כל בני אדם, שכל אחד מהם הוא עולם בפני עצמו, בדיוק כמו שקורה בתל־אביב או בירושלים. יש בקיבוצים אנשים חכמים וטפשים, גבוהים ונמוכים, דתיים וחילוניים, ימניים ושמאליים, מרובעים ושובבים, גזענים והומניסטים, תאבי סיפוק ושוחרי שלום, אוהבי צבא ומתעבי צבא; עיניכם הרואות — מכל המינים ומכל הסוגים. וממש לא להאמין, יש בקיבוצים גם כמה פאפואים. וכפי שחברי הקיבוצים מתפצלים לקטגוריות אנושיות מגוונות, כך גם יוצאי חלציה של התנועה הקיבוצית שהתפזרו בארץ ובעולם.

אם נתרגם את ההגדרות הכלליות האלו לאנשים חיים ייראה הדבר כך: האם דומה הקיבוצניק ח"כ גרשון שפט, שהוא בעל דעות פאשיסטיות מובהקות, לקיבוצניק איש השמאל ח"כ רן כהן? האם דומה הקיבוצניק משה אונא, הומניסט דתי ואיש הקו הירוק, לקיבוצניק חנן פורת, שהוא לאומן קנאי, איש גוש אמונים ותושב השטחים הכבושים? ומה נאמר על ההבדלים שבין הקיבוצניקים מוטי גן־יאיר, סוציאליסט אנטי־ציוני, לבין הקיבוצניק יוסף טבנקין, ציוני מחסידי א"י השלמה? והיכן המכנה המשותף בין הקיבוצניק הפציפיסט, חבר שפיים, לבין בן קיבוץ איילת־השחר, שכיהן כדובר "התחיה" בכנסת? (ומה שמרגיז אותי באופן מיוחד הוא שבן הקיבוץ הזה מאיילת־השחר הוא נוסף לכל הצרות גם בחור נחמד). והאם יש מקום להשוואה בין חבר קיבוץ כרם־שלום, הנאבק למען זכויות הבדואים, לבין בן קיבוץ עין־השופט, המתנכל להם כמפקד הסיירת הירוקה? וטרם הזכרנו את ההבדלים שבין הקיבוצניק בן־אהרון לבין הקיבוצניקים שגלגלו מליונים בבורסה יחד עם דוד בלס העומד עתה למשפט.

המסקנה: להתייחס אל חברי הקיבוצים פחות כאל תנועה ויותר כאל בני־אדם.

על כל אלה

לאחר שייגמרו כל הטקסים עקב פטירתו של מאיר יערי, ולאחר שכל האנשים החשובים שוב יתפנו לעסקיהם הרגילים, אלך אני, האורח הקטן — זה שלא שומרים לו מקום חנייה באירועים המוניים, זה שלא מוזמן לשבת על הבימה ולשאת נאומים — ואניח פרח של תודה והוקרה על קברו של מאיר. כי אני מרגיש את עצמי בעל חוב. וכמו בדברים אחרים, גם כאן נמצא הפוקוס האישי.

הייתי חניך במוסד החינוכי של קיבוץ מרחביה, קיבוצו של מאיר, ונמניתי על המאושרים שקיבלו בכתה י"א את סמל הבוגרים של השומר הצעיר. את סמל הבוגרים חילק לנו מאיר יערי. במה זכינו? קודם־כל, היותנו מאותו קיבוץ. שנית, העובדה שלושק, חתנו של מאיר, היה המחנך שלנו, בוודאי לא הזיקה.

שנים רבות עברו מאז הטקס, אבל אני זוכר כל רגע ממנו. אני זוכר, כאילו היה זה אתמול, את ההתרגשות העצומה שאחזה אותי בטקס הלילי, כשמאיר העניק לי את הסמל, ושנינו כרכנו איש את רעהו בהצדעה שומרית.

כל עולמי הרוחני־אידיאי עוצב אז, בתחילת שנות החמישים, במוסד במרחביה. משנתו של מאיר הועברה אלינו בשעות הלימוד הסדירות במוסד כמו גם בפעילות התנועתית. מאז עברו למעלה משלושים שנה. כבר הספקנו להתכנס ולחגוג את שנת ה־30 לסיום הי"ב. עם השנים חלקתי לא אחת על דרכה של מפ"ם ועל עמדותיו של מאיר. אבל בבסיס כל המחלוקות עמדה לה, איתנה כסלע, התשתית הרעיונית שמלווה אותי מאז ימי נערותי במרחביה. התשתית הזאת סייעה לי לא ליפול לכל פחי היקוש שהמציאות הישראלית זימנה ומזמנת לנו לרוב.

אם לא הפכתי לגזען, ולא לשונא ערבים, ואם למדתי לשנוא את המלחמה ושפיכות הדמים, ולכבד את זכויות האדם, של כל אדם, ואם אני מאמין, כי לאדם היוצר והמייצר הזכות ליהנות מפרי עמלו, והעושר הלאומי והחברתי חייב להתחלק בצורה צודקת בין כל חברי החברה, והעושר העולמי חייב להתחלק בצורה צודקת בין כל באי עולם, והזכות לחופש אינה כוללת את הזכות להיות רעב וחסר כל, והאדם הוא בן־חורין של ממש רק אם הוא נוטל חלק פעיל בעיצוב חייו וחיי סביבתו, ויש להיאבק נגד עוול ואי צדק, ואין לשום "אח גדול" זכויות יתר, ואסור להתגרות בבריאה ואין להפר את האיזון האקולוגי — על כל זאת ועל עוד הרבה דברים אחרים אני חייב תודה למאיר. כי משנתו של מאיר נחרטה כה עמוק בתודעתו של הנער אז, עד שגם היום אני מאמין באותם עקרונות ובאותו תום ולהט נעורים. ואם הייתי יכול לומר למאיר עוד משפט אחד, הייתי אומר לו: אם הצלחת להציל ולו נפש אחת מהמלתעות המאיימות על הגזענות והפאשיזם — לא היו חייך לשווא; על אחת כמה וכמה שהצלת אלפים.

הזר שלי אולי קטן, אבל התודה גדולה. □

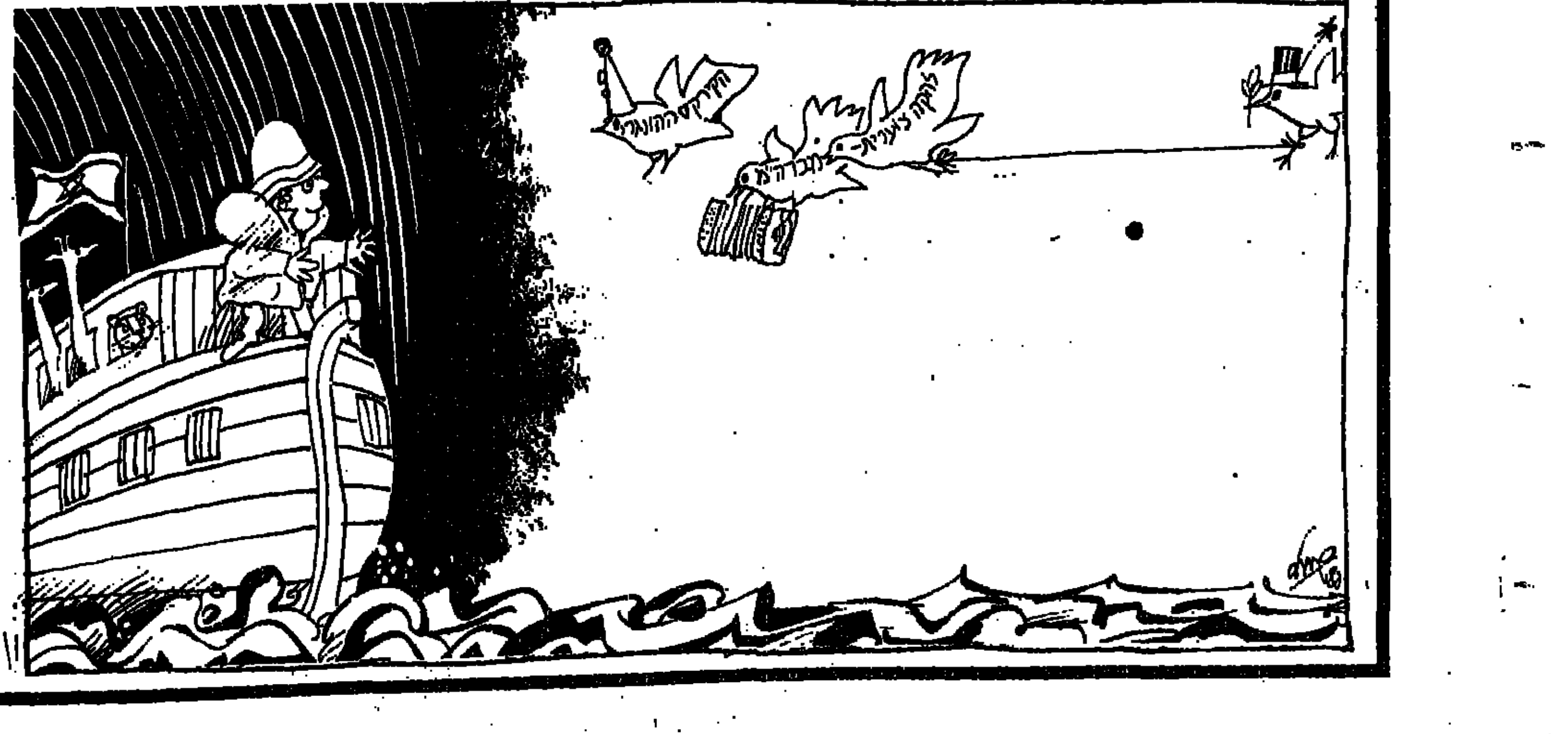

יהודה להב

פרנהייט 451

משרד החינוך והתרבות הטיל באחרונה איסור על בתי־הספר להשתמש בספרי תנ"ך, שמצורפת אליהם גם הברית החדשה. חשוב להדגיש במקרה זה, כי שם המשרד האוסר הוא משרד החינוך והתרבות. כיוון שההוראה מעידה לא רק על מגמות חינוכיות מוגדרות, אלא גם על תרבות מסוימת מאוד. ועוד צריך להדגיש, כי ההוראה ניתנה על־ידי האגף שלו לחינוך ממלכתי־דתי.

אינני אוהב את השימוש במונחים "יהדות" ו"יהודי" לשם הגדרתן האיכותית של פעולות או השקפות, בגלל התוכן רב־הסתירות והשוני במחלוקות המיוחס למונחים אלה. אבל אם בכלל קיימת משמעות בסיסית (ואולי אף מוסכמת על הרוב הגדול) למושג "יהדות", הרי היא מגולמת בכינוי "עם הספר" ומעוגנת בכיבוד המלה הכתובה ובהיעדר פחד מפני התמודדות רוחנית עם הכתוב. השלכת ספרים למדורות על־ידי הנאצים נחשבת — בצדק — לביטוי המובהק של גישתם האנטי־תרבותית והאנטי־יהודית כאחד.

גניזת ספרי הברית החדשה היא מעשה נבער. לא זו בלבד שלא צריך למנוע מן התלמידים הישראלים לעיין בברית החדשה, אלא מן הדין היה אף ללמדה. על השאלה, (שבוודאי תישאל) לשם מה זה נחוץ להם, התשובה היא אותה תשובה קלאסית, שאנו שומעים מפי חסידי התודעה היהודית, העונים על השאלה, לשם מה נחוץ ללמד פרקי גמרא או סידור־תפילה וכי מה זה יזיק להם?

כל דבר שאדם לומד באופן מדעי וביקורתי יכול להיות לו לתועלת — תנ"ך, ברית חדשה, דרוויניזם, גמרא, בודהיזם, היסטוריה, הכל. אפילו בבריה"מ נשמעים באחרונה קולות של אנשי תרבות, כי על אף השקפת־העולם האתאיסטית הרשמית, יש לחדש בבתי־הספר את הוראת ה"ביבליה", כיוון שבלעדיה אין כל אפשרות להבין חלקים חיוניים מיצירת טולסטוי או דוסטוייבסקי ואת המורשת התרבותית בכללה. הברית החדשה — כמוה כתנ"ך — היתה לחלק בלתי־נפרד של התרבות האנושית והכרתה היא נכס תרבותי של כל אדם משכיל. למותר לציין, כי הכרה — אין פירושה הזדהות או אימוץ ללא סייג.

אם ההוראה בדבר גניזת ספרי התנ"ך עם הברית החדשה היא בבחינת מעשה פסול ומגונה, הרי הנמקת ההוראה הזאת — היא־היא השערורייה האמיתית. כפי שנמסר בעיתונות, ביסוד ההתנגדות לשימוש בספרים הללו מונחת ההשקפה, שהברית החדשה היא מעשה ידי אדם, ועל־כן אין לכרוך אותה יחד עם התנ"ך, שהוא מעשה ידי אלהים. במלים אחרות, משרד החינוך והתרבות (התרבות!) מאמץ את גישתם של "המחזירים בתשובה" הלהטוטנים.

אם בבתי־הספר הדתיים מבוססת ההוראה על ההנחה שאלהים כתב את התנ"ך במו ידיו, אפשר אולי לפטור את הדבר במשיכת־כתף: זה עניינם של הדתיים. אם רצונם לגדל "רווקא אנשים חשוכים ונבערים מדעת, הרי רצונם — כבודם (אם כי גם כך קשה להשלים, שעל חינוך מסוג זה יהיה טבוע חותם של חינוך ממלכתי — ולו גם ממלכתי־דתי). אך כאשר מנסים להחדיר את ההשקפה על "קדושת" התנ"ך כמעשה ידי אלהים, שאין להרהר אחריה, למערכת החינוך בכללה, וגם לבתי־הספר הממלכתיים, הרי זו פגיעה חמורה בעקרונות הבסיסיים ביותר של כל חינוך נאור. אין להעלות על הדעת, שהצעירים של היום ימצאו אי־פעם את מקומם בעולם המודרני, אם יטלו מהם את עיקר העיקרים בחינוך: את הכפירה והספקנות לגבי כל "קדושה" ו"אמת מוחלטת" ואת הנכונות והרצון לבחון הכל על־פי אמות מידה מדעיות אובייקטיביות.

גילוייה התוקפניים של הכפייה הדתית מעוררים בדרך־כלל תגובות והתנגדות. אך ההוראה השערורייתית של משרד החינוך בעניין גניזת ספרי התנ"ך עם הברית החדשה מאפשרת להציץ אל התהום, שממנה ניתן להבין, כי אין לנו עניין עם תופעה שולית המרפרפת על־פני השטח, שהיא משהו מרגיז, אך משני בחשיבותו.

הברית הישנה הזאת של מרידה באור, קנאות חשוכה ותוסר סובלנות חודרת בשקיקה אל שורשי תרבותנו ומקעקעת את יסודותיה. □

נועם שפנצר

שוק הלבבות

פיקאסו אמר פעם: אני לא מחפש, אני מוצא. אבל לא כל אחד הוא פיקאסו. בעצם, אף אחד הוא לא פיקאסו וכולם מחפשים. מה מחפשים? מחפשים אהבה. איפה מחפשים? ובכן, מחפשים בסופרמרקט. זו לא מטאפורה, זו מציאות. המילה האחרונה כאן בשוק הלבבות הבודדים היא ערב רווקים בסופרמרקט.

כמה מילים על בדידות: הבדידות היא מגבלת הנפש הנפוצה ביותר כאן ואין בדידות ללא אומללות. משוואה פשוטה: אומללות־עומק הבדידות x זמן הבדידות.

נחזור לסופרמרקט. הפרינציפ פשוט. אנשים התעייפו מ"סינגלס־בארס", חושך, רעש ועשן ולך־תדע־עם־מי־יש־לך־עסק. שלא לדבר על הרפס. שלא לדבר על איידס. חוץ מזה, כשאתה יורד לסינגלס־באר, אתה נותר ללא אליבי. לך נסה למכור למישהו את הסיפור איך "זו הפעם הראשונה שאני במקום כזה" או "רק עברתי בסביבה". הסופרמרקט, לעומת זאת, מואר ונקי, ניטרלי ונינוח. טריטוריה כל־אמריקנית שווה לכל נפש.

ובכן, באים הרווקים, באות הרווקות, נוטלים עגלה או סל, ומטיילים בין המדפים עמוסי המצרכים. הרמקולים בתקרה מנגנים רוק'נ'רול

הכל פתוח. אפשר לרקוד במעברים, בין החלב למקררים השקופים, כי חרי החיים הם ריקוד שתחילתו בחלב וסופו במקרר. אפשר להתווכח על איכות השמן או להשוות דאודורנטים, ויש ספיישל של נייר טואלט, חבל להחמיץ הזדמנות כזו. המדפים העמוסים, הצבעוניים, מפצירים בהבטחה כמוסה. הכל כשורה, הכל כשורה.

מין ארציות כזו. אף אחד אינו מסתורי או מאיים כשהוא דוחף עגלת סופרמרקט או מתחבק עם שקית ירקות. האדם ניכר בתכולת עגלתו.

הוא לא מעשן, הוא אוחז ממתקים, הוא קונה מזון מתובלים או נייר טואלט רך. היא שותה "באד לייט", קונה שמפו, אבקת כביסה, יין זול.

היא מתעכבת הרבה מול דוכן הפירות וממששת. פיצה אחת גדולה וספגטי ברוטב צרפתי. הוא מתקשה לבחור בין כל סוגי הלחם. היא חולפת לאיטה במעבר ועגלתו חוסמת את הדרך. סליחה, היא אומרת, והוא אומר סליחה. עיניהם נפגשות. חיוך. הוא נראה טוב, היא נראית טוב. כולם נראים טוב באמריקה. "כל כך צפוף", אולי היא תגיד. "חשבתי לנסות משהו חדש, לחם צרפתי, אולי", הוא מתנצל. אחר־כך הם יעמדו בתור והנער האוכל בקצה הדלפק ישאל "נייר או פלסטיק?" כי באמריקה אפשר לבחור. בחוץ הם יתעכבו לשוחח. "היה נעים" ו"תענוג לראות אותך". מעל ראשיהם הניאון יהבהב "פתוח 24 שעות", כי הסופרמרקט אף פעם לא נגמר. גשם מטפטף והבדידות בוחשת בעולם כרוח בשדה חיטה. הם יחליפו מספרי טלפון ואולי ייצא מזה משהו. אולי הם מתאימים, אולי יתחתנו, יעשו כסף, יעשו ילד, יקנו מכונית, יקנו בית, יעשו קניות, יראו טלוויזיה, יקראו עיתון, יריבו, יתפייסו, ויחיו באושר ועושר עד עצם.

טקסט, אוריב □

עודד ליפשיץ

מצעד האיוולת

"בולם הבירו אותנו שם..."

אן פולארד, כשיחזור סצינת הלכידה בידי האף.בי.איי. לפני שערי השגרירות הישראלית שננעלו בפניה.

תמונה א': בדירה של אירית*

— אהלן אירית! הדירה שלך שיגעון! תמיד כשאני בא לפה אני המום...

— הי יוסי. מתי הוא צריך להגיע?

— ג'וני? אל תדאגי...

— אל תדאג בעצמך! לי יש כרטיסים להצגה...

— בחייאתק! יש עוד שעתיים! ג'וני מגיע, החבר'ה מצלמים וזהו. רק תשמרי שהמסמכים לא יתפזרו, שיישארו באותו סדר, כדי שלא ירגישו כשהוא יחזיר אותם למקום. הנה, כבר מצלצלים... היי ג'וני! מה עיכב אותך? האף.בי.איי. עקב אחריך? הא־הא־הא...

— הי יוסי. לא, זה סתם פקקי תנועה. בשלב מסוים היה נדמה לי שאיזה "ביואיק" עם שני אירים וכושי אחד באזרחי נצמדים אלי יותר מדי זמן, אבל זה רק היה סתם, העצבים עובדים... תעזוב, הגויים האלה יש להם ראש של עץ. לא מרגישים כלום. מה שלום רפי ואביאם?

— צרות... צרות... רפי חולה, אביאם עסוק...

— תמסור להם ד"ש...

— מה הבאת לנו הפעם?

— מה שביקשתם. על הטילים הסוריים וגם קצת חומר על מה שיודעים אצלנו על המנהיגים שלכם. מעניין מאוד, נהניתי לקרוא בעצמי. לא להאמין! מה שהולך במפלגות, ובעסקים הפרטיים של הצמרת... עסיסי! זה במעטפה סגורה, לא צריך לצלם. תמסור את זה למי שצריך, אתה כבר יודע למי...

— כן. ישמחו לקבל את זה שם. אירית! תעשי קפה! ג'וני! מצאתי מה שהשארת במשרד בפעם הקודמת בדלפק הקבלה בכניסה. מזל שלא זרקו את זה לפח. הפקידה שכחה לתת את המעטפה, ועובדת הניקיון חשבה שזה זבל... בטח שצעקנו עליה, אבל בפעם הבאה תכתוב יותר ברור "מג'וני ל..." הנה, זה כאן, קח ותחזיר. מה שלום אן? אפשר לסמוך על העצבים שלה?

— בטח. לפעמים היא תופסת התקפות פחד, אבל יש לה חברה טובה מאוד, שהיא מספרת לה הכל מאז שהן היו יחד בכיתה ג', והחברה הזו דווקא מעודדת אותה מפני שלדעתה אשה צריכה לעזור לבעלה בכל דבר. זה לפעמים מביך שהחברה הזו יודעת הכל, ועוד יש לה לשון! פעם היא ירדה עלי אחרי שאן ואני רבנו...

— חשוב מאוד שמישהו יעודד את אן. ג'וני, בשבוע הבא אני נוסע, ויכול להיות שלא תוכל להשיג גם את אירית ורפי ואביאם. או אם יהיה לך משהו, חכה לחכות. תיתן את זה למשה או לחיים. הם יודעים מה לעשות, הסבירו להם. או, הנה הקפה... בכלל, אל תשאל מה אמרו עליך גם כאן, במסיבה של הסגל, וגם בישראל: שאתה פטריוט, אמיץ, אינטליגנטי... קראת על הפעולה של צה"ל בשבוע שעבר? בלי החומר שלך — לא היינו מצליחים. מה? הדרכון הישראלי? זה כבר מוכן. תקבל אותו בקרוב, מאירית, ואם לא — אז מיפה, או מאירים, מי שתהיה בתורנות חלוקת דואר. תיכנס, תשאל ותיקח... כן, גם את הכסף... מה? גמרתם לצלם? אתם שיגעון, חבר'ה!

אם אתה מוכרח ללכת, ג'וני, תלך. חבל שאתה ממהר... צ'או!

— את רואה, אירית? הוא הלך סוף סוף. זה עוד נקרא יום טוב? כשהוא מתחיל לזבל את השכל עם אידיאולוגיה ציונית ועתיד מדינת ישראל — אני משתגע! מה שמנחם אותי זה שהחומר שלו באמת טוב, ומאז שג'וני עובד, כל מי שצריך משהו שקשה באמת להשיג, פונה אלינו בלק"מ. לחברה מה"מוסד" בטח יוצאות העיניים מקנאה. זה שווה ללקק לו בשביל זה ולנפח לו את האגו!

תמונה ב': בשגרירות

— אירית! אירית! בואי לחלון! תראי אותם שם! לא שם, על יד השער! איזה שיירה של מכוניות מאחוריהם! שמונה, אחת־עשרה, ארבע־עשרה! חיי, אתה שמה דחילאק, תן רגע את המשקפת! לא להאמין! במכונית השניה, הביואיק, יש שני אירים וכושי אחד באזרחי, בדיוק כמו שג'וני אמר! איך הבוקים האלה עלו עליו?

סוף

"הטפשים לא נגמרים, רק מתחלפים", אומר הפתגם. לא אצלנו. אצלנו הם לא נגמרים, לא מתחלפים, רק נבחרים מחדש, מקבלים מינוי בכיר או עולים בדרגה.

דרך־אגב, מי מוסמך להחליט ולפעול בתחום? הרמטכ"ל? הרמטכ"ל באישור שר הביטחון? פורום ראשי הממשלות, שלא יודע כלום על כלום? הקבינט? ועדת שרים לענייני ביטחון? הממשלה?

קורא יקר, אחרי לבנון, השב"כ, איראן, פולארד, בחר את התשובה הנכונה! מצא, אם תוכל, לפחות אפשרות אחת, מכל אלה שמנינו, שאיננה מפחידה אותך! □

* מזכירה בשגרירות ישראל בוושינגטון

ש. עין

צרור בצד

טבלת יאוש. ונניח, שוועדת הבירור לא תהיה רק ועדת בירבור. אפילו תטאטא את כל הגוואורדייה הוותיקה החוצה — מה ייצא מזה? במקום פרס־רבין־שמיר־שרון־ארנס יקבל העם היושב בציון משהו מסוג ברעם־אמוראי־נויר־מילוא־אלי לנדאו־אורי דן. ר' כותרת לקטע זה. איזה קטע!

פרדוקס. האמריקנים יסגרו את הברזים ומדינת היהודים תלך...

מוח אנאלוגי. לשלוח נשק לאיראן החומייניסטית כדי לעודד את השיעים המתונים, בציפייה לשינוי המשטר בטהראן — זה כמו לשלוח נשק לגרמניה הנאצית תוך כדי מלחמת־העולם, כדי לתמוך — נגיד — ברודולף הס המתון, בתקווה שתהיה גרמניה אחרת. הם רק שכחו, כל המוחות המבריקים האלה, שאם כולם היו חושבים כמוהם, גרמניה הנאצית לא היתה מתמוטטת, כשם שאיראן החומייניסטית לא תיפול על־ידי משלוחים של טילי נ"מ, אפילו הם מהדגם הכי מיושן (בתוך אריזות של טילים חדישים ומשופרים). לתמוך בחומייני כדי להביא לתבוסת החומייניזם? את, איזו הבריקה תגידו, זה נעשה תחת המוטו הידוע "אויבי אויבי הם ידידי" — זה לא מזכיר לכם משהו? מי רצה להתקרב אל מוסוליני והיטלר, כדי להלחם ב"אויב הבריטי"? אסטרטגיה כל־כך מעוותת — זה לא מוח אנליטי ואפילו לא אנאלוגי.

חקיקה. בצד הסעיף בחוק הפלילי הקובע עונש על רשלנות פושעת יש להוסיף סעיף: "טפשות פושעת" או לחילופין: "טימטום קרימינאלי".

תעלומה. מה קרה לאליהו גלעדי? מי שצריך לדעת — יודע, ומי שלא יודע — לא צריך לדעת.

בסוף ל: בפרשת מינויו וקידומו של אל"מ סלע אין להטיל את האשמה על שר הביטחון; הרמטכ"ל ומפקד חיל־האוויר "כופפו את זרועו". זה באמת חמור. איך הוא יוכל לשחק עכשיו טניס? □

אאוט אוף פוקוס

אם תזדמן במקרה בימים אלה בסביבת הטבע, תפגוש ידידים ותיקים רבים. ואלה שמותיהם, אם זרח מפרחונך או פרח מזכרונך, כדי להקל על שמחת הפגישה המרגשת:

נורית אסיה	מקור החסידה הגדול	משקפי הזקנה
חרצית עטורה	פישתה שעירה	דמומית
דם המכבים האדום	עכנאי זיפני	פרג הכרמל
רקפת מצויה	עין התכלת (ברוניקה סורית)	כלנית מצויה
צבעוני ההרים	בוצין מפורץ	חרדל השדה
תגית מצויה (ברך הגמל)	לחך מצוי	בקבוקון מקומט
תורמוס ההרים	טיון דביק	צנון פגיוני
ניזמית לופחת	קחוון מצוי	טבורית נטויה
לוף ארץ־ישראלי	בבונג צהוב	טרעול אדומי
מרווה דגולה	כתמה עבת שורשים	טופח נאה
סיפן התבואה	עירית גדולה	חמציע נטוי
דבורית דנסמור	זמזומית	חלמית גדולה
לוע הארי הגדול	אצבונית החורש	מרגנית השדה
כרמלית נאה	סרפד הכדורים	פואה מצויה
	סמר מפוצע	ליאורית נדירה

נזמית Lamium

דפים לספרות

צילום מאת רוברט מייפלתורפ, מתוך גליון "פרוזה", מארס 1987

אנשים הכובלים עצמם לשיטה רעיונית אינם יכולים להקיף את האמת כולה והם מנסים לתפוס אותה בזנבה. שיטה רעיונית היא זנב של אמת, אבל האמת משולה ללטאה: היא משאירה את זנבה בין אצבעותיך ומסתלקת, בידיעה ברורה שעד מהרה תצמיח זנב חדש.

טורגנייב לטולסטוי

מותו של ארי בן־כנען

יעל לוטן

כתוך שבועות ספורים הופיעו רומנים מפרי עטם של שלושה מן הסופרים הבולטים בספרות העברית החדשה — "קופסה שחורה" לעמוס עוז, "מולכו" לא.ב. יהושע ו"בתו" ליורם קניוק. טבעי הדבר שננסה להעמידם בשורה ולראות מה התכונות המשותפות להם, כי הרי אם נמצא שיש לשלושת הרומנים הללו תכונה משותפת כלשהי, מותר יהיה להניח שיש כאן שמץ ממה שמקובל לקרוא "רוח הזמן" בעולמנו התרבותי כאן בארץ.

לדעתי, התכונה המשותפת לשלושת הרומנים הללו — השונים זה מזה מכל הבחינות — היא דמות הגבר המשמש כגיבור מרכזי בעלילה. אם לומר זאת בפשטות, כל השלושה — אלכסנדר גדעון, מולכו ואחיאסף ריגר — הם נעבעכים. כל אחד מהם לפי דרכו יצור מסכן, חלשלוש ועלוב. לעומתם, הנשים המשמשות בעלילה תוססות, מלאות חיים, נמרצות, אינטנסיביות, מפעילות את סביבתן.

אלכסנדר גדעון הוא לא פחות ולא יותר מאשר תרגיל כחשיפה של המאצ'ו הישראלי. כאשר היה קצין בצה"ל היה נוהג כעריץ עם החיילות, עולב בהן ומתעלל בהן, ומחזותו ושיטות ההשפלה שלו — המוכרות היטב מן ההוואי הצה"לי — אפשר היה לחשוב שהוא פרא־אדם גם במיטה. אלא שמסתבר שהיה בתול כאשר נשא לאשה את אילנה, ועם כל הכבוד למה שנתיבה כדי־יהודה קראה "טוהר הזין" של הלוחם העברי, קשה לתאר צבר בן עשרים־ושבע, או כית"ב, שטרם ידע אשה. גם כשלבים המאוחרים של הפרשה הוא יצור עלוב מאד מתחת לחזות ההיפר־אינטלקטואלית, היהירה והיומרנית שלו. מי שמפעיל אותו זה אישתו לשעבר, אילנה, בנו בועז ויורשו מישל סומו. הוא רקוב מבפנים, פשוטו כמשמעו — מחלת הסרטן האוכלת את גופו ממחישה את מצב אישיותו. לקראת הסוף הוא חלש וחסר־אונים כתינוק, ורק כאשר הוא משלים עם המצב הזה הוא זוכה לאיזה־שהוא כבוד אנושי. כאילו הגיע לסטאטוס הנכון.

מולכו הוא יצור הרבה פחות דראמאטי, ואולי בכך חינו. היצור האפרפר הזה מצטייר יותר על דרך השלילה מאשר על דרך החיוב: הוא לא צעיר והוא לא זקן, הוא לא עני והוא לא עשיר, הוא ספרדי־משוכנז, הוא קצת אגואיסט אבל גם טוב־לב, הוא לא טיפש וגם חכם אינגו. הוא אב טוב לילדיו אבל די אדיש. הוא לא סתם אימפוטנט — הוא פשוט אינו חש שום יצר, וגם עליו אנו למדים שהיה בתול כאשר נשא אשה. מפעילים אותו מכל הצדדים — קודם הפעילה אותו אשתו, שהיתה בעלת דעות פוליטיות נחרצות, בעלת טעם מפותח במוסיקה וכו'; אחר־כך מפעילה אותו חמותו, ולא רק היא, אלא גם נערה קטנה בעיירת־פיתוח, איזו גברת שהוא מכיר ממקום עבודתו, ואשה כת־גילו העוכרת להתגורר בביתו. אפילו "הארנבת", אותה בחורה עולה מרוסיה הדורשת לחזור לשם, יצור קטן ורך, מצליחה לעבור עליו ולהפעיל אותו כרצונה. בקיצור — מולכו הוא משהו כל־כך עלוב, שאפילו אינו מתבייש בעליבותו. הוא פשוט קיים, והפעולה הרצונית האחת שהוא עושה שוב ושוב במהלך הספר היא להשתין: הוא משתין כל כמה עמודים, וכל פעם קצת אחרת.

וכאן אנו מגיעים אל אחיאסף ריגר, קצין גבוה בצה"ל, לכאורה סמל המאצ'יסמו העברי. גם הוא יצור־אבוד. משתחזיר את המדים והדרגות ואת כל הקליפה החיצונית, מסתבר שלא נותר ממנו הרבה. הוא גלמור, הוא עוסק במשק־בית, הוא "שומר על כושר" ולא ברור לשם מה, הוא מגנע ומופעל על ידי נשים — אשתו לשעבר, כתו חמוטל, חיילת צעירה המשתקעת בביתו. הוא לא יודע באיזה עולם הוא חי וליתר ביטחון הוא ממשיך להתקיים בבית בו גדל וממשיך גם את מערכת־היחסים של הוריו עם השכנים והשכונה. אחיותו הכפייתית באינפנטיליות הזו מרגישה כיתר־שאת את האספקט המיתולוגי של חייו כאיש צבא. נאמר לנו שתמיד היה עסוק במלחמה, בפעולות תגמול, מרדפים וכיו"ב, ומשום כך לא הספיק לחיות ולהתפתח כאדם. אבל במציאות אפילו קצינים גבוהים בצה"ל לא עסוקים כל הזמן, מאז 1948, בפעולות צבאיות. היו שנים ארוכות של רגיעה בהן מן הסתם יכול היה אפילו אחיאסף ריגר למצוא פנאי פיזי ונפשי כדי לעסוק גם בחייו הפרטיים, באשתו ובמשפחתו. כך שהשריון הנוקשה הזה שהוא כלוא בתוכו עשוי לפחות במחציתו ממיתוס. היצור החי בתוך השריון הזה רכרוכי וחסר־אונים, בדיוק כמו הצב בתוך קליפתו.

עברו עשרות שנים מאז המציא הסופר היהודי־האמריקאי ליאון יוריס את ארי בן־כנען, תוצר של פנטזיה יהודית־גלותית, ה"חיה הבלונדינית" של הנאצים עם תוכן ישראלי־כביכול, משהו שהיה בו כדי לפצות על רגשי הנחיתות של יהודי אמריקה, ולא רק שלהם. בניית המיתוס של הישראלי הקשוח לקחה זמן רב. עוד במלחמת 1967 רבו הבדיחות המגעילות ברחבי העולם — וביחוד בארה"ב — שתיארו כיצד הישראלים הביסו את צבאות ערב בתכסיסים ותעלולים של מוכר־סידקית יהודי, המעורים על הגוי הטיפש. מאז ועד היום התגבש המיתוס שליאון יוריס והגיבור שלו, בעל השם המשמעותי, תרמו להקמתו. משה דיין — המצביא הקשוח והמכריע, והמאהב הידוע — היה לסמל מובהק של ישראל. המאצ'ו הישראלי קיבל חיזוקים מכל עבר וסופו של דבר עבר את קו־הגבול ונהיה למפלצת. היום סופרים זרים, כג'ון לה־קארה, מציירים אותו כאב־טיפוס של הגבר הקשוח, המנצל את רגשותיהם של אחרים — כולל, כמובן, הנשים הנשבות בקסמו — למטרות הכוהניות בהן הוא מאמין אמונה פנאטית. סטייל ג'יימס בונד, בלי האלגנטיות וההומור.

האם זה רק מקרה שגיבורו האחרון של יעקב שבתאי מסתובב בעולם עם לב רעוע, העלול להתפוקק, ככל רגע? (סופרים אחרים שהיו חולים במחלת־לב לא בנו אותה לתוך יצירותיהם): ש"התגנבות יחידים" ליהושע קנז אף היא חושפת את אומללותו ועליבותו של הגבר־החייל הישראלי, שרמות המאצ'ו מאיימת להרוס אותו? ושלושת הרומנים החדשים עליהם מדובר כאן מקעקעים אף הם את אותו המיתוס? — לדעתי אין זה מקרה. משהו נשבר. דווקא בעידן בו ישראל מצטיירת כמעצמה אדירה היכולה לזעזע את כדור־הארץ, דווקא כאשר שוב אין כמעט זכר בעולם לסטריאוטיפ ה"קלאסי" של היהודי הפחדן־העלוב־ערמומי, וכמקומו בא איזה ראמבו שמי — מתפרצת אצלנו מעין אנטי־מיתולוגיה שכזו, שעל אף היותה, כביכול, עניינם האישי של הגיבורים, אי־אפשר שלא לקרוא בה הרבה יותר. הגברים המסכנים של חנוך לוין פרצו מן התיאטרון אל הסיפרות, ואפילו כשהם לובשים מסכות אימתניות, אנו מורשים לראות את הפרצוף ה"נעבעכי" המסתתר מאחוריהן. משה דיין כאילו לא היה ולא נברא.

בעריכת יעל לוטן

עורך משנה אילן שיינפלד

בבתי־הקולנוע

"צוותא"
להתרבות מתקדמת

"צוותא" קרית־חיים
ליל שבת, 20.3.87 שעה 21.30 ג'וליאן שאגרן ורולנדה בתכניתם המשעשעת – "איש מצחיק אחד".

"צוותא" רמת־השרון
מוצאי שבת, 21.3.87 שעה 21.00 ערב של תיאטרון "שמור על הסוסים" בביצוע: ששי סעד, על משמעותה של חברות ועל מקומה בדרך חייו של אדם.

מוצאי שבת, 28.3.87 שעה 21.00 – "ערב פולקלור בולגרי". באומר, שירה וריקוד. בהשתתפות הלהקה הבולגרית מיפו.

"צוותא" חיפה
מוצאי שבת, 21.3.87 בשעה 21.00 ג'וליאן שאגרן ורולנדה בתכניתם המשעשעת – "איש מצחיק אחד".

"צוותא" אשדוד
מוצאי שבת, 21.3.87 שעה 21.00 מפגש עם – מאיר שלו – "לקרוא את התנ"ך בעיניים חילוניות".

"צוותא" הוד־השרון
מוצאי שבת, 21.3.87 שעה 20.30 להקת קולן. להקת זמרים מגוונת בשירים מקוריים ועד שירי ארץ ישראל ושירים ביידיש. חברי הלהקה: אברהם קוסאשווילי – טנור ראשון, רולן בבל – טנור שני, אנ'שווילי – בריטון, אבי שילה – בס. ליד הפסנתר: ראובן בר־יוסף.

"צוותא" נהריה
שבת, 21.3.87 שחרית לכל המשפחה – אילן סביר מגיש "סיף צמרדע" שילוב של משחק, תיאטרון בובות, פעלולים טכניים ולווי מוסיקלי.

יום שלישי, 24.3.87 שעה 19.30 יועלה המחזה של יוסף אורן ז"ל "העימות" העוסק בבעיה כאובה: הירידה מן הארץ. משתתפים במחזה: השחקנית – רות פרחי בר־זיו, הע"ד – זלמן שדר, המהנדס – אליו, והסטודנטית – מירב לרון. תוך כדי העלאת קטעי המחזה יתנהל משפט ספרותי על הנפשות הפועלות במחזה. בדיון ישתתפו: דניאל גושן – עו"ד, לאה נוימלד – נשיאת בני ברית ומחנכת לשעבר. מר שלמה מנצור – מנהל משרד הקליטה. מר אברהם כהן – המועצה הציונית.

"צוותא" ירושלים
ליל שבת, 20.3.87 שעה 22.00 המוסיקאי – שם־טוב לוי בתכניתו: "טווס הזהב". מלווה בגיטרה: עמוס הדני.

שבת, 21.3.87 שעה 11.00 קונצרט בוקר "טריו תל־אביב" מנגנים: אביגיל ארנהיים – קלרינט, אברהם רוזנבלט – ויולה, עמנואלה גרינברג – פסנתר. בתכנית – שומן, פ.ו. באך, בטהובן.

יום שני, 23.3.87 שעה 20.15 בבמת שמאל מארחת את: עו"ד מונה ראשמאווי – "זכות האזרח בשטחים". ההרצאה באנגלית תלווה בתרגום.

יום רביעי, 25.3.87 שעה 20.30 "שותפים לדירה" באנגלית.

ליל שבת, 27.3.87 שעה 22.00 המוסיקאי אריאל זילבר בשירים ישנים וחדשים.

"צוותא" רמת־אביב
ליל שבת, 20.3.87 שעה 22.00 בבית קונצה רח' ריידינג. (אולם "הקומה השישית"). פתיחת מחודשת של "צוותא" עם הזמר – דני ליטני.

"צוותא" מגדל העמק
ב־26־27.3.87 טיול לפעילי "צוותא" למצדה ועין־גדי.

"צוותא" ראשון־לציון
ליל שבת, 20.3.87 שעה 22.00 "המשוגע ממונטרנס" עם קובי אסף. המשלב משחק דיבור ופנטומימה.

מוצאי שבת, 21.3.87 שעה 21.00 רביעיית באלדי אוליבר. מוסיקה דרום־אמריקאית, פלמנקו ומוסיקה מברזיל. משתתפים יחד עם באלדי: תגיר שקד – חליל, אוריאל אטלס – בס, ראובן סרוסי – גיטרה.

יום שלישי, 24.3.87 שעה 21.00 – "לא לגזענות" ערב לזכרו של אמיל גרינצווייג ז"ל דיון בנושא הגזענות וסכנתה בהשתתפות: פרופ' זאב שטרנהל, הסוציולוגית – שלומית כנען, ונחום שור.

תל־אביב

אסתר
שוטר במשרה חלקית
חול: 5.00 – 7.15 – 9.40
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.40

אורלי
סגור
לרגל שיפוצים

בית לסין
שושנת קהיר הסגולה
מוצ"ש: 11.15 בלילה

בן־יהודה
ניפגש בחוף
שישי: 12.00 – 10.00
שבת בבוקר: 11.00
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 9.30 – 7.15 – 4.30

גת
ג'ק פלאש המקפץ
חול: 5.00 – 7.15 – 9.40
מוצ"ש: 7.15 – 9.40
חנות קטנה ומטריפה
ליל שישי: 10.00

גורדון
תזבוב
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 9.30 – 7.15 – 4.30

דקל
קרוקודיל דנדי
שישי: 10.00
מוצ"ש וחול: 9.30 – 7.15

דרייב אין
כלא הנשים
שישי: 10.00
מוצ"ש וחול: 9.30
ניפגש בחוף
מוצ"ש וחול: 7.30

הוד
מחזר מתגבר
שישי: 12.00 – 9.45
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 9.30 – 7.15 – 4.30

לימור חדש
להתחתן שנית
שישי: 12.00 – 10.00 בלילה
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 9.30 – 7.15 – 4.30
9½ שבועות של שכרון חושים
חול: 2.00

פאר
ללא רחמים
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

מוזיאון תל־אביב
שואה
מוצ"ש: 6.00
סיפורים מהחיים
מוצ"ש וחול: 9.30 – 7.30

סינמה 1
האוצר מארץ האש
שישי: 10.00
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 9.30 – 7.15 – 4.30

סינמה 2
חנה ואחיותיה
שישי: 10.00
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 9.30 – 7.15 – 4.30

פאריס
בטי בלו
שישי: 12.00 לפנה"צ
12.00 – 10.00 בלילה
מוצ"ש: 9.30 – 7.00
חול: 9.30, 7.00, 4.00, 2.00, 11.45
400 המלקות
שישי: 2.30 בצהריים
יופי דן
שישי: 16.30
שודדי הכיורים
שבת: 11.00 בבוקר
מציצים
שבת: 13.00
רכבות נשמרות היטב
שבת: 15.00
דני רוז האיש מברודווי
שבת: 17.00
ספינאל טאפ
שבת: חצות – 23.30

חן 1
צבע הכסף
חול: 4.45 – 7.15 – 9.45
שישי: 9.50 – 12.15
מוצ"ש: 7.15 – 9.45
במבי
שבת: 11.00 בבוקר

חן 2
ג'ושוע אתמול והיום
חול: 7.30 – 9.45
שישי: 9.50 – 12.05
מוצ"ש: 7.30 – 9.45
דמבו
שבת: 11.00 בבוקר
במבי
חול: 4.45 – 6.15

חן 3
אל תקרא לי לבן
חול: 5.00 – 7.35 – 9.45
שישי: 10.00 – 12.15
מוצ"ש: 7.35 – 9.45
תעתועי שחור הזקן
שבת: 11.00 בבוקר

חן 4
מלקולם
חול: 11.00, 2.30, 5.00, 7.30, 9.40
שישי: 10.00 – 12.15
מוצ"ש: 7.30 – 9.40
אלדין ומנורת הקסמים
שבת: 11.00 בבוקר

חן 5
חטיפה נעימה
חול: 11.00, 2.30, 5.00, 7.30, 9.40
שישי: 10.00, 12.15
מוצ"ש: 7.30 – 9.40
היפהפיה והיחפן
שבת: 11.00 בבוקר

שחף
פלאטון
שישי: 12.00 – 9.40
מוצ"ש: 9.30 – 7.00
חול: 9.30 – 7.00 – 4.15

תכלת
דקה לחצות
חול: 4.30 – 7.00 – 9.35
מוצ"ש: 7.00 – 9.45

תל־אביב
כלא נשים
שישי: 12.00 – 9.45
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 9.30 – 7.15 – 4.30

ירושלים

אדיסון
נועזים במלכודת
מוצ"ש: 9.15 – 7.15
חול: 9.00 – 7.00 – 4.30

אורגיל
צבע הכסף
חול: 4.15 – 6.45 – 9.15
מוצ"ש: 7.00 – 9.30

עדן
ניפגש בחוף
מוצ"ש: 9.15 – 7.15
חול: 9.00 – 7.00 – 4.30

אורנע
שוטר במשרה חלקית
מוצ"ש: 9.00 – 7.00
חול: 9.00 – 7.00 – 4.30

מיטשל
משחק מסוכן
מוצ"ש: 9.15 – 7.15
חול: 9.00 – 7.00

סמדר
סיד וננסי
מוצ"ש: 9.15 – 7.00
חול: 9.15 – 7.00

כפיר
פלאטון
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 9.15 – 7.00 – 4.30

תבירה
הקשר הנורווגי
מוצ"ש וחול: 7.15 – 9.15

אוריון
אור 1
קרוקודיל דנדי
מוצ"ש: 9.15 – 7.15
חול: 9.00 – 7.00 – 4.30

אור 3
ג'ק פלאש המקפץ
מוצ"ש: 9.15 – 7.15
חול: 9.00 – 7.00 – 4.30
למות בעד תשוקה
חצות – 23.30

אור 4
סיגליות הן כחולות
מוצ"ש: 9.15 – 7.15
חול: 9.00 – 7.00 – 4.30
חצות – 23.30:
מטרופוליס

אור 5
מטרה חמה
מוצ"ש: 9.15 – 7.15
חול: 9.00 – 7.00 – 4.30
חצות – 23.30:
ירח דבש מכושף

בית אגרון
שישי:
14.00 – תאחים מרקס במרוצים
15.45 – חמים וטעים
16.30 – תאחים מרקס במרוצים
מוצ"ש:
18.15 – מלחמה ואהבה
20.00 – כחום הגוף
22.00 – החברים של אלכס
24.00 – בית החיות

תיאטרון ירושלים
קיץ
חול: 21.15 – 18.45
שישי: 14.00

חיפה

ארמון
בלגן מאורגן
מוצ"ש: 7.00 – 9.15
חול: 4.30 – 6.45 – 9.00

חן
מלקולם
מוצ"ש: 7.00 – 9.15
חול: 4.30 – 6.45 – 9.00

אורלי
שבט דב המערות
מוצ"ש וחול: 7.00 – 7.15

רון
כלא הנשים
מוצ"ש: 9.15 – 7.00
חול: 9.00 – 6.45 – 4.30

אורה
פלאטון
שישי: 10.00 בערב
מוצ"ש: 7.00 – 9.30
חול: 4.00 – 6.30 – 9.00

קרן אור המחודש
אהבה נדירה
מוצ"ש וחול: 9.15 – 7.00
טעם החיים
מוצ"ש: 11.30 בלילה

פאר
קרוקודיל דנדי
שישי: 10.00 בערב
מוצ"ש: 7.00 – 9.15
חול: 4.30 – 7.00 – 9.15

אמפי
נינג'ה איש הזעם
מוצ"ש: 7.00 – 9.15
חול: 4.30 – 7.00 – 9.15

עצמון 1
ניפגש בחוף
שישי: 10.00 בערב
מוצ"ש: 7.00 – 9.15
חול: 4.30 – 7.00 – 9.15

עצמון
חמים וטעים
שישי: 10.15 בערב
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.45 – 7.15 – 9.30

פתח־תקוה

היכל 1
כלא נשים
שישי: 10.00
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 9.30 – 7.15 – 4.30

היכל 2
האוצר מארץ האש
שישי: 10.00
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 9.30 – 7.15 – 4.30

היכל 3
פלאטון
שישי: 10.00
מוצ"ש: 9.30 – 7.00
חול: 9.30 – 7.00 – 4.15

בת־ים

עצמאות
חזרה לנעורים
7.15 – 9.30
א'-ד': 9.30 – 7.15 – 4.30
ח': 9.30 – 7.15

הרצליה

היכל
בובה
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 9.30 – 7.15 – 4.30

מלון דניאל
מסע אל האושר
שבת, א', ב', ג', ח': 21.30 – 7.15

עפולה

מופתרון
קוד הרעם
מוצ"ש: 8.30
ב', ג', ד', ח': 8.30
אקיוס
א': 8.30

באר־שבע

חן
מרדף אדם
שישי: 10.00
חול: 9.30 – 7.30 – 4.30
מוצ"ש: 9.30 – 7.30

רמת־גן

אואזיס
צבע הכסף
חול: 4.30 - 7.00 - 9.40
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.00 – 9.40

ארמון
שוטר במשרה חלקית
חול: 7.15 -- 9.40
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.40

לילי
פלאטון
שישי: 10.00
מוצ"ש: 9.30 – 7.00
חול: 9.30 – 7.00
מעריץ אלמוני
חול – 4.30

רב גן 1
אל תקרא לי לבן
חול: 5.00 – 7.30 – 9.45
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.30 – 9.45
במבי
שבת: 11.00 בבוקר

רב גן 2
ג'ק פלאש המקפץ
חול: 5.00 – 7.25 – 9.45
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.25 – 9.45
עליסת
שבת: 11.00 בבוקר

רב גן 3
כולם נפלו על הראש
חול: 5.00 – 7.20 – 9.40
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.20 – 9.40
נטי גאן
שבת: 11.00 בבוקר

רב גן 4
ג'ושוע אתמול והיום
חול: 5.00 – 7.10 – 9.40
יום שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.10 – 9.40
בילבי
שבת: 11.00 בבוקר

ראשל"צ

רון 1
עוץ לי גוץ לי
שישי: 2.00 אחה"צ
קרוקודיל דנדי
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 9.30 – 7.15 – 4.30

רון 2
טרזן נמלט מאזיקים
2.00 אחה"צ
ניפגש בחוף
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 9.30 -- 7.15 – 4.30

חולון

ארמון
שודדי השחקים
חול ומוצ"ש: 7.15 – 9.30
האחים בלוז
מוצ"ש: 11.30 בלילה

סבוי
פלאטון
שישי: 10.00
מוצ"ש: 9.30 – 7.00
חול: 9.30 – 7.00 – 4.30

מגדל
צבע הכסף
חול: 7.15 – 9.40
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.40

מתנ"ס קרית שרת
סינמטק
שואה פרק א'
ב', ג': 7.00

עכו

אודיטוריום
בי"ס לבלשים אחבלים
מוצ"ש: 9.00 – 7.00
ב', ח': 9.00 – 7.00

גבעתיים

חדר
כלא נשים
שישי: 10.00
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
א'-ד': 9.30 – 7.15 – 4.30

נתניה

שרון
ניפגש בחוף
שבת: 9.15 – 7.00
חול: 9.15 – 7.00 – 5.00

סטודיו
זכרונות אהבה מפירנצה
שבת וחול: 9.15 – 7.00
שיפוט מחיר
חול: 5.00

רעננה

אורות
הנינג'ה האמריקני II
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
יום א': 9.30 – 7.15
א'-ד': 9.30 – 7.15 – 4.30

הבימה
התיאטרון הלאומי
מחר מוצ"ש, 20.3
חדוד וניה: 20.30
צ'כוב צ'כובה – בימרתף
מירלה אפרת – בירושלים

שרותים ● עזרה ● החבורה

תורנות בתי־מרקחת

שישי
בת־ים: עצמאות — בלפור 71.
חולון: אסותא — טרומפלדור 4. קופ"ח עין יהב.
ירושלים: קופ"ח — מרפאת רוממה, רח' המ"ג 28.
נתניה: תרופה — הרצל 2.
פתח־תקוה: הירקון — שטמפפר 24.
רמת־גן: רמת יצחק — שד' ירושלים 96.
תל־אביב: בני — דיזנגוף 174. טל־שחר — שלום אש 9, הדר יוסף.
חיפה: ארלוזורוב — יצחק הנשיא 59 ק. ביאליק. הניחה — הניחה 22, נ"ש.

רחובות: מאוחדת — בנימין 23.
רעננה־כ"ס: מטרטארם. אוסטשינסקי 3.

שבת
בת־ים: מזור — הביבה רייק 20.
חולון: ד"ר ורי — סוקולוב 70.
ירושלים: הר הזיתים (שבת), הר הצופים — בי"ח הדסה (מוצ"ש).
נתניה: הנשיא — וייצמן 36.
פתח־תקוה: קופ"ח כללית — חיים עוזר.
רמת־גן: פינצי — חיבת ציון 43.
תל־אביב: בריאות — המלך ג'ורג' 28. אחוה — דיזנגוף 165.
חיפה: נורדאו — נורדאו 31. ביאליק — שד' ירושלים 15, ק. ביאליק.
רחובות: כללית — בני משה.
רעננה־כ"ס — קופ"ח בן גוריון 45, כ"ס (שבת). קופ"ח שועלי, — א. ימת, רעננה (מוצ"ש).

תורנות בתי־חולים

תל־אביב והמרכז
● בית החולים ע"ש שיבא תל־השומר - כל המחלקות - כל השבוע.
● בית החולים בילינסון, פתח־תקוה - כל המחלקות - כל השבוע.
● בית החולים ע"ש רוקח, תל־אביב - בימים ב', ד', ו' - כירורגיה ופנימית. ילדים - כל השבוע.
● בית החולים איכילוב, תל־אביב - בימים א', ג', ה' שבת - כירורגיה ופנימית.
● בית החולים וולפסון, חולון - כל המחלקות - כל השבוע.
● בית החולים אסף הרופא - כל המחלקות - כל השבוע.

נתניה
● בי"ח לניאדו נמצא בתורנות למקרים דחופים - כל השבוע, כולל שבת.

ירושלים
שישי
הדסה ע"כ - ילדים, פנימית, עיניים, ביקור חולים - נשים, א.א.ג. שערי צדק - כירורגיה. הדסה ה"צ - אורטופדית.
שבת
ביקור חולים - ילדים, א.א.ג. הדסה ע"כ - פנימית, נשים, עיניים. שערי צדק - כירורגיה. הדסה ה"צ - אורטופדית.

יד ביד – אוזן קשבת בטלפון לילד ולנוער – קו לנוער במצוקה.
ירושלים – 02-243358
ת"א – 226027 (24 שעות)
חיפה – 04-229488 (11.00-20.00)
גליל מערבי – 04-922222
קו פתוח להורים במצוקה בימי ב' ו־ד' – טל. 232732.
"קו פתוח" – אוזן קשבת לילדים ובני נוער 03-222723 (24 שעות)

מד"א
ירושלים, ת"א, חיפה — טל' 101. רמת־גן, בני־ברק, גבעתיים — טל' 781111: רמלה - טל' 054-21022: עפולה - טל' 23333: קרית־גת - טל' 051-881333: באר־שבע - טל' 057-74767: אשדוד - 055-31333.

מרדכי אבישי

סיפורת בין הזמנים

דן צלקה: „משחק המלאכים", סיפורים; הוצאת „עם עובד", 1986

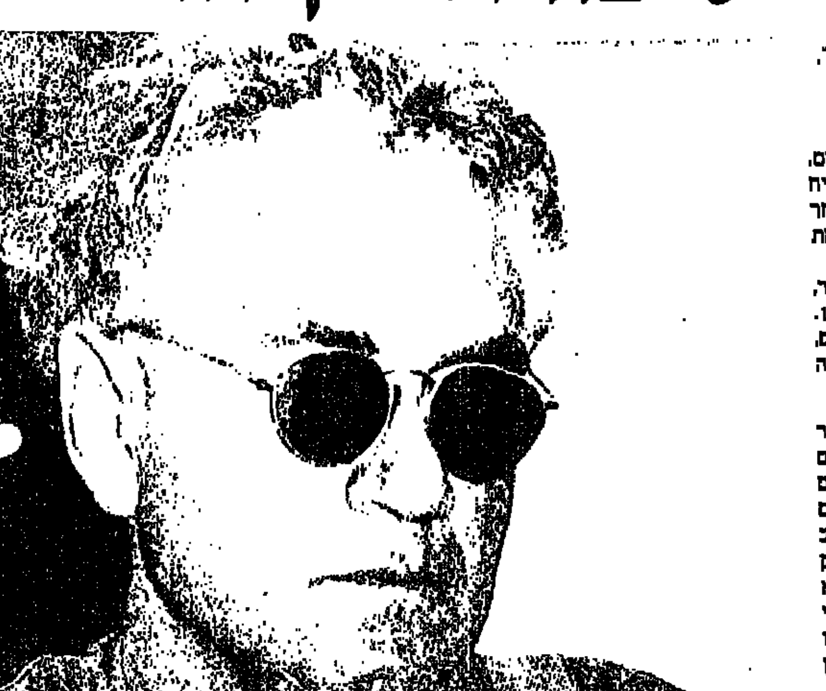
דן צלקה

לפנינו מבחר בעל־היקף, התופס כ־450 עמודים, מתוך שלושת קובצי־הסיפורים של דן צלקה: „שיח הברואים", „עץ הבסון" ו„ילדי השמש". אל המבחר צורפו סיפור חדש, „משחק המלאכים", אשר נתן את שמו לכל הקובץ, וכמה סיפורים שלא קובצו.

את סיפוריו הראשונים פירסם דן צלקה בספר, „שיח הברואים", בדיוק לפני עשרים שנה, ב־1967. בסיפורים אלה ניכרים כבר כמה מהיסודות העיקריים, אשר פירנסו את כתיבתו בהמשך, אף אם שינו צורה וצביון.

האירוניה הדקה, ההלעגה העדינה, מצויה כבר בראשיתו של הסיפור „השלג שעולה, העננים שיורדים", שהוא יותר בבחינת פתיחה לרישום אוטוביוגראפי מאשר סיפור של ממש: „כבני־אדם רבים נולדתי יום אחד, לפני תחילת האביב האסטרונומי ב־1936, בסימן דגים, בלי שיהיה בי אבק של רצון להרפתקה מפוקפקת זו. אף שלדאבון לבי לא אירע ביום היוולדי שום דבר יוצא־דופן שראוי להופעת גיבור באינסוף־הזמן, ולא הופיע שום אות או מופת מעולמות אחרים, אספר על האסון בבית־המרחץ „ריאנה", שהתרחש באותו היום עצמו..."

„השלג שעולה, העננים שיורדים" מסתיים עם פרידתו הפנימית של הילד מחבריו הילדים, ומן האחרים, עם גילוי בדידותו. העצבות שבבדידות נטולת־הפשרות ממלאה את האוויר אותו נושמים גיבורי הסיפורים. אלוזה, מ„אליה באה לבית רומן", היא ילדה יהודיה בת 12, החושבת ומרגישה כמבוגרת, ומסתירה בראשית שנות ה־40 את זהותה היהודית מפני הנאצים ועובדת כמשרתת בבתי זרים, בארץ זרה. גם היא מגלה מוקדם מאוד את הבדידות. היא מדמה בנפשה כי הכלבים הם הדוברים אליה ומזמרים לפניה, משום שאין היא יכולה לתת אמון בבני־האדם או לצפות ליצירת קשר־של־דברים עמם. גלמודה הולכת לעולמה הזקנה אנה רולופינה בסיפור הקצר „טחנת־הרוח הגדולה", שדמיון ומציאות משמשים בו בערבוביה.

אדם נשאר עם עצמו גם כשהוא נמצא בחברת אחרים: אנשים מנהלים, לכאורה, דו־שיח, אך אין הוא אלא מסגרת חיצונית לשיחו של אדם עם עצמו, לרסיסי מונולוגים. השיחה אינה מגשרת על־פני הבדלי־הגישה־וההשקפות, ואף מעמיקה את הניכור בין בעל לאשה (ב„ביקור במנזר").

הרושם המתקבל מרוב סיפוריו הראשונים של צלקה הוא, שהם נעדרים צביון לאומי מוגדר ותוחמים במודע אל האוניברסאלי: יכולים היו להיכתב בכל לשון אחרת באותה מידה שנכתבו בעברית. נדמה שהמספר לא היה מעוניין לתפוס ולתאר את המציאות או מציאות מסויימת בישראל, אלא מציאויות רוחניות, שהן בדרך־כלל מעבר לזהות לאומית ואשר אין בן סימני היכר של ארץ ומקום. יש בסיפורים אלה קפיצות וצילומים מתחום אל תחום, מספירה אחת לשניה, מן המופשט אל הריאליה, מן האליגוריה אל התיאור הסיפורי, שאפשר לקבלו כפשוטו, מן הסימבוליות הצרופה אל מראות, תמונות־חיים וגרעין עלילתי. לרוב תמונות אלה משותפות המוררות והסתפקות באמירה המרומזת.

להבדיל מסיפורי „שיח הברואים", אלה שנכתבו והתפרסמו מאוחר יותר, כמו הסיפורים הלקוחים מהקובץ „עץ הבסון". כל הסיפורים האחרים טבועים בחותם הארץ לפחות בתיאורים החיצוניים. אך גם כאן נשאר צלקה ברוב המקרים מספר קר, אינטלקטואלי, המבקש להסתיר את הרגש מאחורי ניתוחים קצרים. אפשר שהוא חושש, כי ההתמכרות להבעה ריגשית עלולה לערפל את הראייה הבהירה ולהקהות את חודו של השיפוט האינדיבידואלי, שנראה לו כעיקר.

זאת ועוד: בדומה לסיפורי „שיח הברואים" גם גיבורי הסיפורים הבאים הם אנשים בודדים, בודדים מאוד, החיים בעולם משלהם, גדוש אלמנטים מוזרים, בלא יכולת לקיים מגע ממשי עם האחרים. העצבות שבבדידות משמשת נקודת־מפגש לאנשים בעלי רקע וגיל שונים, שאין להם דבר מאחד, ובבדידותם הפנימית, המלווה אותם בכל, צפים ועולים לפניהם קרעי־זכרונות, תמונות ומראות מזמנים שונים, שלעיתים יש בם מן הדמיון. למשל, יואל, בסיפור „עץ הבסון", נזכר לפתע בידידו ממינכן, מרטין, כנראה הוא נער לא־יהודי, אשר כתב לו על רצונו לבקר בארץ ישראל — וגם כיצד הוא רואה בעיניו את ירושלים: „אני מתאר לי את הרגע שבו אעמוד על סלע של אבן־סיד לבנה בהרי ירושלים, בגיא צר ותלול אסתכל במערות שפעם חיו בהן מתבודדים, אעבור ליד מנזרים חבויים בסלע, ליד שרידי טירות וארמונות, אגלה קבר נביא או מעיין בתוך מערה. אהלך בכרמי גפנים, במטעי זיתים ותאנים, וכשאתעייף אנוח בחורבות בין עמודים רומיים. אלך לאורך תעלות ואביט מעל לבית עזוב, בין חרובים ואלונים גבוהים, על סלעים זקופים ובריכות עתיקות, על צריחי מסגדים, קברים, גתות, רמונים".

גיבורי הסיפורים מתגלים לא פעם כתמהונים, שאינם מוצאים לעצמם אחיזה במציאות הסובבת אותם. יואל, נער שעלה מגרמניה עם הוריו בתקופת שלטונו של היטלר, הלך ממקום למקום בתל־אביב, נפגש עם אנשים. אך לא השתהה לאורך־זמן בשום מקום ונשאר זר לכל, כמו מרחף על־פני הדברים. אילנה רובין מהסיפור „ליל חורף", צעירה המבקשת לה יעוד, מחלקת זמנה בין הכנסייה הרוסית בירושלים, אולמי האוניברסיטה ובית־החולים הנוצרי למצורעים. בכולם היא מגלה עניין אך הם חומקים ממנה: רוב שך, גיבור „הסעודה", יוצא מירושלים כדי להתבודד בצריף־קיט ליד יכנה, מתארח בבית דודו במושבה, בורח משם באותה פתאומיות בלתי־מוסברת שציינה את בואו לירושלים, שם הוא מסיים את עלילותיו בהאזנה לנאומים ובשתייה לשכרה בסעודה חגיגית של חברא קדישא: ד"ר אהרוני, הרופא מ„אהרוני וחובבי העתיקות", מנסה לבטא עצמו באמצעות תיאטרון בובות, המלווה בטקסט מורכב ומתפלסף, אולם ספק אם הוא מצליח בכך: אפילו הדאעון, שבט בדווי נודד („סוף הדאעון") אינו מצליח להסתגל לתנאים החדשים ולתמורות הזמנים והוא מסתבך עם שבט אחר ועם צה"ל וכלה מן העולם.

בסיפורים בולט היסוד התיאורי. אך ההרגשה היא ששום דבר אינו מתואר עד הסוף ואינו מוגמר. תכופות מוליך המספר את גיבוריו בדרך־לא־דרך, או בדרך שהיא שלו ושלהם בלבד, ובלא הסבר. יש שהגיבורים מדברים לא מפני שזה נוהגם של בני־אדם, אלא מפני שכך רוצה המספר: הסיפור „אהרוני וחובבי העתיקות" נפתח בהצגת פאול נאכט וחנות הספרים העתיקים שלו בירושלים, מועלים קווים לדמותו, המעוררת סקרנות ועניין, אולם בלא כל אזהרה מוקדמת מסיט אותה צלקה הצידה כדי להתפנות לעניין תיאטרון הבובות של ד"ר אהרוני — והדמות כאילו נשכחת. הטוב ביותר כרישום התחלתי.

עם זאת, מראשית כתיבתו הסיפורית מפתח צלקה את מוטיב החיפוש אחר הבלתי־מושג — והוא עושה זאת בתמציתיות ובריכוז רב.

שלמה שפירא

שלוש משוררות

מתוך מירבץ האפר

אורנה רב־הון
נגיעות של כוכבים,
הוצאת ספרים מעריב, 1986

ספרה של אורנה רב־הון נסוב על אודות השירה הצרופה ועל עוצמתה „לגעת עם שיר ולהרעיד. רק לגעת, הן כל השאר מאליו יעשה", כמו גם על „כוח המילים עכשיו." אשר נותרו כמפלט באיזור, „המשכין לכל חלון מסגרת".

השירה הצרופה צריכה לפעול עלינו כנגיעות של כוכבים: להרעיד את נשמתנו. למעשה, מתארים השירים רק את הדרך אל הכוכבים, שההליכה אליהם אינה יציבה, כהליכה על קורים.

בעמדה זו נגלית ביקורת מצד המשוררת על שירים שנכתבו עד היום. בעוד שהיא מחפשת נגיעה בכוכבים, מוחשית, ממשית, היא מגלה, כי לעת עתה השירה היא נטולת כוח, כזהותה רק פתח מילוט מעולמנו הממוסגר, המרובע והקבוע של דרך־לא־דרך. עולם, החסר את התקווה להמריא ולגעת בכוכבים משום חסימות חיינו. זוהי שירה שאינה נושאת פרי, ו„מוליכה אל מקום בו גוף ונפש לנפש הביא עימי לעולה את ילדיי". עולם, בו המשוררת „במערת לתוך עצמה כתהום קשה ושירה הולך ומהדהד הולך ואובד בתוך אינסוף כאב". לפיכך מתגעשת בתוכה רוח מעמקים, המנוגדת לשאיפת גופה אל כוכבים, ובעוד שהיתה צריכה איזון שייצב אותה על הארץ, כך שלא תיבלע ולא תרחף, אותה גופה אל הכוכבים ואילו רוח המדברת עימה דיבורים של רגיעה, בעודה מושכת אל מעמקים.

שסע זה גורם למשוררת סבל, ובני ביתה סובלים עימה. היא כותבת: „משסה מצעי אש בבני ביתה".

כאן נכנסת האהבה לתמונה, מתוך תקווה שהאהבה היא שתביא לה נגיעות של כוכבים, במקום השירה. אך גם האהבה היא של „שבע פעמים אש, שאגות שאגות של אש עד מלוא כל ההיכל כבודו..." ולפיכך מתבודד, כי הכל הוא חלום, הכל הוא השיר, והכל היא האהבה. ובאין מפלט עוד, באות שורות אבל, כגון — „ושוב אקום לתחייה מתוך מירבץ האפר", או „מתוך הסכל אבוא... ברה כיום אתמול".

לבסוף מבקשת המשוררת לכתוב שירה מוחשית, שיש בה פריחת האלמוגן, ריחו חריף של אבן ואזוב, אוויר סתיו אפור. שירה, המשלימה עם אפרוריות העולם כטיבה של הממשות, ועם השלמה זו רווח לה, למשוררת: „עכשיו האוויר צלול כל כך, תמונות העבר שהיה לי אינן צועקות כי עוד, כשנחסם הכאב נוסף הזמן נוזל שקוף במחנה. אפשר להבחין בבירור איך גם אנחנו הופכים לזיכרון".

ברבים משיריה של אורנה רב־הון מורגשת אי־יציבות בתוך עולם אשליה, ההולך ונגוז לקראת סוף הספר, מתוך השלמה עם המציאות. תהליך זה מעמיד כאן ספר אמין וטוב, שיש לצפות לאלה שיבואו בעקבותיו.

אבולוציה פרטית

חנה בזדולה, מרווח בטוח,
שירים, הוצאת אל"ף 1987

ספרה השני של חנה בזדולה מתאר ריאליה שלמה מנקודת מבט אישית. נופה של מציאות זו מורכב מחלקיקים סמויים מן העין כמו דממת החילזון, משושי הנפש של שינת הסביון ועוד.

שירה זו מזלזלת בתחביר המקובל ובהיגיון השגור. זלזול, או מוטב, שבירה זו, נובעת מכוח העתיד. בעבר, מספרת המשוררת, היא דהרה בכביש העתיד, אך עכשיו העתיד שואף לאפס: „הבוקר שיזורתי איילת שחר בוכה. ונתקלה היום עוד בהיוולדי". היא תיכננה את עתידה השקיעה בו את כל חייה ופתאום גם שינה העתיד צורה. המשוררת נהפכה לאדם שכל עתידו מאחוריו. וממצב זה יש לה מפלט רק בשירים, „שם בפגים, בשקט ובלבד יורקם מעטה מגולד קרום דק". שם, בשקט שירתה, ממשיך העתיד. וכן מצויה המשוררת בצורה מישנית של חיים, כמעיין שלב מעבר בתוך האבולוציה הפרטית שלה. בשלב מעבר זה מרומזת המשוררת לחילזון שקט חיו בעולמנו, המרומה לעולם של מאובנים.

אבולוציה זו שפגעה בה חיזקה אותה. היא מסוגלת לראות את החושך ולייעץ לנו עצות, ויודעת לתת עזרה וסער לאלה הנמצאים במסגרת דומה לשלה.

עם זאת היא מבהירה כי קירבת־יתר עלולה לכלות אותה שנית, ולפיכך היא צריכה מרווח בטוח (כשמו של הספר). ככל שתהיה לה קירבת עין היא צריכה להשאיר מרווח במגע. כך, כאותה זגוגית שקופה, המאפשרת קירבת עין אבל אוטמת מפני קשר מגע, ובכך נותנת למשוררת אפשרות לחיות ולראות: „איך יונק הדבש ניסה לצוד זבוב מעבר לזגוגית החלון... ואיך הזבוב טייל מהעבר הבטוח והפריש נקודות שחורות". המשוררת מסגירה ומזכירה בשיריה קירבה אל סוף הדרך: „כל קמט בזרוע מזכיר לי את סוף הדרך", וגם — „זה לא אסתטי ונעים לראות עוד מעות כפנים בורות" אולם. גם בשיבה עדיין נשארו בה אותן שאיפות ילדות

שירה נגד פמיניזם

אורה עתריה
חגיגה בשמש,
שירי אהבה 1951־1985
הוצאת ספרים פרוזה, 1986

ב„חגיגה בשמש" ישנם כמאה וחמישים שירים, המוגדרים כפי המחברת כשירי אהבה. בשירים מביעה היא רצון להיות אוהבת ונאהבת ולא נבגדת, לבדוק היטב היטב את הגבר הנותן ומעניק לה אהבה, כדי להימנע מראש מפני אכזבות ומאוכזב. זוהי התורה כולה, המתגלמת בשפע פרטים מתוך ההיסטוריה הרומאנטית הפרטית של המחברת. נשאלת השאלה מה לנו ולאהבה ענקית זאת. מה שנותנים לנו שירים אלה הוא תפיסה שונה של האשה, תפיסה לא פמיניסטית, מן העבר, מקובלת עליה. אשה היא אשה בגלל נשיותה, וגבר הוא גבר בגלל שהוא יודע לתת ולהעניק, ויש הבדל מהותי ביניהם ועל כן אין מה לדבר על שיוויון מינים. ולפיכך גם הפמיניזם הוא תפיסה לקויה: „זכר ונקבה ברא אותנו, זה היסוד, זה הסוד, נצח, הוד אתה, גבור אתה, חסר אני, תפארת אני. אתה ואני". אך יש כאן יותר מכך — הגבר מוצג כאן כמי שבורא את האשה: „וכך ברא את האשה:... לרצונו הקדיר ולרצונו כריק... וירא כי טוב, אז הבביט ופתח שחלב קדוש במסתריה... מתרדמת החמר, מתנומת החורף, מתהומות הבשר והדם הקיצה אשה. יד רפה ענוגה, שלחה לאחו במטה עוזו, בגבורותיו". גם הארוטיקה של האשה, לדעת המחברת, היא פרי ידו של הגבר, שהכניסה בה כד בכד עם לישת החומר הנשי.

על רקע זה מגישה לנו המשוררת את השיר „חגיגה בשמש" כמנחה לאלה שחיו לפנים ולאלה שחיים היום. היא מציגה בו את העבר ממש כ„חגיגה בשמש" הראויה שנתגעגע אליה מאוד, לפי שהיום החגיגה היא בלילה, ב„צידו האפל של הירח", מה שעושה את המשוררת לסחופה, לעייפה ולבלויית גוף.

מחיצוניותו של הספר אנו רואים, כי נדפס שלא ברוח התקופה, לפי שהיום אין מוצאים עוד ספר עב כרס שכזה, המבקש להביא מכל וכל.

א.ב. יפה

למרגלות הר־הגעש

כאשר הופיע, לפני כמה חודשים, ספרו של מלקולם לורי „מתחת להר הגעש" בתרגום עברי, סברו אלה שהכירו את הרומן הזה במקורו, כי הופעתו בישראל תהיה מאורע תרבותי שיצויין כראוי. אך לא כן היה. למרות תרגומו הטוב של מאיר ויזלטיר וצורתו הנאה של הספר, הוא לא זכה בהערכה הראויה לו בביקורת וספק אם הגיע לידי קוראים רבים. אפשר שחסר היה להופעתו של הספר אותו ליווי, שנעשה הכרחי בימינו, של יחסי ציבור, ואפשר שפשוט היתה נחוצה הסברה נאותה של ערך היצירה, על ידי צירוף מבוא או סוף־דבר ממצה, על מנת להחדירו לתודעתו של ציבור הקוראים. אך הדבר לא נעשה, והתדמית של „מתחת להר הגעש" נותרה שגויה ומסולפת. קורא אחד, שניסיתי לשכנעו לקרוא את הרומן של לורי, אמר לי: „שמעתי שזה עוד סיפור אחר על שיכור שאין לו תקנה... אין לי עניין בספר כגון זה" אבל אילו טרח לקרוא לכל הפחות את ארבעים העמודים הראשונים, היה אותו קורא עומד על כך שלא „רומן אלכהוליסטי" נוסף לפניו — מסוגו של „סוף השבוע האבוד", אלא יצירה ספרותית גדולה — בעלת מימדים סמליים ומיתיים, הראויה ליחס שונה לחלוטין.

מלקולם לורי ראה את עצמו כאחד „המשוררים הארורים" שקללה רובצת עליהם כל שנות חייהם ומצעידה אותם למוות בגיל צעיר. והוא לא טעה הרבה. גם בעולם נקלטה יצירתו לאט ובקושי. כאשר הופיע „מתחת להר הגעש" במקורו, באנגליה ובאמריקה (1947), נמכרו ממנו רק כמה אלפי עותקים, והוא נחשב ל„ספר יוקרה" אבל לא ספר מצליח בקרב ציבור הקוראים הרחב. עברו כמה שנים טובות עד שהוא כבש לעצמו את המקום הראוי לו בקרית־ספר וגם בקרב הממסד האקדמי. כאשר תורגם לצרפתית (1950), בעיקר תודות להתלהבותו ולמאמציו של המבקר מוריס נאדו, שגילה סופרים אוטריים רבים והמליץ עליהם לפני בתי־ההוצאה שעבר בשבילם פלקטור, רק אז החל שמו להתפרסם בעולם. הביקורת הצרפתית גילתה הבנה יתירה לאמנותו של לורי. מאכס פול עשה השוואה אותו עם גדולי הרומניסטים של המאה העשרים, ג'ויס ופוקנר, „בהעזתו לחדור לתהומות ולהרקיע שחקים..." מוריס נאדו כתב כי „לורי מבטא ביצירתו עולם ומלואו, בכל הנשגב והשפל שבו, וכושרו הוירטואוזי בלשון משתווה לזה של ג'ויס." אנדרה רוסו ראה בו „אחד הרומנים הגדולים של התקופה, רומן הכתוב בשליטה גמורה בחומר, כשהמחבר עושה כטוב בעיניו בנושאו, בגיבוריו וגם בקוראיו..." מוריס בלאנשו הישווה את לורי לדאנטה וראה ברומן שלו מעין „קומדיה אלוהית" של המאה העשרים.

המחבר עצמו לא זכה ליהנות מפרי ההערכות האלה. הוא נפטר ב־1957, בן 48 היה במותו.

מלקולם לורי נולד באנגליה (בבירקנהד, מחוז צ'שייר) ביולי 1909. (כה מעט ידעו עליו המבקרים וההיסטוריונים של הספרות, שאפילו הצרפתי רניי מאריל אלברס, כתב בספרו המקיף „תולדות הרומן המודרני", 1962, כי לורי הוא רומניסטן אמריקני.) סבו מצד אמו היה נורבגי, קפטן של האניה „איי סקוטלנד". מלקולם, שהתפעל מן הסיפורים שהילכו עליו במשפחה וגם מקריאת סיפורי ג'וזף קונראד, החליט להיות אף הוא ימאי. בהיותו בן 17 עלה על סיפון אוניה למשך שנה אחת והבטיח להוריו כי בשובו ילך ללמוד בקיימברידג'. במסעותיו בימים הגיע למזרח הרחוק, עבר לאורך חופי סיבירייה, סין, נפצע וחזר. הספיק לערוך עוד מסע אחר לאיים האנטיליים, הגיע לבוסטון ושם התוודע לסופר קונראד אייקן, שממנו הושפע השפעה ניכרת. הוא קיים את אשר הבטיח להוריו, נרשם באוניברסיטת קיימברידג' והיה סטודנט מצטיין. אך יצר הנדודים גבר עליו שוב, הוא עלה על אוניה שיצאה לכיוון ארחאנגלסק, בנורבגיה הכיר את נורדאל גריג, סופר מקומי שהרשים אותו מאד. בגיל 19 גמר כתיבת הרומן הראשון שלו, „אולטראמארין", המתבסס על נסיונותיו, אך מצויים בו כבר כמה מן המוטיבים העיקריים של „מתחת להר הגעש". ספרו הראשון יצא לאור באנגליה ב־1932, אך לורי נשאר עדיין באלמוניותו. הוא יצא לפריס, נשא אשה, נמשך לאמריקה, „מולדת הג'אז", „ארצו של מלוויל", חי זמן מה בניו־יורק, התפרנס מעבודות שונות וכתב את ספרו השני, „לונאר קאוסטיק". זוהי נובלה ארוכה על אדם שטוף־בשכרות המסתובב כל היום סביב בית־חולים אחד ולבסוף מתקבל שם לטיפול גמילה משתייה. בצאתו משם, מחזיר לו שומר־הבית את בקבוק הוויסקי שהשאיר לפני צאתו. הוא משליך את הבקבוק לתוך ביב השופכין, אך כעבור כמה רגעים מתחרט, מוציא את הבקבוק מן המקום שלתוכו זרקו ומתחיל לשתות מתוכו אט־אט. וסופו שמשתכר כליל וחוזר לסורו.

העלילה הזאת נהפכת לתשתית חייו של לורי. הוא בילה כמה שנים בהוליווד וניסה להיות תסריטן, אך ללא הצלחה. כתיבת תסריטים מסחריים לא היתה לטעמו, והתסריט האחד הרציני שכתב, על פי ספרו של סקוט פיצג'ראלד „ענוג הוא הלילה", לא נתקבל על דעת המפיקים, ונותר עד עצם היום הזה בכתב־יד. בינתיים נפרד מאשתו הראשונה ונשא לאשה את מרג'ורי בונר, בסוף 1940, בקנדה. באותה שנה רצה להתגייס לצבא אך נדחה. בשבתו בקנדה, בכפר דייגים קטן, החל בכתיבת הרומן „מתחת להר הגעש". לאחר שביתו נשרף, עבר למקסיקו והמשיך לעבוד שם על ספרו זה, שרק לאחר שחיבר את גירסתו הרביעית, החליט להגישו למו"ל. הספר נתקבל, אך בשעה שנתבקש להגיהו, הכניס בו לורי תיקונים כה רבים, שהספר קיבל צורה חדשה לגמרי (וגם ממנה לא הפיק רצון כליל).

ב־1948 חזר לורי לצרפת כדי לעבוד יחד עם המתרגמת שלו, קלייר פראנסיון, על הנוסח הצרפתי. ב־1950 הוא חזר לקנדה — אך יצר הנדודים דחף אותו למסעות נוספים. במשך כמה שנים הוא עובר בסיציליה, טאורמינה, לבסוף חוזר לאנגליה ומתיישב בכפר קטן בסאסקס, שם נפטר לורי ב־28 ביוני 1957.

הסמל והמיתוס הם היסודות שעליהם מושתתת יצירת־המופת של לורי. עצם שמה, „מתחת להר הגעש", נדרש לכמה וכמה משמעויות. מבחינה ריאלית — הספר נכתב ברובו בפופוקאטפטל למרגלות שני הרי־געש. מבחינה סמלית — הוא נכתב בעולם היושב על הר־געש, כשמסביבו משתוללות מהפכות־דמים ומלחמות־אזרחים (בסין, במקסיקו, בספרד). מבחינה מיתית — יש כאן גילגול של טארטארוס מתחת להר אתנה. ויסודות אלה משווים ליצירה את המימד הקוסמי. בין מפרשיו השונים של „מתחת להר הגעש" יש כאלה שהסתמכו על סיפור גירושו של אדם מגן־העדן, ויש כאלה שראו בסיפור זה גילגול מודרני של אגדת פאוסט. לורי לא הסתיר את ההשפעות הספרותיות שלהן היה נתון בכתיבת יצירתו. הוא מסתמך על „דוקטור פאוסטוס" של מארלו, מהתקופה האליזבתנית, אך גם על יצירותיהם של דאנטה, שלי, בודלר ועוד. מוטיווים מן הקבלה שוזרים בתוך העלילה ואחת החוקרות (פרל אפשטיין) אף מייחסת למקור זה חשיבות ראשונה־במעלה, כשהיא מראה איזו משמעות מקבלים מושגים קבליים אצל לורי. יחד עם זאת, זוהי יצירה מעוגנת בזמן כתיבתה, ומלחמת האזרחים בספרד זוכה לאיזכורים רבים בתוכה. והכל מתרחש תחת איום המוות הבלתי נמנע, כאשר סמלו המובהק הוא „יום המתים" הנחוג במקסיקו ב־10 בנובמבר 1938, אותו יום שבו מרוכזת כל העלילה. שכן, כל העלילה מתרחשת במשך 12 שעות, משבע בבוקר עד שבע בערב. אך ארבעת גיבורי הספר נזקקים כאן להשלכות־אחורה בנסיונותיהם לחשוף את המשמעות והכיוון של חייהם.

ג'פרי פירמין, הקונסול־לשעבר, גיבור היצירה, שטוף בשכרות, ממש כפי שהיה מלקולם לורי, שראה את העולם מבעד לאספקלריה המעוותת של בקבוקי היין, הקוניאק והוויסקי. אך הנסיון לצמצם את משמעות הספר למימד האוטוביוגראפי גורם לו עוול משווע. המבקר הצרפתי ברנאר גניס אומר כי שני גיבורי הספר מגלמים שני אספקטים שונים בנפשו של לורי. הקונסול מגלם את הצד הקודר, את יאושו התהומי של המחבר, את זעמו ההרסני הגורם בסופו של דבר לאפאתיה שלו. ואילו השני מגלם את שאיפותיו ותקוותיו של לורי הצעיר, שחלם להיאבק ולפעול על במת העולם, אך נחל כשלון חרוץ. ברומן מצויים שניים אלה זה בצד זה, כרוחות רפאים שאינן, רואות זו את זו. והספר נהפך למעין זעקה מרה, ביטוי לבדידות הנוראה שהיא מנת חלקו של האדם, למרות השאון והמראות הצבעוניים המקיפים אותו.

הפרשנות הפסיכולוגיסטית מייחסת ללורי מניע אפל ונסתר. הוא עצמו מרמז בספר על פרשה אחת שהעיקה על גיבורו. במלחמה הוא פיקד על אוניית קרב, וכאשר נתפסו שבויים גרמנים מחיילי האוייב, הוא לא הצליח למנוע את הטבח שערכו בהם אנשי הצוות שלו. עקת החטא הזה רבצה עליו והוא נתן לה ביטוי בהרהוריו על מידת האחריות של האדם כלפי הזולת.

המחבר „מעניש" את גיבורו כשהוא מייעד לו סוף הדומה לסופו של גיבורו של קאפקא ב„המשפט". פירמין נרצח על ידי קבוצת פאשיסטים מקסיקנים, גופתו מושלכת במורד הערוץ ומישהו משליך אחריו כלב מת. מעגל הגיהנום נסגר.

י) מלקולם לורי: מתחת להר הגעש. מאנגלית מאיר ויזלטיר. הוצאת הקיבוץ המאוחד, ספרי סימן קריאה, הוצאת כתר, המפעל לתרגום ספרי מופת. 1986.

יגאל תומרקין

אכזריות האל

רמברנדט: אברהם משלח את הגר

כתובים רבים מציגים את ה' כאל רחום וחנון. אך מסתבר, כי המקרא מבליט בעיקר את אכזריות האל, כביכול בה מצוית גדולתו. האל מצטייר לעתים כרוצח צמא דם. גאוותו היא על בגדיו המגואלים. על רוב הגוויות שהוא משאיר אחריו, על בשר האדם שהוא אוכל ועל עוללים שהוא ממית.

- „אשכיר חצי מדם, וחרבי תאכל בשר. מדם חללים ושביה, מראש פרעות אויב..."
- „חרב לה' מלאה דם הדשנה מחלב, מדם כרים ועתודים, מחלב כליות אילים. כי זבח לה' בבצרה וטבח גדול בארץ אדום"
- „והאכלתי את־מוניך את־בשרם, וכעסיס דמם ישכרון..."
- „מי־זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה... מדוע אדם ללבושך, ובגדיך כדרך בגת? פורה דרכתי לבדי, ומעמים אין־איש אתי, ואדרכם באפי, וארמסם בחמתי, ויז נצחם על־בגדי, וכל־מלבושי אגאלתי"
- „...והמתי מחמדי בטנם"
- „הס מפני אדני ה' כי קרוב יום ה', כי הכין ה' זבח הקדיש קראיו"
- „אך־אלהים ימחץ ראש איביו, קדקד שער מתהלך באשמיו... למען תמחץ רגלך בדם, לשון כלביך מאויבים מנהו"
- „אדני, על־ימינך, מחץ ביום אפו מלכים. ידין בגוים, מלא גויות, מחץ ראש על־ארץ רבה. מנחל בדרך ישתה, על־כן ירים ראש"

ד"ר משה גרנות, התנ"ך – כף חובה. הוצאת תמוז, תשמ"ז.

בימים אלה, כשעל שולחן הכנסת מונח דו"ח הוועדה לחקר הכתות המיסטיות בישראל, ודאי לא יונח גם סיפרו של ד"ר משה גרנות, „התנ"ך — כף חובה", בו הוא עוסק בסתירות, באבסורדים, באלילות ובציוויים הלא־אנושיים שבספר הספרים, שנכתב, כביכול בידי האל הכל־יכול, בורא־עולם, או במצוותו.

אכן, בקריאת הסתירות זו מול זו ואפילו כמעט שכמותי מזדעזעת ממידת האבסורד שבדת היהודית. נראה שהאדם, ככל שהוא פרימיטיבי, נאורוטי או פסיכוטי יותר, הוא זקוק יותר לניסים, לציוויים ולמיסטיקה, על מנת להיות מאושר יותר ושלם יותר, ועל מנת לעבור חייו על קביים של אמונה ותשובה. זה קל מאשר לעמוד ממול כספקן וכשואל, להיות „אדם — מורד" ולא אדם מאמין, כהגדרתו של אלבר קאמי: „האדם המורד הוא אדם המוצב לפני הקודש או מנוער ממנו, והרי הוא שוקד להציע סדר חברתי, שבו כל השאלות אנושיות, וכל אומר מנוסחות בתבונה.

משעה זו כל שאלה וכל דיבור מרד הם, כפי שבעולם הקודש כל דיבור הוא מעשה חסד ממעל. בדרך זו אפשר יהיה להוכיח, כי לפני רוח האדם פתוחים שני עולמות בלבד, עולם הקודש ועולם המרד".

אני מניח, שסיפרו של משה גרנות לא זכה לתגובה חריפה ונחרצת מצד אנשי הדת משום שרבים הניגודים אשר יושבו ע"י חז"ל לאורך הדורות, והרי חז"ל גם דיברו דברי אלוהים חיים, ולאיש אינם מפריעים העיוותים ההיסטוריים והסתירות הנמצאות בתנ"ך עצמו.

אך אילו היה מוקד מצוי במדינת ישראל ודאי היו שורפים עליו את גרנות על שום סיפרו. מכיוון שאין מוקד, אזי אין אנו מתייחסים לספר וכמובן שאין מציעים ללמדו לילדי ישראל. למרות היותו ספר פשוט, (ולעתים אפילו פשטני מדי) ורהוט מהשחלת פיל דרך קופה של מחט, בבקשו לתרץ ולהסביר ולהלל את ספר הספרים את יהווה הכל יכול.

יפה מסכם ד"ר גרנות את התנ"ך הלוחם באלילות והוא עצמו אלילי לא פחות:

„המקרא „צודק" במלחמתו באלילות משום שהוא מאיים באיומים נוראים על מי שמפקפק בצדקו, ומשום שתוך מרסיסי ידיעות, כמו כאן, הוא איננו מביא לעולם את הדעה שכנגדה הוא נלחם.

אני משוכנע כיום כי עולם כמנהגו נוהג, ואין בידי עבודת ה' או עבודת האלילים כדי לשנותו. כל האנרגיה העצומה הזאת, אשר הושקעה כדי להכרית את האלילות, הושקעה, לדעתי, לשווא. יתירה מזאת, בעיני יש יתרון מה לפוליתאיזם על המונותאיזם, שהרי למרבי האלילים יש יחס סובלני יותר כלפי אמונתו של הזולת, ובדיעבד הם ממעטים להעדיף את השמא על הברי. לאמור, ממעטים לגרום לסבל אנושי — שהוא ודאי, למען האידיאל הדתי — שהוא כולו ספק.

הבסיס למלחמת החורמה של המקרא באלילות אינני נראה בעיני מוצדק כלל וכלל. כתובים רבים מכירים הרי בממשותם ותוקפם של האלילים. האל עצמו חילק את העבודה הזרה לעמים. המקרא אף מצייר את האל ואת שליחיו בדמות גשמית. מדוע, אם כן, להילחם בחימה שפוכה באמונה האלילית המעניקה לסמליה צורה פלסטית? בפלסטיקה עצמה יש בוודאי פחות ברבריות חשוכה מאשר בהשמדתה.

ראינו שאמנם יש במקרא ניצנים ראשונים של מונותאיזם מופשט, לאמור, האל האחד הוא בלתי ניתן להיתפס בחושים (האמור הוא בעיקר בראייה). הביקורת ההרמוניסטית איננה חדלה להלל את ההישג הרוחני הזה ומשווה אותו, השוואה של יתרון, לאלילות הנחותה, לדעתם, בשל גשמיותה ופרטנותה, כאן טמונה, לדעתי, טעות יסודית: המקרא לא התקדם כהוא זה בנטייתו אל האחדות וההפשטה לקראת הבנת הסוד האדיר שמאחורי התופעות. אדרבה, הוא נתן ביטוי לטבעו של האדם להתחפר בתוך עצמו. מטבע בריאתנו אנחנו כפויים לאסוף פרטים ולנסחם בכללים, להפוך מוחשי למופשט. אנחנו כפויים לעשות כן על פי מבנה שכלנו. כך אנחנו עושים בכל חשיבתנו, וכן עשינו, בעל כורחנו, גם בתחום האמונה. אחרת אין אנו מסוגלים לסווג בתבונתנו את היטלי התופעות. המקרא אמנם הגיע לשלב „מתקדם" בתהליך הכפוי הזה, אך אין בו כדי להסביר נכונה את התופעות עצמן. גם האלילים הרבים ה„גשמיים", וגם האל האחד „המופשט" — כולם יחדיו הם יצירי דמיוננו, ואין בינם ובין המציאות, שניתנת לבדיקה ולבחינה בכלים אובייקטיביים, ולא כלום!

רפי עגנון

שני שירים

*

בעורף של איש זקן גולש ומן זהיר בקוים ישרים
אל אמתות ושקרים חסרי פנים,
ילדות חבויה, אהבה ראשונה (ואולי האחרונה) אולי...
אפשר למדד גבהו של איש זקן כמעט מערף.
סמוק נשא, נושא חזון חבוי.
צייר היה רואה בו גזע עץ עתיק
ובבדיקות מדקדקות אולי היו מוצאים שם שרידי
גרגרים שאסף וטמן למזכרת.
תלמים תלמים של שדה שלחין מאופק עד
היום, בו נגמרות השורות ומתחילה פראית
הערבה.

*

אותי עורמת שלכת על מדרכת רוח.
בלילה מספר לאורך כל. פזורה
נסדקת שתי וערב, נאספת לתוך נצרי
סלי. במדינות רחוקות נוהגים אחרת
אמרת, כאילו שלא ידעתי שאין
לי מקום אחר מלבד זכותך עלי.
לו תאמין שנשאר משהו מהאשר ושבריו
אולי שיר, אולי
שיר.

אילן בושם

בבית הקפה

הצעיר העביר מבטו סביב סביב (לא פסח על דבר)
הזקנה נעה זעה על כסאה; התמתחה; החליקה בגדיה;
רגלה, כבהסח־הדעת, נגעה במקלה, שלרגלי
השלחן, להעלימו;
רף, סמוי של קמצנים לגבה נמתח ממבטה למבטו.

חלון ראווה

נפשות טובות ומושחתות

ברטולט ברכט: שלושה מחזות – „אמא קוראז' וילדיה"; „הנפש הטובה מסצ'ואן"; „אופרה בגרוש"; תירגם: שמעון זנדבנק. „עם עובד", 1986

בשנים האחרונות נוכחותו של ברטולט ברכט אינה מוגבלת לבימותינו — יצירותיו מגיעות לקורא העברי גם בספרים. לפני פחות מחמש שנים פירסם פרופסור שמעון זנדבנק תרגומים עבריים מעורכנים מבחינה לשונית ל„אמא קוראז' וילדיה" ו„הנפש הטובה מסצ'ואן". עתה הוא צירף אליהם גם את מחזהו השלישי הנודע של ברכט — „אופרה בגרוש" — ושלושת המחזות, שגירסותיהם אלה הוצגו ב„הבימה", על־פי הזמנת דוד לוין, הופיעו כעת בספר אחד, בלוויית אחרית־דבר מאת המתרגם.

אגב, בתרגום עברי של צבי ארד הופיע לפני כמה שנים גם ספר־הפרוזה „רומן בגרוש", שהוא מעין רומניזאציה שעשה ברכט עצמו למחזהו „אופרה בגרוש". ברומן, שראה אור שש שנים לאחר המחזה, ב־1934, הוא הרחיב בהרבה את סיפור־המעשה, הוסיף תיאורים ומצבים ושיווה לו צורה אפית.

„אמא קוראז' וילדיה" ו„הנפש הטובה מסצ'ואן" נכתבו ערב מלחה"ע השניה, בשנים 1938־1939, כאשר ברכט עשה בגלות בדנמרק, לאחר שנמלט מגרמניה הנאצית — ונשמעים בהם היטב פעמי המלחמה הקרבה, ופעמי זוועת הרצח והאלימות.

„אמא קוראז' וילדיה" ממוקם בימי מלחמת שלושים־השנה, במחצית הראשונה של המאה ה־17, באירופה מוכת המלחמות והסבל. המגמה האנטי־מלחמתית החריפה ניכרת כבר בפתיחתו של המחזה, כאשר קצין ורב־סמל מגייסים אנשים לצבא לקראת הקרב בפולין. הגיבורה הראשית היא אנה פירלינג, המכונה בשם אמא קוראז', בעלת קנטינה הסובבת ממקום למקום בעגלתה ומוציאה פרנסתה מהמלחמה. ואשה זו, אחת הדמויות הגדולות במחזאות העולמית, נקלעת לקונפליקט טראגי: יש לה עניין בהמשך המלחמה המספקת לה פרנסה, אך מלחמה זו נוטלת את חיי ילדיה. לעתים אף נראה שהיא מקריבה את חיי ילדיה על מזבח האינטרס הכלכלי. מורכבות הדמות הביאה לנסיונות־פרשנות שונים: מן החיוב שבעמידתה האמיצה של אם הדואגת למשפחתה בתנאי־מלחמה קשים ועד לשלילה שביחסה הקשוח כאשר מדובר בכסף ובאפשרות לפדות בכסף את ילדיה ולהציל את חייהם.

המסר האידיאולוגי של ברכט, המגנה לא רק את המלחמה המביאה להתבהמות של בני־אדם, אלא גם את הכסף ואת סדרי הרכושנות, המשחיתים את המידות ואפילו את לבה של אם, ברור כאן מאד.

גם במחזה השני, „הנפש הטובה מסצ'ואן", ניצבת דמות נשית, שן־טה, הזונה טובת־הלב, האנוסה לעמוד על נפשה ולהגן על קיומה בתנאי המציאות הסינית, שאינה פחות אלימה ואכזרית מהמציאות המלחמתית, שעימה מתמודדת אמא קוראז'. וגם שן־טה משנה פרצוף ויש שהיא חדלה להיות „הנפש הטובה" ומתגלה ברמות אחרות, שיש בה שמץ מן הרע.

המפגש־שבקריאה עם „אופרה בגרוש" מעלה שוב לנגד עינינו את המעשים והתככים, השקרים והח־טאים, סיפורי־העלילה והגיבורים של "אופרת־קב־צנים" מודרנית זו, ששורשיה במחזהו של ג'ון גיי מהמאה ה־18. מלך העולם־התחתון של לונדון מאקי, מקוהית, המכונה מקי סכינאי, וכנופיית הפורשעים שלה, בראון השוטר המושחת, המופקד על שמירת הסדר הציבורי ועל בטחונם של אורחי הבירה הבריטית, הגנבים והקבצנים ומר פיצ'אם בעל עסקי־הקבצנות, יצאניות ואנשים „מכובדים"... ברכט מפנה שוב את חיציו אל השחיתות המאורגנת של החברה הרכושנית והתופעות שהיא מולידה. לצד הטקסט החי והקולח, אי־אפשר שלא ליהנות גם מהפזמונים הפופולריים, המושרים במחזה: השיר של פולי פיצ'אם על יחסה לגברים ולגבר שלא יכלה להגיד לו „לא"; שיר־הבריש, על מעלליו של הגנגסטר מקי־סכינאי; הפזמון על נערת־המטבח החולמת על הופעת ספינה, ש־30 תותחיה יפגיזו את העיר החטאה והיא, הנערה העלובה שוטפת־הכלים, תקבע את גורלם של אורחי־העיר...

הגדה מזמרת

הגדה מנגנת של פסח, בצרוף „פסנתר" לנגינת השירים; איור: מיכל ברקת; הוצאת פדלון־שפירא, 1987

אנו רגילים שבהתקרב חג הפסח מופיעות מיני הגדות לפסח בצורות ורמות שונות: מהדורות חדשות של הגדות ישנות, הגדות מהודרות שאופיין אלבומי במעט והגדות עממיות מבחינת הצורה והמחיר. גם השנה אנו צפויים, מן הסתם, לשורה של ספרי־הגדה, אשר יתחרו על מרכוס של חלונות הראווה של חנויות־הספרים. השנה זכינו גם לחידוש סופר־מודרני, המעיד על כושר־המצאה יצירתי: הכוונה היא ל„הגדה המנגנת" שלפנינו.

יש בה בהגדה זו כל אשר אנו יודעים ומכירים: פתיחה של „אביב הגיע פסח בא" וסיום של „חג שמח", מה נשתנה ועבדים היינו, דיינו, אחד מי יודע וחד גדיא, ציורים צבעוניים המשליטים הרגשה טובה. אולם יש בה גם מנגנון־נגינה פשוט, דמוי פסנתר, ועליו ציור של מקשים וצבעים. הילד הקורא יכול לנגן את שירי־הפסח הידועים, כשהוא לוחץ על המקשים והצבעים שעל ה„פסנתר" — לפי סדר הצבעים או הספרות, המסומנים בכל שיר. ברור, שכל צבע או ספרה מסמן תו.

הכל פשוט, קל ונעים — ובידי הילד ניתן ספר־הגדה, שהוא גם בבחינת צעצוע.

מ. אבי־שלמה

ברטולד ברכט מנחה את שחקני ה„ברלינר אנסאמבל" לקראת הצגת הבכורה של „אמא קוראז'" (1949).

ספרי ילדים

ישראל ברייט: ואף על פי כן – נקודת חן; אייר: ערן יובל. כרם, בולדס, רודנו, ליפשיץ בע"מ, 1986

שני בחורים צעירים החליטו לנסות ידם בכתיבת ספר ילדים, האחד כותב לרדיו ולטלוויזיה, השני תלמיד בצלאל, והרי ספר לא שיגרתי המספר את קורותיה של נקודה שחורה שגרה בתוך מסגרת אפורה ומצליחה לאחר מאמצים רבים לפרוץ את המסגרת בעזרת שירים שהיא מחברת! אם יש מסר לסיפור זה, הרי אפשר להבינו כך: השירה היא פעילות יוצאת־דופן המשחררת את האדם משיגרת החיים בתוך מסגרות קבועות ואפורות. אולם השפה בה מסופר הסיפור אינה מצטיינת ביופי או בייחוד אמנותי, לעומת זאת יש בה סממנים של התחנפות לקהל הקוראים הצעיר, ואילו השירים המשובצים בסיפור אינם עולים בהרבה על טיב הפרוזה. באיוריו של ערן יובל ניכר שהוא תלמיד בצלאל וכי הוא אמון על שיטות עבודה שונות וטכניקות מגוונות, כמו השימוש באייר־בראש, למשל, מונטאז'ים של צילום וציור, הגדלות של ציורים (על ידי צילומי־זירוקס) ושימוש בהם כאלמנט בתוך איור, ועוד. ריבוי השיטות וריבוי שפות האיור אינו לטובת הספר ולא תמיד הביצוע אחיד ברמתו.

האיור האחרון שבספר, דיוקנו של הסופר שעל־ידו תשכון קבע הנקודה שפרצה את המסגרת והפכה לנקודת־חן, הוא פורטרט נאטוראליסטי של בחור שתנוחתו נוקשה והבעת פניו מאובנת. חבל שזהו האיור האחרון שבספר, כי הוא החלש ביותר. לעומת זאת השפה המופשטת של הקווים והנקודות טובה מאוד והגדלת אצבעו של האלוהים (קטע מציורו של מיכאל אנג'לו) כאצבע הנופחת חיים בנקודה, הוא רעיון מבריק.

יש כשרון לשני הבחורים הצעירים. אפשר שעם הנסיון יבוא גם שיפור איכותי וספרם השני יהיה טוב יותר.

דורה צינמון

כלבה וסחלבים

נורית זרחי־כהן: וולפינאה מומי בלום. ציורים: אבי כץ. מסדה 1986

הסוג הספרותי הידוע בשם „אפיסטולארי" אינו ז'אנר נפוץ בספרות הילדים. הפעם בחרה נורית זרחי לספר סיפורה באמצעות מכתבים שכותב ילד בשם מומי לגברת עליזה שחף, שנסעה לארה"ב לבקר את בתה העומדת ללדת והפקידה בידי מומי את הטיפול בדירתה ובכלבתה לולה. למכתבים אלה אין מענה וכל העלילה נודעת מתוכם בלבד. יש נוחות צורנית מסויימת בשיטת סיפור מעין זו: המכתבים הקצרים מאפשרים לפרק את העלילה לקטעי תיאור קצרים ומתרצים את הפערים שבין קטע לקטע. בחירת הנושאים שעליהם כותב הילד גם היא מוסברת על ידי כך: אלה הם נושאים שהילד רוצה ויכול לכתוב עליהם לאשה מעבר לים. עם זאת, כורח העלילה פוגע לא מעט באמינות הפרטים. הילד כותב דברים רבים על חייו, שסביר היה להניח כי ילד מופנם וסגור לא היה כותב עליהם: פירוד הוריו, ריבים בין האם למאהבה, ניכורו והזנחתו של האב, וכיו"ב נושאים בם עוסקת העלילה לאמיתו של דבר: ילד נפגע ולגמרי לא מאושר, שמצליח בדרך שלו להשכיח את נסיבות חייו הבלתי־נעימות ולמצוא לעצמו מוקדי עניין ואושר אישיים, חוץ־משפחתיים.

אל הטיפול בכלבה לולה נוסף במשך הזמן גם טיפול בסחלבים, אותם משאיר לו מר בלום, שנפטר מאוחר יותר. מומי מצליח להפריח סחלב נדיר באמבטיה של גב' שחף, השם המדעי שבו ייוודע הפרח הריהו שמו של הספר: וולפינאה מומי בלום.

ציור העטיפה יפה מאוד ותוגתו של הילד הערין נוגעת ללב. נאים גם האיורים בפנימו של הספר, שכולם בצבע סגול, והסחלב חוזר ומופיע בהם כמוטיב.

אין זה מן הספרים המוצלחים של נורית זרחי, אך ספר פחות של סופר טוב עדיף על ספר טוב של סופר פחות.

עצים וזנבות

מבט, עיתון לנוער מס' 18, תשמ"ז (עורכת: ד"ר דבורה גרץ, יעוץ מדעי: פרופ' רפאל איקן)

מזה שבע שנים רואה אור הרבעון מבט, ביוזמתו ובפיקוחו של המרכז הישראלי להוראת המדעים ע"ש עמוס דה־שליט, שנוסד על יד משרד החינוך והתרבות והאוניברסיטה העברית ומכון וייצמן.

זהו עיתון פופולארי לענייני מדע, הפונה לבני נוער בחטיבות הביניים ובבתי הספר התיכוניים. הקונקן צנוע, אך מה שיש בו מוגש בטוב טעם, מרחיב אופקים, מעניין, מעורר למחשבה ואפילו משאיר השתוקקות לעוד.

חלק מן הנושאים בם עוסק הגליון האחרון הם אקטואליים וחלק מהם בעלי עניין כללי. הכתבה הראשונה, מאת פרופ' א. מנרוזה, עוסקת בכור הגרעיני ומסבירה לבני נוער כיצד התרחש האסון בצ'רנוביל, מהי רדיואקטיביות וסכנותיה ומהי הסכנה שאחרי האסון. זהו מאמר ראשון בנושא ולחוברת הבאה מתוכנן המשך, שידון בפרטי התקלה ובמידת הנזק לסביבה ולאוכלוסיה. ברמלה סבנת מספרת כיצד הובאו לארץ עצי תמר מעיראק (למעשה זוהי תמצית עלילתו של הספר „עלילות עיראק" מאת י. אבידוב), ומלווה את הסיפור בתיאור העץ ודרכי הפרייתו. פרופ' רפאל איקן עומד על מהותו של חוש הריח, ואילו ח. חבלנה מקדיש תשומת לב לזנבותיהם השונים של בעלי החיים ולתפקידיהם. עוד בחוברת עשירה זו מאמרים על נדידה והגירה של בעלי חיים והמדור הקבוע: הכוונה לבחירת מקצוע (מבחר מתוך פרסומי מכון הדסה ליעוץ בבחירת מקצוע). את המאמרים מלווים איורים של בועז ביטמן.

המאמרים כתובים בשפה פשוטה ומושכת והאיורים מוסיפים על החומר הכתוב הסבר חזותי. זהו רבעון מצויין — מאלף ומענג כאחד.

על נשים ודינוזאורים

ארתור קונאן דויל: העולם האבוד; עברית: גדעון טורי; ציורים ועטיפה: אבי כץ. כתר 1986

הוצאת „כתר" דואגת לספק חומר קריאה לילדים ולנוער בני כל גיל וגיל. ספרו של קונאן דויל, הסופר שזכה לתהילה בעיקר בגלל יציר דמיונו הנודע, הבלש המפורסם שרלוק הולמס — שדמותו מונצחת עתה בתחנת הרכבת התחתית בבייקר סטריט בלונדון — כתב גם ספר זה של מדע בדיוני, שבו יוצאים למסע הרפתקאות מרתק חוקרים ועיתונאי והם מגלים מחדש את הדינוזאורים ואת עולם האתמול שעקבותיו נמחו. הרפתקה מופלאה זו משובצת בתוך סיפור מסגרת הפותח ומסיים את העלילה, שתפקידו ליצור הנגדה בין העיר לונדון וחייו הרומאנטיים־פרטיים של העיתונאי הצעיר לבין פנימה הדמיוני של העלילה המוליכה אל עולם קדם־תרבותי ואל מאורעות המוחים בסערם את עקבות עיסוקי־הלב.

גיבור הסיפור ומספרו הוא עיתונאי צעיר, המתאהב בנערה שכל־כולה בת המאה התשע־עשרה והניכתה. היא הדורה באידיאלים רומאנטיים אכסוררדיים למדיו היא תוכל להתאהב ולהנשא רק לגבר שיוכיח את גבורתו ואומץ לבו ויעשה מעשים יוצאים מגדר הרגיל, מעשים שיוכיחו מעל לכל ספק שאין עוד בתבל גבר כמוהו. בתהילתו תהיה תהילתה והיא תיוודע כאשה שהביאה את אהובה למעשי הצטיינות והקרבה. גיבורנו המשולהב נשלח להוכיח את עצמו ולהצטיין, אך בשעה שהוא יוצא לדרך ההתחתים המסוכנת היא נישאת בהעדרו לפקיד שמנמן ומיושב־בדעתו, שלא עשה וגם לא יעשה במשך כל חייו אפילו מעשה אחד יוצא־דופן ובלתי־שגרתי, שלא להזכיר כלל ענייני גבורה והקרבה. גיבורנו, כשובו ללונדון מעולם האתמול, מוצא את דולצינאה שלו נשואה לסאנשו פנשה ולא נותר לו אלא להרהר באכזריותן ואטימות־ליבן של נשים, שלמען אידיאל רומאנטי הן מוכנות לסכן את חיי אהובן, וגרוע מכול, לשכוח את קיומו מיד בהתרחקו מעל פניהן.

הפיקפוק באידיאלים הרומאנטיים של המאה התשע־עשרה הוא התבלין הפיקאנטי של סיפור המסגרת. עיקרו של הספר היא הרפתקת המסע אל עולם היצורים המוזרים שאבדו וכלו. ספר מרתק שבסופו נשאר הקורא ובידו מעט יותר מלא־כלום: שעות אחדות של קריאה נעימה מותירה עקבות כליותה, לא מזיקים ולא מועילים.

[illegible]

כסיפור לטיהור. מבחר סיפורים לבני עשרה. בחר וערך: נחום רגב, אייר: מישל קישקה. מודן 1986

בהקדמתו לקוראים הצעירים כותב מ. רגב: „במקום זה כינסתי למענכם סיפורים שאהבתי. כאלה שקראתי בילדותי ומצאו חן בעיני וכאלה שקראתי כבר בהיותי מבוגר... לכל אחד טעם משלו, ולא כל מה שמצא חן בעיני, ימצא חן בעיני כל אחד מכם." באסופה שלושים וארבעה סיפורים משל סופרים ידועים וידועים פחות, וביניהם יהואש ביבר, בנימין טנא, נורית זרחי, משה בן שאול, יצחק נוי, צביה בן שלום, נתן יונתן, יפרח חביב ועוד רבים אחרים. הסיפורים חולקו למדורים לפי עניינם והשמות שניתנו למדורים אינם רומזים לתוכנם, אלא נלקחו מתוך הסיפורים עצמם כתור כותר מארגן. אחדים מן הסיפורים אכן שייכים לילדותו של העורך והם מעצבים זמנים עברו, אחרים מספרים על מאורעות קרובים יותר לזמננו, ויש בהם סיפורים ידועים מאוד שנבחרו גם לאסופות אחרות. אמנם, הסופרים שונים והנושאים מגוונים למדי, אולם בכל זאת יש דבר מה המייחד את כולם ומצביע על טעם אישי של הבוחר: מ. רגב העדיף לכלול באסופתו סיפורים חיוביים, אופטימיים, נעימים, סיפורים המשרים ביטחון על הקורא בם.

מישל קישקה אייר את הספר בחן ובהומור. לכל מדור ייחד צללית של ילד או של ילדה, הניצבת מעל למספרו של העמוד ומסמלת את המדור. דפי הספר אינם לבנים, כמקובל, אלא כחלחלים — רעיון נחמד וגם נעים במראה ראשון, אך כעבור זמן מה מתחילה הכחלחלות להעיק ולהפריע לקריאה.

הילדה הרכלנית

לואיז פיצ'ו: הרייט המרגלת, מאנגלית: הדר אלרואי; עיצוב העטיפה: יעל ליאור
סידרת מרגנית, זמורה ביתן תשמ"ח

סידרת מרגנית מתוארת על ידי ההוצאה לאור זמורה ביתן כסידרת „ספרי מופת לילדים ולנוער". ספק אם הספר שלפנינו ראוי לתואר רם כל כך, שהרי אין בו מופת כלשהו: הרייט היא ילדה בת אחת־עשרה, שלמזלה, או לבישמזלה, נולדה להורים היכולים להרשות לעצמם להעסיק לא רק טבחית ומנהלת בית אלא גם מטפלת בילדתם. המסירה מעלימה את תוכה ההתמודדות עם בעיות חינוך וגידול של בתם, ולעיתים אפילו את חובת השיחה עימה. אין פלא, איפוא, שעבור הילדה נישואיה של המטפלת הם אסון ושבר. על מנת למלא את חייה תוכן עוסקת הרייט בריגול שאינו אלא חיטוט בענייניהם של אחרים, בעיקר שכנים תמימים שאינם יודעים איזו עין מסתתרת מאחורי חלונם וגבם. ואם לא די בתצפיות אלה, שהעניין בהן מצד מהותן וגם מצד הדרך שבה הן מתוארות הוא מועט למדי, מתארת הסופרת כל תצפית בלשונה של הילדה, הרושמת במחברתה לא רק את מה שהיא רואה, אלא גם — בלא צל של רחמים — את מה שהיא חושבת. על הכריכה האחורית של הספר נכתב בין היתר „הרייט המרגלת היא ילדה בת [illegible] שסיפור חייה המרתק שופע הומור ותמימות, האופייניים לטובים שבסיפורי הילדים." לצערי, לא הצלחתי לגלות כאן את ההומור והתמימות. כאשר לשם־התואר „מרתק", זו שאלה של טעם. — יש אנשים אותם מרתק גם ספר הוראות להפעלת מחשב אפל (שלא לדבר על מחשב איי.בי.אם).

סיפורי יתומים

קפיטן פרדריק מריאט: ילדי היער החדש, עברית: כרמית גיא; ציורים ועטיפה: רות שחק. כתר 1986

הסידרה ספרי כתרי מיועדת לבני הנעורים (בני ארבע עשרה ומעלה), והיא כוללת ספרים משל סופרים ידועים בתרגום חדש וקריא, וביניהם ספרים החביבים על הנוער, כמו: אי המטמון, ד"ר ג'קל ומיסטר הייד, בת מונטסומה, 20,000 מיל מתחת למים, הצבעוני השחור, מיכאל סטרוגוב, פנג הלבן, ועוד ועוד ספרים שכבר ראו אור מזמן ובילדותנו נהנינו מהם גם אנחנו, אך לבושם העברי בלה מרוב זוקן ועתה זכו לחליפות חדשות.

הספר שלפנינו מספר את סיפור תלאותיהם של ארבעה ילדים יתומים בני אצולה התומכים במלך צ'ארלס השני הגולה ונאמנים לו, בימי ההתקוממות של קרומוול, והוא מסתיים עם סיומה של התקופה, כאשר חוזר צ'ארלס השני למלוך באנגליה ואת הילדים, שבינתיים גדלו ובגרו, אפשר כבר להכניס במרט תחת חופה (סליחה, לתוך כנסייה).

התרגום שוטף ונעים מאוד לקריאה. האיורים אינם אחידים ברמתם: יש ביניהם טובים ויש טובים פחות. כך הדבר גם באשר לציור העטיפה, שלא כל פרטיו מעוצבים עיצוב שווה ברמתו.

דבורה גילולה

הופיע הספר
בבבלי משבר לאומי
מאת אליהו בילצקי
לכל אלה שאיכפת להם גורל העם, המדינה והחברה בישראל
520 עמודים. הוצאה נאה. כריכה קשה.
בהזמנות נא לפנות למחבר. טלפון 03-748962

מאבק מסקרן יפתח היום המחזור ה־21: לוד – מכבי חיפה

סיכוי קלוש לשלוש האחרונות להפתיע את שלוש הראשונות

בית"ר נתניה נגד בית"ר ירושלים; יפו תארח את בני־יהודה ומכבי תל־אביב את יבנה ★ דו־קרב בבלומפילד: הפועל תל־אביב – מכבי נתניה ★ דרבי־זוטא בווינטר: בית"ר תל־אביב – שמשון תל־אביב

כדורגל

מאבקים בין קבוצות צמרת ותחתית יאפיינו מחר את משחקי המחזור ה־21, שיפתח את השליש האחרון בליגה הלאומית בכדורגל. משחקי קצוות יתקיימו בנתניה, בין הראשונה, בית"ר ירושלים, והאחרונה, בית"ר נתניה; מכבי יפו, הלפני אחרונה (15), תארח את בני־יהודה ת"א (2); מכבי יבנה (14) תשחק בבלומפילד עם מכבי ת"א (3), ובית"ר ת"א (13) תתמודד בווינטר עם שמשון ת"א (5).

דו־קרב יהיה בבלומפילד בין הפועל ת"א המדרדרת ומכבי נתניה המתאוששת: הפועל כפר־סבא תארח את הפועל פ"ת; הפועל באר־שבע תנסה להתאושש על חשבון מכבי פ"ת.

משחקי המחזור יתחילו כבר היום בלוד במשחק מסקרן בין הפועל לוד ומכבי חיפה.

● מכבי חיפה, סגנית האלופה, גילתה יכולת משופרת במשחקיה האחרונים, אולם היום ב־3 תצטרך להיות במיטבה כשתשחק בלוד עם הפועל לוד, המדורגת מייד אחרי החיפנים ומפגרת בנקודה אחת. בסיבוב הראשון הדהימה לוד בנצחון בקרית־אליעזר — 0:1. גם היום יהיה המאבק שקול, וכל תוצאה לא תפתיע. שופט: יצחק בן־יצחק.

● המובילה, בית"ר ירושלים, תשחק מחר באיצטדיון טוברוק בנתניה, עם בית"ר נתניה החלשה. חבל על הדיבורים, תוצאת המשחק הראשון ־ 0:6 לירושלים — סבירה גם הפעם. שופט: דיאמנט.

● מכבי יפו, השקועה עמוק בתחתית, תארח באיצטדיון גאון (שבת, 3), את השנייה בטבלה, בני־יהודה ת"א, שטרם נוצחה העונה בליגה. תהיה זו הפתעה גדולה אם שחקני שכונת־התקוה ימעדו באיצטד היפואי, אם־כי דווקא במשחקים כאלה צריך להיזהר. בסיבוב הראשון — 2:3 לבני־יהודה. שופט: שיינר.

● באיצטדיון בלומפילד ייערכו שני משחקים. בראשון, ב־1, תארח מכבי ת"א את מכבי יבנה. התל־אביבים נמצאים במוראל גבוה אחרי שני נצחונותיהם בדרבי — בליגה ובגביע — על הפועל ת"א. הם טובים מיריביהם, שיבואו במטרה ללחום לללא־אפשרות ולחזור לביתם עם משהו מהנקודות, כמו בסיבוב הראשון ־ 1:1. שופט: פרוסט.

● במשחק השני בבלומפילד (3) יתעמתו קבוצות מכבי נתניה והפועל תל־אביב בקרב מסקרן. נתניה נמצאת בתנופה. הפועל ת"א שקועה בדכאון לאחר כשלונותיה האחרונים. רק אם חניכיו של המאמן דוד שוייצר יצליחו להתגבר על המוראל הירוד שלהם ינהלו קרב שקול מול קבוצה נתנייתית טובה, שניצחה בסיבוב הראשון — 1:3. שופט: עובדיה צבי.

● דרבי תל־אביבי זוטא יהיה מחר ב־3 באיצטדיון וינטר ברמת־גן, כשבית"ר ת"א תארח את שמשון ת"א. המארחים מבית"ר זקוקים לנקודות כאוויר־לנשימה. השמ־שונים טובים יותר אבל שחקני בית"ר ת"א מסוגלים להותיר במגרשם את מלוא 3 הנקודות, ולגמול ליריביהם שניצחו בסיבוב הראשון — 0:1. שופט: טילינגר.

● קבוצת הפועל באר־שבע שוכנת בתחתית, חולשתה — בהתקפתה. מחר ב־3 תשחק בבירת־הנגב עם מכבי פ"ת, שניצחה בסיבוב הראשון — 0:1. שחקני באר־שבע ילחמו „על כל הקופה", אבל ינצחו רק אם יצליחו לייעל את התקפתם שכבשה את מספר השערים הנמוך העונה בליגה. שופט: ליפקוביץ.

● אי־יציבות — זה הסממן של הפועל כפר־סבא, שתשחק מחר ב־3 באיצטדיונה עם הפועל פ"ת. אם הכפר־סבאים לא יהיו במיטבם וימשיכו במשחקי נפל יאלצו לבלוע גלולה מרה נוספת, אם־כי גם הפועל פ"ת אינה בשיאה. משחק שקול עם עדיפות ביתית לכפר־סבא. בסיבוב הראשון — 0:1 להפועל פ"ת. שופט: עובדיה בן־יצחק.

הטבלה הלאומית
(אחרי 20 מחזורים)

1.	בית"ר י־ם	21־42	43
2.	בני־יהודה ת"א	16־28	36
3.	מכבי ת"א	16־30	31
4.	הפ. כפר־סבא	20־26	31
5.	שמשון ת"א	11־19	30
6.	מכבי נתניה	22־22	30
7.	מכבי חיפה	14־23	29
8.	הפועל לוד	12־19	28
9.	הפועל פ"ת	17־23	28
10.	מכבי פ"ת	15־20	28
11.	הפועל ת"א	15־17	26
12.	הפ. באר־שבע	13־10	22
13.	בית"ר ת"א	28־19	19
14.	מכבי יבנה	24־14	17
15.	מכבי יפו	31־13	13
16.	בית"ר נתניה	60־10	7

בריז' סירבה לשחרר את רוזנטל

רוני רוזנטל לא יטול חלק במשחק הנבחרת הלאומית נגד מערב־גרמניה בשבוע הבא ברמת־גן.

הנהלת קבוצתו הבלגית, בריז', השיבה בשלילה לבקשת התאחדות הכדורגל שלנו לשחררו למשחק.

הבלגים טוענים: „אנו רוצים אותו בריא ושלם לליגה".

רווק צרפתי בן 31 הקדים בריטי ואיטלקי במרתון ת"א

מאת יצחק ויסהוף

מישל קונסטאנט, רווק בן 31 מכפר ארק שבצרפת, ניצח אתמול במרתון תל־אביב השביעי משעבר את 42 הק"מ ו־195 המטרים בזמן — 2:23.27 שעות. קונסטאנט הוליך כ־180 רצי מרתון לקו הגמר.

מספר שיא של רצים השתתפו במרוץ של חצי המרתון ובו ניצח הרץ מכוח יוניפיל, הפיני יארי קיסטינן בן ה־25 שקבע — 1:11.22 שעה. 3500 רצים השתתפו במרוץ העממי למרחק של 4 ק"מ.

העיר תל־אביב הצריעה אתמול משעות הבוקר לאלפי רצים שפיארו את רחובותיה המרכזיים. כבכל שנה גם הפעם התלוננו נהגים רבים על ההמתנה הרבה בכבישים, אולם סגן ניצב יששכר מורג, מפקד משטרת התנועה באיזור ת"א, ידע לומר כי לעומת שנים עברו התנהל המרתון הנוכחי בסדר מופתי. ואכן הרצים הרבים שהשתתפו במרוץ היו מלאי שבחים לסדר ולארגון.

כבכל שנה גם הפעם נראו דמויות ססגוניות על המסלול. האלוף דורון רובין, ראש מה"ד, השתתף בריצה לחצי מרתון יחד עם בנו זיו. האלוף דורון, בעבר שחקן כדורגל בהפועל עכו (42), השתתף בכל שבעת מרוצי חצי המרתון שהיו עד כה. גם רס"ן יצחק מאייש, קצין בטחון בצה"ל, רץ עם בנו אורי שלבש את חולצת קבוצת ארסנל הלונדונית. לצידו של אורי מאייש רץ אורי סטנק שהיה לבוש בחולצת ליברפול, מוליכת הטבלה האנגלית.

סיפור בפני עצמו נאמר על מנצחת המרוץ לחצי מרתון ויקי קורניש מנידרלנד. ויקי הגיעה לארץ כדי ללוות את אימה שהשתתפה באליפות העולם לוותיקים בתחילת השבוע. האם זכתה במדליית ארד, עשתה תאבון לבתה שהחליטה להשתתף בחצי המרתון ולהפתעת הכל זכתה בתוצאה — 1:19.02 שעה.

גם למנצחת בין הנשים איריקה קרוגר ממערב גרמניה סיפור משלה. איריקה בת ה־52 היא אמא לשלושה ילדים כאשר הגדול הוא בן 27. בתחילת השבוע השתתפה באליפות הותיקים למרחק של 8 ק"מ וסיימה במקום השלישי. ביום שלישי רצה במסגרת האליפות 25 ק"מ וסיימה שניה. אתמול רצה מרתון מלא וניצחה. התוצאה — 3:27.03 שעות לא היתה „חשובה".

מלבד המנצחים השתתפו גם חיילים רבים מצה"ל ומכוח האו"ם, ילדים וקבוצות מאורגנות. בצידי הכבישים עמדו מאות סקרנים ועשרות פעילים פיזרו בין הרצים 40 אלף כוסות מים, 20 אלף בקבוקי מים, ו־50 אלף ספוגים רטובים.

בכירי רצי ישראל נעדרו מהתחרות מאחר שהם מתכוננים לאליפות העולם במרוצי שדה ולתחרויות שונות המתקיימות בעולם.

בסיום המרוצים התלונן המנצח בחצי המרתון, הפיני יארי קיסטינן, כי יכול היה לרוץ את המרתון המלא ולנצח כיוון שזמנו בפינלנד הוא 2.20 שעות, אולם מפקדו בכוח האו"ם לא רשם אותו למרוץ המלא וכך, מחוסר ברירה, רץ את חצי המרחק.

המנצח מישל קונסטאנט הצליח להשיג את התוצאה השלישית בטיבה במרתונים שנערכו עד כה בת"א. שיא המרתון התל־אביבי שייך לאלן מאגי מאנגליה. מאגי השיג תוצאה של 2:22.34 שעות ב־1983.

דייויד קלארק, השני, השתתף עד היום ב־44 מרתונים. בשנה שעברה קבע — 2.17.30. קלארק בן 43.

הראשון מבין הישראלים שהגיע למטרה היה יעקב סולימני מהפועל אשקלון שסיים במקום השישי הכללי. שני אחריו ושביעי כללי היה חברו לאגודה ציון נגר.

המנצחים במרתון הגברים

1. משל קונסטאנט (צרפת) — 2:23.27; 2. דייויד קלארק (בריטניה) — 2:27.34; 3. סקוצ'י ארמנדו (איטליה) — 2:30.38.

המנצחים בין הישראלים

יעקב סולימני (הפועל אשקלון) — 2:35.37; ציון נגר (הפועל אשקלון) 2:38.18.

נשים

1. איריקה קרוגר (מערב גרמניה) — 3:27.03.

חצי מרתון — גברים

1. יארי קיסטינס (פינלד) — 1:11.22; 2. פול דה גונדיה (צרפת) — 1:12.80; 3. אמיתי אלמוג (הפועל אשקלון) — 1:12.35; 4־5. ציון חצרוני (איילות) — 1:13.05 ואריק ריגל (אליצור עין צורים) 1:13.05.

חצי מרתון נשים

ויקי קורניש (נידרלנד) — 1:19.02; 2. כרמי זיו (הפועל גבעתיים) 1:32.50.

זהו מנצח מרתון תל־אביב לשנת 1987, מישל קונסטאנט מצרפת שגמא את המרחק בשעתיים, 23 דקות, 27 שניות.
(צילם: אריה קנפר)

מנסדורף — מקנרו?

טניס

הטניסאי הישראלי עמוס מנסדורף ממשיך להרשים בהופעותיו בחו"ל. לאחר הישגו המרשים כשהעלה את ישראל לרבע הגמר בגביע דייויס בבית העליון הצליח אמש לנצח בסבוב השני בטורניר היוקרתי ברוטרדאם את אלוף ספרד אמיליו סנצ'ס 5:7, 2:6.

סנצ'ס מדורג גבוה בדירוג העולמי ממנסדורף. הוא תופס את המקום ה־20 בערך בטבלה העולמית בעוד שמנסדורף ניצב על סף ה־30. לאחר נצחונו ברוטרדאם יעלה מנסדורף כמה מדרגות.

בסבוב השלישי ישחק מנסדורף נגד המנצח בין ג'ון מקנרו לאלוף הולנד מיכיל סוויפרס.

קנדי וסינר לגמר סבב־פרנקל

הטניסאים קנדי לארצות הברית וסינר ממערב־גרמניה העפילו אתמול לגמר סבב פרנקל הנערך במרכז הטניס ביפו.

סינר גבר במשחק „חם" וצמוד על הישראלי בועז מרנשטיין 2:6, 4:6, 6:7. קנדי גבר על גרין מדרום אפריקה 2:6, 3:6.

לגמר הנשים העפילו אילנו ברגר מישראל שגברה על תרונטו מאירלנד 3:6, 0:6, 4:6 וגורי מצרפת שהכניעה את ויטוט מהולנד 4:6, 4:6.

משחקי הגמר יתקיימו היום, ב־2 במרכז הטניס ביפו.

יו"ר התאחדות הגרמנית, הרמן נויברגר, במסיבת עתונאים בת"א

ישראל שייכת יותר לאירופה

מאת יוסי חכם

„מבחינתי ישראל שייכת יותר לאירופה מאשר לאסיה. אך יש בעיות עם תקנון אופ"א" — כך אמר אתמול יושב ראש התאחדות הכדורגל הגרמנית, הרמן נויברגר במסיבת עיתונאים שנערכה בשעות הבוקר במלון „הילטון" בתל־אביב.

נויברגר הידוע כתומך בקבלת ישראל לאופ"א אמר כי יעשה את כל המאמצים שנבחרת הנוער של ישראל תשובץ למשחקים באירופה. „הכל צריך להתבצע בשלבים" אמר יושב ראש ההתאחדות הגרמנית.

עוד הבטחה שנתן נויברגר: „אשתדל שבמוקדמות גביע העולם לא תשובצו באוקיאניה".

אשרי המאמין.

על „פרשת טוני שומאכר" אמר נויברגר: „עתה נבצע בדיקות סמים לכדורגלני הבונדסליגה. יהי פיקוח."

השופטים שקרנים

מאת יצחק ויסהוף

הנהלת קבוצת הכדורסל של אליצור נתניה הביאה אתמול לבית הדין המשמעתי של איגוד הכדורסל סרט וידאו ובו צילום המשחק בין מכבי ת"א לאליצור נתניה (78:96), אולם בית הדין סירב לחזות בסרט וקנס את הקבוצה בסך של 2500 ש"ח.

שופטי המשחק אברהם וגול ומנשה הרמן טענו כי בדקה ה־15 למשחק התפרצו אוהדים למשטח והפריעו לשופטים לטפל בהרחקתו של ג'ים ג'ונסטון מאליצור. מנשה הרמן טען שוב כי לא הרחיק את ג'ונסטון ואז טען שלמה שמיגלמן, חבר הנהלת אליצור, כי שני השופטים שקרנים.

השופטים סיפרו את גירסתם והתפתח דו קרב מילולי בסיום ספגו אנשי אליצור את הקנס הכספי.

היום יישמע הערעור של קבוצת אליצור על תוצאת המשחק.

הליגה האנגלית

מחר: טוטנהאם — ליברפול

מאת ש. סלברט

המשחק המרכזי מחר בליגה האנגלית בכדורגל יהיה בוייט הארט־ליין, בו תארח טוטנהאם המדורגת שביעית בטבלה, את האלופה והמוליכה, ליברפול.

השנייה בטבלה, אברטון, עשויה לצמצם את הפער, אם תנצח במגרשה את האחרונה, צ'רלטון וליברפול תפסיד בלונדון.

משחקים נוספים: ווטפורד — ארסנל; שפילד־וונסדיי — מנצ'סטר־יונייטד — מנצ'סטר־סיטי — ניוקאסל; נוריץ'־לוטון; סאותהמפטון — אסטון־וילה; צ'לסי — ווסטהאם; וימבלדון — קווינס־פארק־ריינג'רס.

משחקי בית לשלוש המובילות־הצמודות בארצית

הצפיפות הרבה בפיסגת הליגה הארצית בכדורגל, כש־לשלוש קבוצות מספר נקודות שווה (34), מגבירה את המתח במחזור ה־21. שלוש המו־בילות־הצמודות יקיימו משחקי־בית.

● הראשונה בדירוג, קבוצת הפועל חולון, תשתדל לנצל מחר ב־3 את מגרשה ולנצח את הפועל בית־שאן, שאינה נוהגת לוותר בקלות גם בחוץ. בסיבוב הראשון ניצחה בית־שאן — 1:2.

● השנייה בטבלה, הפועל חיפה, תשחק מחר ב־3 באיצטדיון בקרית־אליעזר עם בית"ר רמלה. תהיה זו הפתעה אם רמלה תחזור עם משהו מהנקודות. בסיבוב הראשון — 0:0.

● גם לצלע השלישית בפיסגה, הפועל ירושלים, משחק־בית בימק"א (3), נגד קבוצת תחתית הכח רמת־גן. הרמת־גנים כבר הפתיעו בחוץ. לכן על שחקני הבירה להיזהר. בסיבוב הראשון — 0:0.

● הרביעית, הפועל יהוד, תצא מחר ב־3 למשחק־חוץ ברחובות עם מכבי שעריים. ספק אם שחקני יהוד ישובו, עם מלוא הנקודות, כמו במשחק הנצחון בסיבוב הראשון — 1:3.

● קבוצת הפועל טבריה, הנמצאת במוראל גבוה לאחר הצלחותיה בגביע, מועמדת לנצחון ביתי על האחרונה בטבלה, הפועל דימונה. לטבריינים חשבון עם שחקני הנגב שהביסו אותם בסיבוב הראשון — 1:5.

● קבוצת מכבי רמת־עמידר תבקש לנצל מחר (3) את מגרשה במשחקה עם קבוצת התחתית של בית"ר נהריה. בסיבוב הראשון — 0:0.

● כדורגלני הפועל חדרה, שאיכזבו לאחרונה, יצטרכו ללחום מחר ב־3 במשחקם הביתי עם הפועל רמת־גן. בסיבוב הראשון ־ 0:0.

● משחקי המחזור יתחילו היום ב־3 כשהפועל עכו תארח עם סיכויים עדיפים את הפועל מרמורק. בסיבוב הראשון — 2:3 למרמורק.

הטבלה הארצית
(אחרי 20 מחזורים)

1.	הפועל חולון	9־22	34
2.	הפועל חיפה	14־24	34
3.	הפועל י־ם	20־26	34
4.	הפועל יהוד	17־23	33
5.	הפועל חדרה	20־26	31
6.	הפועל עכו	19־23	29
7.	מכבי עמידר	19־17	29
8.	מכבי שעריים	12־18	28
9.	הפועל בית־שאן	21־19	26
10.	הפועל טבריה	25־27	25
11.	הפועל רמת־גן	14־12	24
12.	הכח רמת־גן	20־12	21
13.	הפועל מרמורק	28־22	20
14.	בית"ר רמלה	26־16	20
15.	בית"ר נהריה	22־15	18
16.	הפועל דימונה	29־13	13

ימשחק חסר

המעפיל ומטה אשר ישתדלו לעלות מחר לגמר הפליי־אוף

כדורעף

קבוצות הכדורעף של הפועל המעפיל/עין־החורש והפועל מטה־אשר ינסו לעלות מחר לגמר הפליי־אוף כשיקיימו משחקי־גומלין בחוץ, עם יריבים אותם ניצחו בסיבוב הראשון.

קבוצת הפועל המעפיל/עין־החורש, שהשיגה נצחון מכריע במשחק הראשון של הפועל כפר־סבא (0:3), תצא מחר ב־7.30 למשחק־גומלין בכפר־סבא. למארחים זו משימה בלתי־אפשרית למחוק את תבוסתם במשחק הראשון, בו השיגו 11 „נקודות קטנות" בלבד. ישפטו: רדו רוזנטל ואהרון קמל.

במשחק חצי־הגמר השני תארח קבוצת הפועל קרית־אתא, באותה שעה, את הפועל מטה־אשר. צפוי מאבק מסקרן. מטה־אשר ניצחה במשחק הראשון — 1:3. ישפטו: נתי תרום ואלכס בוקנר.

● בית 5־8: הפועל בת־ים — הפועל העוגן (שבת, 7.30; 1:3) ממי ממרן; אודי טמפלהוף; מכבי חיפה — הפועל שריד/העמקים (שבת, 7.30; 1:3): איזידור ברונגוסר; אלכס רוזנברג.

● בית 9־11: אליצור ת"א — מכבי ת"א (שבת, 8; 1:3) גבי קראוס; מיקי ממרן)

בפליי־אוף לנשים

● בית 1־4: הפועל עין־החורש — אס"א באר־שבע (שבת, 7; אסף דינגר; שמואל רוביסיה); אליצור יבנה — הפועל בת־ים (שבת, 7.30 עזרא כהן; אמנון נשר).

● בית 5־8: קרית־חיים — הפועל רמת־אביב (שבת, 6; אריה פרקש; זאב שוהם); הפועל עמק יזרעאל — הפועל כפר־סבא (שבת 6.30 אבי זלצברג; יותם פינשטיין).

● סיוף: אליפות ישראל בחרב ודוקר לגילאי 20 תיערך בשבת ב־9 באולם נתניה במכון־וינגייט.

● שיט: אליפות איזור הכנרת בכל הדגמים תהיה מחר לפנה"צ.

● התעמלות: אליפות הפועל לבנות תיערך היום (2) ומחר (10) במכון־וינגייט.

● טניס־שולחן: גמר אליפות הפועל לגילאי 10־12 תתקיים מחר ב־10 באולם הפועל ראשל"צ ולגילאי 14,16 ו־18, באותה שעה, בבית הפועל פ"ת.

● רכיבה: מירוץ סוסים במסלות מדברי למרחק 1000 מ' יתקיים מחר ב־2.30 בקיבוץ רביבים וקפיצות מכשולים ב־10 במשמר־העמק.

● צעדה: צעדת הכנרת לזכר של רב־אלוף דוד אלעזר תהיה מחר מסלול ארוך ל־18 ק"מ (הזינוק ב־7.30 מרמת איילות) ומסלול קצר למרחק 12 ק"מ (הזינוק ב־7.30 בצומת מנחמיה).

עם הפנים אל הקיבוץ

מאת יהודה צור

50 שנה בדיוק חלפו מאז עלו ראשוני חבריו של שער־הגולן על הקרקע, במסגרת חומה ומגדל. זה אירע ב־21 במרץ 1937. 25 בחורים ו־10 בחורות, בעזרתם של מאות מתנדבים, הקימו אז בית. ספק אם חלמו שאותו מבצע יוליד קיבוץ מפותח ובו מאות חברים.

הקיבוץ שוכן בנקודת־מפגש של שלושה גבולות, ישראל, סוריה וירדן, אשר הכתיבה לו חיים של מתח בטחוני מתמיד והיערכות בהתאם לנסיבות במשך שנים רבות.

הכל התחיל בשנת 1927. בפולין הוקם קיבוץ־עלייה של תנועת „השומר הצעיר", ושנתיים אחריו, ב־1929, הוקם בצ'כיה קיבוץ „השומר הצעיר א'". שני הקיבוצים עלו לארץ בשנים 1929 ו־1930. כמו קיבוצים רבים אחרים הם נדדו ברחבי הארץ, עד שהתיישבו בראשון־לציון. בראשית שנת 1933 התאחדו שני הקיבוצים תחת השם „עין הקורא". על אותה תקופה מספר ישעיהו גורי (שייקה), ממייסדי הקיבוץ, בן 79:

„הקיבוץ התחיל לתפקד כגוף שיתופי עוד בסוף 1929. כאשר התחלנו לפעול בראשון־לציון כפועלים שכירים במושבה. התקבלנו גם כעובדי בניין, ואפילו התחלנו לספק עבודות לאיזור תל־אביב. כאשר פקד משבר כלכלי את הארץ, והבנייה הצטמצמה, חזרנו שוב לפרדסים כדי להתפרנס. לחצנו אז על התנועה שתקציב לנו משבצת קרקע להתיישבות קבע. באותה עת דובר על אתר הנצחה לחיים ארלוזורוב בעמק הירדן, למרות התנגדות של ההגנה בהסתדרות החקלאית החלטנו לעלות על הקרקע, בכל מחיר ובכל תנאי, וזכינו גם לתמיכת התנועה ולתמיכתו של אברהם הרצפלד.

„זאת היתה תקופת המאורעות ורבים סברו שאין זה הרגע המתאים להתיישבות בעמק הירדן. למעשה, לא הקציבו לנו קרקעות, אבל אנחנו פשוט החלטנו: נעלה על הקרקע ב־21 במרץ, גם אם יסרבו לנו.

„הלחצים שלנו פעלו. שבוע לפני העלייה על הקרקע קיבלנו אישור רשמי מהמוסדות המיישבים ומההגנה. כל עמק הירדן התגייס לעזרתנו ובנייננו בנינו אתר כדוגמת רבים מקיבוצי חומה ומגדל של אותה תקופה.

„התחלנו לעבוד בתחנת חשמל בנהריים, בעבודות בניין. עד היום סובל הקיבוץ ממיעוט קרקע לקיומו כמשק חקלאי בלעדי. זו בעצם, הסיבה, לכך שפנינו לתעשייה".

איטקה בונה, בת 71, היא חברה בהשלמה הראשונה, שהגיעה לקיבוץ בשנת 1938.

„הגעתי לקיבוץ בדיוק בעת המופע שנערך לכבוד יום עלייתו הראשון על הקרקע. היה נהוג אז לשכן רווק בחדר של זוג נשוי בגלל מחסור בדיור. החיים היו מאוד פוריטניים, מאוד קשים ליחיד. אומרים שהקיבוץ היה מאוד פוליטי, אבל כאשר אני הגעתי הוא כבר לא היה כזה. היום שער־הגולן הוא קיבוץ פלורליסטי. מפריע לי שכל אחד יכול לעשות כטוב בעיניו, מבלי להתחשב בקיבוץ, אבל בכל זאת, זה מקום שאפשר לחיות בו".

איטקה בונה נזכרת בימים הקשים שעברו על החברים בעת מלחמת השחרור, כאשר למשק, שנבנה בעמל רב, נגרם נזק רב והיו צריכים לשקמו ולבנותו מחדש. היא גם נזכרת בתקופה הקשה שעברה על הקיבוץ עד 1967, בהפגזות הסוריות ממרום הרמה על העמק, ובמלחמת ההתשה, שהסתיימה ב־1970.

דרור קצירי, מזכיר הקיבוץ, בן 47, סבור שהקיבוץ כולו מאמין שלא יהיו עוד חיילים סוריים על הצוקים הצופים על הקיבוץ. „כולנו", הוא אומר, „תמכנו בהתלהבות בהתיישבות של הקיבוץ הארצי ברמת־הגולן ובהקמתם של הקיבוצים גשור ונטור. אנחנו מקווים שנהיה קשורים איתם בכל התחומים".

חשבון נפש

היום, 50 שנה לאחר הקמתו, עורכים חברי שער־הגולן חשבון נפש פרטי.

שייקה ג.ר.י: „כסיכום ביניים אומר לך, שכאשר מסתכלים לאחור אפשר לומר בסיפוק שאנחנו בדרך הנכונה, כי בנינו משק לתפארת. אבל, לצערנו, המציאות שונה ממה שתכננו בעבר, כאשר סברנו שיש להתבסס על עבודה עצמית תוך מעורבות פוליטית במתרחש בארץ.

„חל שינוי יסודי. ערכו של יום העבודה ירד, וחלה שחיקה במעורבות במאבקים ציבוריים רחבים. הדור הצעיר מסתגר ואינו רואה צורך במעורבות פוליטית. מאז שהלכנו עם הפנים לחבר נדמה שהכל מותר כאן. מרות הכלל נשחקה. כל הדברים האלה מעוררים ספקות ביחס לעתידו של הקיבוץ, ולי נראה שאם המגמות האלה תימשכנה, יש לו סיכויים קלושים כלכד. בכל זאת, אני חושב שהדור הצעיר, בני 45־50, מאמין בשינוי מיידי. וזאת תקוותי להמשך קיומו של הקיבוץ".

איטקה בונה אופטימית יותר. „אין כמו הביטחון הסוציאלי שהקיבוץ מעניק לחבר", היא מציינת. „אדם נשאר בקיבוץ בכל גיל ובכל מצב, וזה דבר חיובי. הדברים של שייקה שנאמרו קודם, הם פסימיים מדי".

לדרור קצירי יש כמה שאלות נוקבות.

„שייקה גורי מדבר בזכות העבר, ואין לי טענות על כך. אבל אני, מאז שהשתחררתי מן הצבא ועד היום, עבדתי 20 שנה נטו בננות. כבר כשהגעתי לענף, היו ארבעה פועלים שכירים. אז אין לבוא בטענות אם יש היום עבודה שכירה. זה מצב מתמשך.

„לדעתי, לא רק שלא חל פיחות, אלא שבהחלט חל ייסוף ערכו של יום עבודה. הבעיה נעוצה בכך שהכלים החברתיים שבנה הקיבוץ עם ייסודו התאימו לחברת מצוקה ומחסור. היום יש לנו חברת שפע, ואין לנו כלים להתמודד עם המצב החדש. כך יוצא, שאנחנו נגררים אחריו. גם בעבר היו הרבה תריקות, חברים עזבו את הקיבוץ על דעת עצמם וחזרו כאשר היה להם נוח.

„היום השאיפה בכל הקיבוצים — וכמובן, גם בשער־הגולן — היא ליתר חיים משפחתיים, לינה משפחתית, להיות יחד כמשפחה. התנועה הקיבוצית לא פיתחה חשיבה מקורית, איך להתמודד עם המצב שנוצר, ואינני נרתע מלומר, שיהיה צורך לעורר ולעורר את המצפון של כלל החברים לבוא ולתרום. יתכן שעונשים ותגמולים חיוביים יהוו שיטה שתעורר את כולם".

עודד פרקר, בן־גילו של דרור, ומי שעומד בראש צוות החגיגות, אומר על כך: „אני לא חולק על זה שיש בעיות. אבל דרור התייאש, ועל־ידי צעדים אדמיניסטרטיביים, לא קיבוציים, הוא רוצה להכריח את החברים לחזור לעקרונות היסוד של הקיבוץ וזו סתירה מסוכנת. הקיבוץ יפעל כך אם ישתכנע שזו הדרך הנכונה, ואת זה אפשר לעשות רק בעזרת שכנוע ודוגמה אישית. צריכה להיות סלקציה חיובית בקיבוץ. לא שלילית, כמו שלעתים קורה. לחבר צריך להגיד באופן ברור — אלה החיים שלנו, שוויון, חינוך משותף, עבודה עצמית. מי שירצה — יעשה זאת. אבל אסור לשנות את עקרונות הקיבוץ כדי להתאימו להלכי רוח של חלק מן החברים".

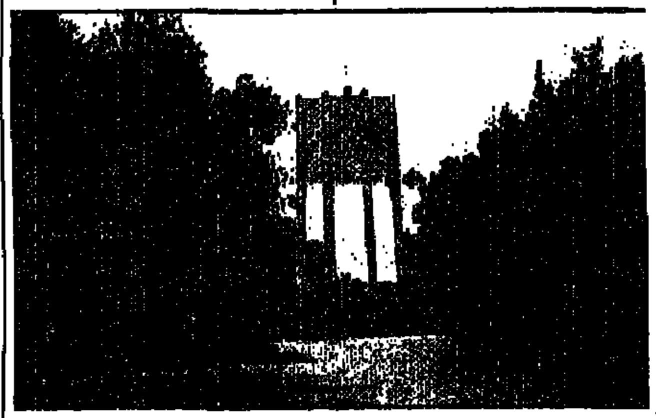

לקיבוץ שער הגולן
ביום חג יובל ה־50
מיטב הברכות והאיחולים
✦
קיבוץ מסילות

לקיבוץ שער הגולן
החוגג 50 שנות
התיישבות
שלוחה ברכה חמה
ביום חגו
קיבוץ יחיעם

לחברי קיבוץ שער הגולן
ביובלכם ה־50
קבלו ברכתנו החמה
להצלחה ושגשוג
קיבוץ רשפים

לקיבוץ שער הגולן
שכן ידיד ושותף
בחגכם חג ה־50
ברכות חמות
✦
קיבוץ בית זרע

לקיבוץ שער־הגולן
ביובלו ה־50
שלוחה ברכה חמה
לשגשוג והצלחה
✦
קיבוץ שריד

לחברי קיבוץ שער הגולן
בחג היובל
מיטב הברכות והאיחולים
להמשך פורה ומשגשג
תנובה אקספורט בע"מ
אגודה חקלאית שיתופית מרכזית
לשיווק תוצרת
משקי העובדים העבריים בע"מ
רחוב לינקולן 17 • ת.ד. 20059 • תל־אביב טל' 283211

רונן קוצר, בן 23, הוא מדריך גרעינים שהגיעו לקיבוץ בעקבות החלטתו של שער־הגולן להימנע ממתגרדים והחלטה שהתקבלה לפני 3 שנים). „אני דווקא אופטימי ביחס לעתידו של הקיבוץ. הקיבוץ השתנה, זה נכון, הוא הולך בדרך של יותר פרטיות, אבל אפשר לשמור על שותפות מינימלית, וזה לא אסון אם נלך גם בדרך של המושב השיתופי. מה שחשוב זה האנשים. השוויון לא חשוב — חשובים אלה שחיים פה.

„צריך להבין, הקיבוץ כמעט סיים את תפקידו בהתיישבות ובביטחון, ואת המסגרת יש למלא בתוכן על־ידי פיתוח החבר ושאיפותיו".

רון עברי, תלמיד י"א, נכד למייסדים, דור רביעי בקיבוץ, סבור כי „קשה להחזיק קיבוץ, כי הוא נוגד את טבע האדם. בכל זאת", הוא אומר, „שער־הגולן הוכיח שאפשר לחיות חיים שיתופיים, וכל הכבוד למייסדים שהצליחו לשמור על מסגרת במשך חמישים שנה.

„פעם חלמו על חברה שבה כולם עובדים לפי יכולתם ומקבלים לפי צרכיהם. היום המציאות שונה. לא כולם תורמים לפי יכולתם, וגם השוויון הכלכלי לא בדיוק קיים. השאלה היא מה לעשות עם הפער בין החלום למציאות. אני אישית חושב שלקיבוץ יש עתיד ואני רואה את עצמי בתוכו".

ליהי, בת כתתו של רון, גם היא נכדה של מייסדים, מוסיפה על כך: „למרות הקשיים, אני בכל זאת רוצה להמשיך לחיות פה. יש אמנם שאיפה לעצמאות, ליתר פרטיות. אבל אני סבורה שאפשר לשלב את שני הדברים".

ועדת חג – בהתנדבות

עודד פרקר, העומד בראש הצוות לחגיגות ה־50, מספר „כי כאשר דנו בקיבוץ על יובל החמישים, סברו החברים שיש לחגוג אותו בצנעה ולצפות ל־50 השנים הבאות. ובכל זאת, קם צוות של מתנדבים, שגרס שיש לחגוג בעשייה מגוונת ורבה.

„סברנו שיש לנצל את היובל לעשיית חשבון־נפש חברתי, לתרום לבנייה ולשיפוץ החזות החיצונית של הקיבוץ ואת החג לציין כאירועי תרבות. רצינו לנער את הקיבוץ ולא כאן המקום לפרט את עשרות הפרוייקטים שבוצעו ומתבצעים: פתחנו חוגים, באוקטובר חגגנו את יום הילד, שיפצנו מגורים שונים בקיבוץ ובקרוב נתחיל בבניית מרכז חברתי. ב־21 במרץ, יום העלייה על הקרקע, נשחזר את הקמת הקיבוץ. ב־27 בחודש נערוך את החג הפנימי, וביוני נעשה חג גדול, כולל הצגה לאורחים מבחוץ.

„מה שחשוב הוא, שלמרות ספקות של רבים, כ־300 חברים בשילוב כל הדורות, נוטלים חלק בכל שלבי תוכנית חג היובל, והדבר מעורר אותנו ושב ומוכיח לנו כי פני החברים הם כלפי הקיבוץ".

קיבוץ טוב באמצע

קיבוץ שער־הגולן משתרע על שטח של כ־3500 דונם אדמה חקלאית. יש בו 400 חברים, 270 ילדים, ובסך הכל, יחד עם זמניים והורים, 730 נפש.

לקיבוץ ענף תעשייתי, „גולן מוצרי פלסטיק", ובו שלוש מחלקות. יעקב שן (50), מספר: „יש מחלקת פרופילים לבניין, מחלקה לרהיטי פלסטיק, ומחלקה לצינורות למים חמים. במפעל עובדים 70 חברים. בענפי החקלאות שלנו ניתן לבננות מקום מרכזי. מלבד בננות יש ענפים נוספים לא פחות מוצלחים: פלחה, לול, רפת, אבוקדו, וכמובן, ענף חדש של סוסים ערביים ליצוא. כל זאת מלבד מכוורת, דיג ותמרים. במשך 20 שנה צועד ענף הבננות שלנו במקום הראשון בהישגיו. במצב הכלכלי השורר היום אפשר בהחלט לומר שאנחנו קיבוץ טוב באמצע".

לקיבוץ שער הגולן
ול„כל־בו לנופש"
בחג היובל
שלוחות מיטב ברכותינו
✦
נקניק נהריה כשר בע"מ
זוגלובק נהריה

לקיבוץ שער הגולן
ולמפעלכם „גולן מוצרי פלסטיק"
מיטב הברכות ליובל
עלו והצליחו
רז'ינובסקי מישל
ייעוץ כלכלי וארגוני בע"מ
נציג המפעלים במצרים
תל־אביב, רח' דיזנגוף 26, טל' 03־297907
טלקס 361167 RAZIN

לקיבוץ שער הגולן
ביובלו
ברכות ואיחולים
להמשך הצלחה בעתיד
„התבנית" — ש. ברזילי בע"מ
תבניות למוצרי פלסטיק
נתניה, ת.ד. 6089, טלפון: 053־57185

לקיבוץ שער הגולן
ביובלו
שאו ברכה להמשך הצלחה
מאיר מזרחי
חשמלאי
טבריה, רח' בר־כוכבא 66,
טל' 06־793733

לקיבוץ שער הגולן
בחג היובל
שלוחות מיטב הברכות
ואיחולי הצלחה ושגשוג
מתפרת מירית בית שאן
ברזנטים ואוהלים
אזור התעשיה, ת.ד. 339, טל' 065־88249

לקיבוץ שער הגולן
בחג היובל
זר ברכות
אחים קבבצי בע"מ
מפיצי סיגריות וכל מוצרי טבק
ממתקים ומוצרי מזון בסיטונות
טבריה, רח' הגליל 138, טל' 06־722155, 06־720239

לקיבוץ שער הגולן
במלאת 50 שנה לייסודו
ברכות ואיחולים
להמשך שגשוג והתעצמות
„חישובית"
שכר וחשבונאות בע"מ
בית שאן, שיכון ט' 840/6
טל. 06־58846

לקיבוץ שער הגולן
ביובלו
מיטב הברכות והאיחולים
בית קליה לקפה „הגליל"
אברהם פניאן ובנו
טבריה, שוק עירוני החדש
טל. 06־722059
מעונו: טל. 06־721313

לקיבוץ שער הגולן
בחג היובל
זר ברכות
✦
ויקטור רוזנטל
מעבדת שיניים
טבריה, רח' ארוד העם 30, טל. 06־790184

לקיבוץ שער הגולן
ביובלו
ברכות לבביות ואיחולים להמשך הצלחה
✦
פינגולד ס. ובנו בע"מ
פלדות מסוגסגות ופלדות
קונסטרוקציות כל הסוגים
מפרץ חיפה, רח' שנקר 9, טל' 723246, 04־725191

לקיבוץ שער הגולן
ביום חג היובל
מיטב הברכות
פלג תעשיות בע"מ
בני ברק, רח' ז'בוטינסקי 7
טל. 789192

לקיבוץ שער הגולן
ביובלכם
שאו ברכה נאמנה
אברהם את שמואל
עבודות ניקוי וביוב
יבניאל, טל. 067־50666 — 067־52701

50 שנה לקיבוץ שער הגולן

קיבוץ עם שיר

קם מי שלא היה שם מעולם ומי שמתקשה לענות לך היכן נמצא המקום הזה, מזהה את שער הגולן עם ה"שלאגר" המעט נצחי, הסנטימנטלי מעט, "ביתי אל מול גולן". שיר שנכתב לפני עשרים וחמש שנים, בחצי יובל לקיבוץ, על ידי צמד החברים נצר־ברקני, והיה אז כלול במחזמר בעל אותו שם.

אפשר לומר: שיר שיש לו גיבור של קיבוץ, כי אם תבקר בשער הגולן תמצא באמת את "הצאלון" שמופיע בשיר, ואם עוד נתמזל מזלך והגעת ביום של סערה, תשמע את העץ חורק ונאנח "ומגנן על סערות".

זה נכתב לפני עשרים וחמש שנים ועכשיו נמצא הקיבוץ באמצע שנת היובל שלו, וחגים ומסיבות והצגות הם דבר שלוקחים אותו בשער הגולן ברצינות.

שלמה רוזן ז"ל, שהיה בשעתו רכז מחלקת הכלכלה של הקיבוץ הארצי, אמר באחד מביקוריו: "אילו היו לכם רק שלושה ענפים טובים כמו המסיבות שלכם, הייתם יכולים להיות קיבוץ עשיר..."

מאז שנאמרה אמרה זו חלפו שנות דור, ובינתיים פרצו כמה ענפים את הבינוניות הגרועה. מטעי הבננות של שער הגולן הם הטובים בארץ, ובמפעל הגדול למוצרי פלסטיק הצליחו חברים במחלקת ה"פקס" לפתח צינור פלסטי רחב־קוטר (320 מ"מ, הם אומרים בגאווה) וגמיש, היחידי בעולם שעומד בחום רתיחה ובלחץ גבוה. הצינורות המגולגלים על תופי ענק מובלים למפעלי ים המלח להחליף שם את צינורות המתכת הנאכלים על־ידי התמיסות. תקווה, ואולי אפילו סיכויים. אך בינתיים הקיבוץ רחוק מלהיות ב"צמרת המצליחנים".

אך עיקרון אחד נשמר כנראה: כאן עובדים כדי לחיות ולחוג מדי פעם בשמחה המדביקה את כולם. כאן לא שולט העיקרון שחיים רק כדי לעבוד. ועכשיו הכל מתובל בתבלין היובל: יום הילד שפתח את שנת היובל בידיד שמחה גדול וריכז בנים ובני־בנים, גם מכל קצות הארץ; והצגה גדולה של חברים לילדים; וביום העלייה על הקרקע — 21 במארס — חוזרה על אותו "מעמד סיני" של הקיבוץ, כשכל האוכלוסיה על אורחיה הרבים תקים מחדש מגדל וחומה. ועוד צפויה הצגה גדולה — מחוזר מן הסתם מאת נצר־ברקני (שזקנו קצת, מאז, אבל גם התמקצעו) במחצית יוני, ובתכנית גם סרט בהפקה עצמית על־ידי אולפן הוידאו המשוכלל למדי, הקיים בקבוץ, ויריית אבן־פינה למרכז תרבות שייבנה מכספי שילומים מגרמניה, שנאגרו שנים רבות למטרה זו, והמוזיאון הפרהיסטורי לתרבות הכמותית ובו "הוונוס משער הגולן" בת 8000 השנה, שייפתח רשמית.

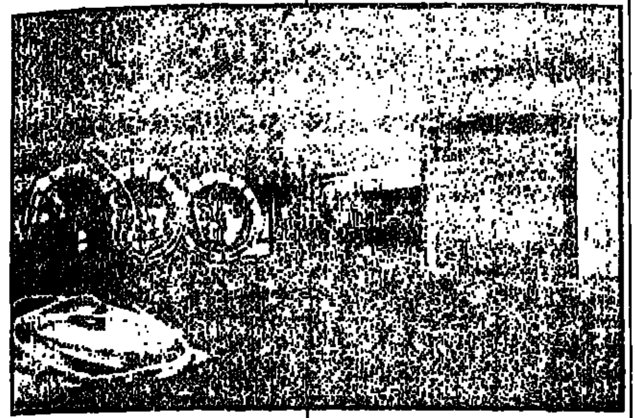

האמת היא, שאין זה יובל הקיבוץ כלל. חברים ותיקים יקפידו לספר לך, שהקיבוץ, אותו גוף חברתי חי ונושם, נוצר שנים רבות קודם מקבוצה של בוגרי "השומר הצעיר" מצ'כיה, שעלו והתרכזו בכפר תבור ורעבו שם יחד בתור "הקבוץ הצ'כי א'" (מ־26 חברים רק שניים מצאו עבודה..) ומקבוצה של יוצאי התנועה בפולניה, שכינתה עצמה "קיבוץ המקביל" (שם שנבחר כמחאה נגד קיבוץ אחר שקם בפולניה באותו זמן ונהג ברנות יתירה בקבלת חבריו. ה"מסודרים" התארגנו והקימו את הקיבוץ המקביל). קיבוץ זה הקים תחילה אהלים בנס־ציונה, ואחר־כך עבר לראשון־לציון, שם קיבל את השם "עין הקורא".

"אם כבר לציין יום הולדת לקיבוץ", אומרים המיסדים שעברו את גיל 75, "אז אולי את שנת 1933, שאז התאחדו שני הקבוצים בראשון־לציון".

וכך, לפחות ארבע שנים לפני שנת 1937, היא שנת העליה על הקרקע, ויש אומרים: שבע שנים מנוא הראשונים.

ואולי כדאי ללמוד משהו מזה? ארבע שנות ציפייה הכינו את הקיבוץ, ארבע שנות אינקובציה, כדי להידבק היטב בחיידק הקיבוצי. 26 ילדים נולדו במושבה, בראשון לציון. לכן היה הקיבוץ כה מגובש כאשר עלה על הקרקע. לכן לא עזב איש בשנים הראשונות הקשות בעמק הירדן, "על שני גבולות" (כשם ספר הקיבוץ שהופיע בחצי יובל), גם בשנות המבחן של מלחמת השיחרור, כשמקום ההתיישבות ננטש לכמה ימים בעקבות אי־הבנות טרגיות וחוסר קשר עם המפקדות, כאשר החברים החוזרים מצאו בתים שרופים ומפוצצים, מגדל מים מפוצץ והרס מוחלט, כאשר חברות הקיבוץ עם הילדים נאלצו לחיות שנה שלמה באכסניות שונות בחיפה, נפרדות מבעליהן — עמד הגיבוש החברתי במבחן. איש לא עזב. ושוב, בשנים 1967־1969, כשמדי שבוע נחתו פגזי תותחים וקאטיושות בחצר, כשהילדים ישנו רק במקלטים ואנשים נהרגו במטעים ממוקשים — גם אז שמר הקיבוץ על שלמותו ולא היו עזיבות.

אולי ניתן ללמוד מכך, שתחילה יש לבנות קיבוץ שהוא חברה, ואותה חברה צריכה לבנות את המקום שייהפך למקום חייה.

ומה עוד נותר לספר על קיבוץ שער הגולן? אולי שהוא היה הקיבוץ הראשון שהחליט לפני שלוש שנים להחליף את המתנדבים מחו"ל בגרעינים ישראליים, וכך יצר שיטה המכונה על־ידו "גרעינים בשורה". שיטה הדורשת מאמץ עצום מצד הצעירים, בהדרכה, ומצד הקיבוץ כולו במערך העבודה. כי מתהווים "חורים" בהם יוצאים 30 בני גרעין לשירות פעיל ומספר חודשים אין להם מחליף... אולי גם זה סיפור?

קיבוץ שער הגולן ביובלו — משק התופס "מקום באמצע", ויש מי שמוסיף "מקום לא טוב באמצע".
אך בחגיו — קיבוץ בעל ייחוד. "קיבוץ עם שיר".

לקיבוץ שער הגולן
ביום חג היובל
ברכות ואיחולים
להמשך בנין,
שגשוג ופיתוח
א. ג'ברין בע"מ
חברה קבלנית לבנין ופיתוח
נצרת, רח' 705/5, ת.ד. 2418
טל. 06־575384
מעונה: טל. 06־57519

לקיבוץ שער הגולן
ביובלו
מיטב הברכות
לשגשוג והתעצמות
הצוות מנחמיה
עבודות מתכת
כיפוף וחיתוך
עמק הירדן, טל. 06־752456, 06־751074

לקיבוץ שער הגולן
ביובלו
מיטב הברכות
ואיחולי הצלחה
כתר
שיווק מוצרי בשר בע"מ
חיפה, רח' הנמל 18, טל' 660118
סניף הרצליה: טל' 052־543558, 052־542897

לקיבוץ שער הגולן ומפעלו
בחג היובל
ברכות לבביות להמשך פורה ומשגשג
אלברט אפרים ובנו בע"מ
תכנון — פיתוח וייצור פרופילים ועיבוד פח במבלטים
★ ייצור תקרות אקוסטיות
★ תעלות תאורה
★ פרופילים למחיצות ותקרות גבס
חולון, אזור התעשיה, רח' תנפת 17
טל' 802353 — 5560220

לקיבוץ שער הגולן
ביום חג היובל
שלוחות מיטב הברכות
מוסך הצפון
סוכנות פולקסוואגן
דרך עפולה־נצרת
נצרת, מול בית הבראה
טלפון: 065־72050, 065־72046

לקיבוץ שער הגולן
ביום חג היובל
שאו ברכה נאמנה
הורן את לייבוביץ
הסעות נוסעים
עפולה, רח' הרב לוין 17, טל' 90619, 065־22255
תל־אביב, רח' מסילת החשמונאים 8,
טל' 03־338219, 03־331463

לקיבוץ שער הגולן ומפעלו
בחג היובל – מיטב הברכות והאיחולים
גומא – מוצרי קרטון בע"מ
חולון, אזור התעשיה, המעיין 6 ● טל' 805804, 804425

לשער הגולן
ביום חגכם
ברכות
להמשך פיתוח, בנין ושגשוג
בייטמן הנדסה בע"מ
חברה לפיתוח תעשיות (פרויקטים) בע"מ
תכנון תהליכים, תכנון הנדסי מפורט,
ניהול והקמת פרויקטים בתעשיה המודרנית
ELB
קרית ביאליק, רח' קרן היסוד 62, ת.ד. 456 מיקוד 27104 טל' 04־706877

לקיבוץ שער הגולן
שלוחה ברכה חמה
ביום חג היובל
ברגר דוברט
יצור ציוד חקלאי
כפר חסידים, טל' 952645, 952157

50 שנה לקיבוץ שער הגולן

לקיבוץ שער הגולן – ביובלו
שלוחות מיטב ברכותינו
זוהר אור בע"מ
סוכנות בלעדית לצפון
געש מפעלי תאורה
רחוב המוסכים צ'ק פוסט
מפרץ חיפה. טל' 04־721321־3
סוכנות בלעדית "געש"
מוצרי תאורה ושיווק מוצרי חשמל
אולם תצוגה ומכירה:
מפרץ חיפה, רח' המוסכים 22

לקיבוץ שער הגולן
ביום חג יובל ה־50
מיטב הברכות והאיחולים
להמשך פורה ומשגשג
קליל פרופילי אלומיניום

לקיבוץ שער הגולן
בחג היובל
שפע ברכות ואיחולים
להמשך פורה ומשגשג
י. שניצקי ושות' בע"מ
מפעל מתכת לייצור מיכון חקלאי
ומכונות השקיה "קו־נוע"
רמלה, אזור התעשיה, ת.ד. 338 רמלה,
טל' 08־227694

לחברי קיבוץ שער הגולן
בחגכם ה־50
ברכת חברים
להמשך פורה ומשגשג
תנובה
ת.ד. 7083 תל־אביב

לקיבוץ שער הגולן
ומפעלו "גולן מוצרי פלסטיק"
בחג היובל
שפע ברכות ומיטב האיחולים
פלורמא בע"מ
פיגמנטים, צבעים
וחומרי גלם
FLORMA
תל־אביב, רח' העמל 17, טל' 822716 – 822635
ת.ד. 35105, ת"א 61350 ● טלקס: 341167/77 M.F.F.

לקיבוץ שער הגולן – ביובלו
שלוחות מיטב הברכות והאיחולים להמשך והתעצמות
רפאל כץ ושות'
משרד עמילות מכס, ביטוח, הובלה
מבית לבית, ים, אוויר ויבשה
● חיפה, הנמל 30 (בניין לבנט), טלפון: 04־668191,
(10 קווים), טלקס 46438, פקסימיליה 670020
● ירושלים, תל־אביב, לוד, אשדוד ואילת

לקיבוץ שער הגולן
ולמפעלו "גולן" מוצרי פלסטיקה
בחג היובל
שפע ברכות ואיחולים
להמשך ההצלחה
סטודיו ולדימיר בע"מ
חיפה, נורדאו 23
טל' 670480, 04־642167

לקיבוץ שער הגולן
בחג היובל
שלוחה ברכת המשך והתעצמות
שורץ את תמיד בע"מ
מפיצים: תיא בימינובה – חיפה, רח' צהיון 3, טלפון: 671404

לקיבוץ שער הגולן
שחוגג יובל
לעליה על הקרקע
קבלו את מיטב ברכותינו
ואיחולים להצלחה והתעצמות
קור־העמק
א. התעשיה טבריה עילית, ת.ד. 1013, טל' 067־94913-93248

לקיבוץ שער הגולן ומפעלו
בחג היובל – מיטב הברכות והאיחולים
טרי־וול
Tri-Wall
• אריזות ליצוא באוויר ובים • אריזות לאחסון ושינוע
• יעוץ מקצועי של מהנדסי אריזה • שרות מעולה בארץ ובחו"ל.
משרד מכירות: ח' באייר 72 ת.ד. 21044 ת"א
טל' 03־455126 (6 קווים) טלקס 33454
מפעל האריזות: אזור התעשיה נחניה מפעל המשטחים: אזור התעשיה נתיבות

לקיבוץ שער הגולן
במלאת 50 שנה
ליסודכם
●
שמואל עמרם
שיווק ירקות ופירות
כפר תבור, טל': 06־766722

לקיבוץ שער הגולן
ולמפעלו "גולן"
ביום חג היובל
שלוחות מיטב הברכות
ואיחולי הצלחה
בר־חז בע"מ
שיווק צמיגים ומצברי דיילייט
יפו־תל־אביב, רח' סגולה 17, טל' 826871

לקיבוץ שער הגולן
ביובלו
ברכות ואיחולים להמשך
בנין ופיתוח
חברת מחפרים בע"מ
יחיאלי מרדכי
חיפה, רח' שער הגיא 12, ת.ד. 1264, טל' 246062

לקיבוץ שער הגולן
ביום חג היובל
מיטב האיחולים להמשך הצלחה בעתיד
"מהיר" תעשיות מתכת בע"מ
עיבוד שבבי רגיל וממוחשב
חיפה מפרץ, חלוצי התעשיה 28, טלפון: 724472

לחברי קיבוץ שער הגולן
ומפעלו „גולן מוצרי פלסטיק"

בחג היובל
איחולינו להמשך עבודה פוריה
והידוק הקשרים המשותפים

חישור למסחר בע"מ
משווקי צנרת פקסגול
תל־אביב, ארלוזורוב 145 • טל' 03־256158, 03־216138

לקיבוץ שער הגולן ומפעלו
בחג היובל
ברכות לבביות להמשך פורה ומשגשג

מפעלים פטרוכימיים בישראל בע"מ
חיפה 3100 • ת.ד. 99 • טל' 723271
תל־אביב 64357 • רח' שמריהו לוין 15 • טל' 280611

לקיבוץ שער הגולן
ביובלו — ברכות
משה גרבלי ובנו — מרכז הבשר
טבריה, רח' הבנים 27, טל' 06־720566

לקיבוץ שער הגולן
בחג היובל
ברכות ואיחולים
להמשך שיתוף פעולה פורה ומשגשג

ע.צ.
חברה לבניה ופיתוח בע"מ
חרושת ברזל
קרית ביאליק, אזור תעשיה, ת.ד. 1358
טל' 04־712226, 04־714893

לקיבוץ שער הגולן
ביובלו
קבלו את מיטב הברכות

טיולי אלון — אויס
נסיעות ותיירות
טבריה, מלון נהר־ירדן,
טל' 06־790898, 06־722982

לקיבוץ שער הגולן
ביובלו
ברכות לשגשוג
ושיתוף פעולה פורה
אורן
ציוד חימום בע"מ
ירושלים, רח' אהליאב 14, טל' 524181

לקיבוץ שער הגולן
ביובלו
איחולים להמשך
בנין, שגשוג והצלחה

יעד נציגויות
הראל אבי שיווק בע"מ
צנרת ואביזרים לבנין, חקלאות ותעשיה
ירושלים, רח' קורדובה 28, ת.ד. 9024,
טל' 02־537611, 02־537943

לקיבוץ שער הגולן
במלאת 50 שנה
לייסודכם
ברכות ואיחולים

מוסך שמסי
תיקון אופניים וטוסטוסים
סוכנות ומוסך וסוזוקי ופיג'ו
עפולה, אזור תעשיה, טל' 06־596273, 06־566927

לקיבוץ שער הגולן
בחג היובל
לייסודכם
מיטב הברכות
•
מוסך משה
אשדוד, אזור תעשיה צפוני, טל' 055־21051

לקיבוץ שער הגולן
ביום חג היובל
ברכה לבבית ואיחולים
להמשך והצלחה

מ. כרמי בע"מ
בית מסחר לכלי עבודה
לעיבוד שבבי
חופה מפרץ, רח' שינקר 7, טל' 725006

לקיבוץ שער הגולן
ביובלו — מיטב הברכות
אופסט חרט בע"מ
חיפה, רח' הרצל 79, טל' 640571

לקיבוץ שער הגולן
במלאת 50 שנה
לייסודכם
מיטב האיחולים להמשך הצלחתכם

תריסי הצפון
טבריה, אזור תעשיה, טלפון: 06־721541

לקיבוץ שער הגולן
במלאת 50 שנה
לייסודכם
מיטב האיחולים להמשך הצלחתכם

אלישע המשחיז
בית מלאכה להשחזת משורים
חיפה, רח' קיבוץ גלויות 1, טל' 666162

לקיבוץ שער הגולן
מיטב האיחולים
ביום חג היובל

תנורגז שרות ותעשיות
תיקון, שיפוץ ובניית
מבעירי חשמל וגז מסחריים
טבריה, רח' אלחטיב (מול מלון „הגליל"), טל' 721432

לכל חברי קיבוץ שער הגולן
בחג היובל – שפע ברכות, חן ויופי
עזרא בדיר – חומרי קוסמטיקה
תל־אביב, בזל 36 (בחצר), טל' 5464531 – 5463696

לחברי קיבוץ שער הגולן
בחג היובל
ברכותינו להמשך פורה ומשגשג

שרותי גולן בע"מ
שרות למכונות לחדחת כלים
המשרד: גרוזנברג 3 ראשון־לציון, טל. 03־957913
המפעל: הסוללים 9 רמת־ים, בת־ים, טל. 03־5514140

לקיבוץ שער הגולן
ומפעלו גולן מוצרי פלסטיק
בחגכם ה־50
ברכות לבביות ומיטב האיחולים

מבלט

סינטוב חיים — עבודות מתכת בע"מ
★ ייצור מבלטים לתעשיית המתכת
★ עבודות מכבש
★ עשיית מכבשים מדוייקים
★ ייעוץ טכני

בת־ים, נוסבאום 29, טל' 5510334, ת.ד. 34 בת־ים

טלקס

● מזכ"ל „המרכז הליברלי" התפטר מתפקידו

מזכ"ל מפלגת המרכז הליברלי, יוסף לפיד, התפטר מתפקידו. בכך מעמיק המשבר בתוך המפלגה החדשה.
כתבתנו מציינת, כי המרכז הליברלי סובל מבעיות כספיות ומהיעדר מקורות מימון לפעילותו. בחודשים האחרונים פרשו מהמפלגה מספר חברים פעילים, ואחרים, כמו ראש עיריית ת"א שלמה להט ויו"ר הסוכנות אריה דולצין, צמצמו פעילותם.

דורית גפן

● המצות התייקרו ב־22% לעומת אשתקד

מחירו המרבי לצרכן של חבילת מצות בת 2.5 ק"ג יהיה 6.5 ש"ח. כך עולה מצו מחירים מרביים שפורסם על־ידי משרד־התעשייה־והמסחר. מחיר זה גבוה ב־22 אחוז לעומת שנה שעברה.
המחיר המרבי של ק"ג קמח מצה יהיה 2.74 ש"ח. וגם מצרך זה התייקר ב־22 אחוז לעומת פסח 86. יצוין כי מחירי הלחם עלו בתקופה זו ב־45 אחוז.

אודי נחשון

● „התחיה" תביע אי־אמון בממשלה

סיעת „התחיה" ביקשה מיו"ר הכנסת שלמה הלל, להעלות על סדר היום בראשית השבוע הבא הצעת אי־אמון בממשלה, בשל „אי־ניצולה קווי היסוד בדבר הקמת התנחלויות חדשות".
לדברי „התחיה" חלפו שלוש שנים מאז הוקמה הממשלה, אשר התחייבה להקים מדי שנה 6 ישובים, אבל עד כה לא קמו אפילו שתי הראשונים. „ממשלה שאינה מסוגלת לבצע מדיניותה וממשיכה לחבל במפעל ההתיישבותי הציוני כאן - אין לה זכות קיום" — טענה „התחיה".

יצחק שור

היצוא דרך הגשרים יופסק אם תימשך הברחת הנשק

הזהיר מתאם הפעולות את תושבי השטחים

מתאם הפעולות בשטחים, שמואל גורן, הזהיר את תושבי השטחים שהיצוא לירדן דרך הגשרים יופסק, אם לא יקיאו מקרבם אותם תושבים המנסים להבריח אמצעי לחימה מירדן לישראל, בהשראת אירגוני החבלה.
גורן אמר, כי הברחות אמצעי הלחימה מתבצעות בהשראת אש"ף ושאר ארגוני החבלה, המעוניינים לחבל במעבר משאיות מהשטחים לירדן.
הוא גילה, כי מספר משאיות הוחרמו ונהגיהן במעצר, לאחר שנתגלו בהם אמצעי לחימה.
גורן הביע תקווה שההברחות ייפסקו, לאחר שננקטו אמצעי בטחון בגשרים, שכן פרנסתם של אלפי אנשים עלולה להיפגע מהפסקת היצוא.
מתאם הפעולות בשטחים דיבר אתמול בתוכנית „מיפגש" בטלוויזיה בערבית.
בהתייחסו למצבם של הפליטים בשטחים הוא אמר, כי מצבם גרוע יחסית לשאר האוכלוסיה ובמיוחד מצבם של הפליטים בעזה. הוא מתח ביקורת על מדינות באירופה ואירגונים בינלאומיים שאינם מסייעים די לתוכניות הפיתוח של מחנות הפליטים, למרות שישראל הסירה המגבלות על סיוע זה.
גורן אמר, כי ישראל מזמינה כל גורם שכוונותיו חיוביות ואינן עוינות לבוא ולסייע.
גורן הגדיר את החלטת מצרים שלא להתיר מעבר תושבי יהודה ושומרון לשטחה דרך סיני כהחלטה טפשית, שנעשתה לפי בקשת ירדן ואמר, כי ישראל אינה יורדת לסוף דעתם של המצרים.

(עתי"ם)

12 שנות מאסר למבצעי השוד המזויין בבנק „יהב" בתל־אביב

12 שנות מאסר בפועל נגזרו אתמול על שני הנאשמים בביצוע השוד המזויין בבנק „יהב" בדצמבר 1986.
הנאשמים נפצעו במהלך מירדף היריות שערכה המשטרה אחריהם והם מרותקים לכסאות גלגלים.
התביעה טענה, כי אשר מסר (44) מראשון־לציון וחיים חרי (42) מתל־אביב ערכו ב־7.12.86 בשעה 5.40 אחר הצהרים שוד מזויין בבנק „יהב" בשדרות רוטשילד 6 בתל־אביב. הם נכנסו לבנק רעולי פנים וחמושים בנשק גנוב. ברכוש את כל העובדים תחת איומי אקדח, רוקנו מכספת הבנק 5102 ש"ח. אחד מעובדי הבנק שנשאר בקומה העליונה הצליח להזעיק את המשטרה. השודדים ברחו והתפתח מרדף בין השוטרים לשודדים, במהלכו היו חילופי יריות שגרמו לפציעתו הקשה של אחד השוטרים ולפציעתם של שני השודדים.
השניים הורשעו עפ"י הודאתם בעבירות של שוד מזויין, גרימת חבלה חמורה, נשיאת נשק והובלתו שלא כדין וקבלת רכוש ביודעין שהושג בדרך פשע.
השופט מנחם אילן הזכיר במתן גזר־הדין, כי התובעת, עו"ד רבודה חן, ביקשה לגזור על השניים את העונש המירבי של עבירת שוד מזויין או עבירת חבלה חמורה — 20 שנות מאסר.
הסניגורית, עו"ד מרבל, ביקשה לגזור על כל אחד מהנאשמים את העונש המינימלי. היא ביקשה לקחת בחשבון שהשוד הינו תוצאה של מצוקה כלכלית של שני הנאשמים, שבסופו של דבר לא צלחו בשוד, שהנאשמים נפצעו בעצמם ומהיותם מרותקים לכסאות גלגלים, ממילא אינם מסוכנים לציבור, שעצם פציעתם החמורה מהווה חלק מהעונש, ושהשוד בוצע כאשר כל אחד מהנאשמים היה אסיר ברישיון, אשר צפוי להפקעת רשיונו שתתבטא עבור כל אחד בכמה שנות מאסר.
השופט מנחם אילן דחה את רוב טענותיה של הסניגורית. „כב"כ בנסיבות האמורות הייתי אומר שדרישתה של ב"כ המדינה לגזור על הנאשמים את העונש המירבי אינה מוגזמת", ציין השופט. אולם בהתחשב בפציעתם הקשה של השניים החליט השופט להקל בעונשם וגזר עליהם, כאמור, 12 שנות מאסר.

מפנה במדיניות בנק ישראל

מאת אלחנן הורוביץ

אתמול חל מיפנה חשוב במדיניות בנק ישראל בבורסה לני"ע. לראשונה מכר בנק ישראל איגרות חוב צמודות למדד מצד אחד וקנה מניות הסדר מן הצד השני.
בעוד שבמניות ההסדר היה אתמול עודף היצע של 1.1 מיליון ש"ח, היו במניות החופשיות ב־50% יותר עליות שערים, מאשר ירידות שערים. בשוק איגרות החוב הסתכמו עודפי הביקוש ב־8.5 מיליון ש"ח. מזה 8 מיליוני ש"ח בצמודות למדד המחירים לצרכן ו־0.5 מיליון ש"ח בצמודות לדולר.
בסיכום השבועי עלה ערך השוק של המניות החופשיות ב־5.91%, בעוד שערך השוק של מניות ההסדר ירד ב־0.07%. העליות הגדולות ביותר היו בשבוע המסחר שעבר במניות חברות להשקעה וחיפושי נפט, שעלו ב־8.37% וב־7.22% בהתאמה.
בחתימות יתר זכו אתמול שתי ההנפקות הנוספות של איגרות החוב, שבנק ישראל הציע במיכרז לציבור.

גלגלי הבורסה

להנפקה מסוג „גליל", שהוצעה לציבור בערך נקוב של 20 מיליון ש"ח במחיר מינימום של 88% מערכה הנקוב, נתקבלו הזמנות בסך 47 מיליון ש"ח ונמכרה במחיר 91.5 מערכה הנקוב. להנפקה מסוג „שגיא" בערך נקוב של 30 מיליון ש"ח במחיר מינימום של 92% מע"נ נתקבלו הזמנות בסך 122 מיליון ש"ח ונמכרה ב־97.5% מערכה הנקוב.
אתמול לא חל שינוי לא בשער פל המניות ולא בשער הדולר היציג. והדולר לנוסעים לחו"ל. הדולר השחור הוסיף לנוע בין 1.59 ל־1.60 ש"ח.
בשוק המניות עלו אתמול 148 שערים, לעומת 111 שירדו ו־129 שנשארו בלי שינוי. מהם עלו 35 ב־5% ויותר ו־16 ירדו ב־5% ויותר. נרשמו 2 „מוכרים בלבד" ו־1 „קונים בלבד". המחזור בשוק המניות הסתכם ב־18 מיליון ש"ח. מזה כ־1.3 מיליון ש"ח במניות ההסדר.
במניות ההסדר עלו ב־%: פועלים מב' — 3.9; איגוד רג' — 0.1, לעומתן ירדו ב־%: אי די בי רג' — 0.2; אי די בי כ' — 0.3; דיסקונט ב' — 0.1; דיסקונט א' — 0.6; מזרחי ש' — 0.2; מזרחי מ' — 0.3; פועלים ש' — 0.2; פועלים מ' — 1.0; כלל — 0.5, תשואותיהן השנתיות נעו בין 16.32% (דיסקונט א') ל־16.51% (אי די בי רג'). הפועלים ש' — 16.49%, הפועלים מ' — 16.40%.
במניות הבנקים המסחריים שמחוץ להסדר עלו ב־%: הבינלאומי — 0.2 פי בי' — 0.2, לעומתן ירדו ב־% הסקנות 0.5 — 2.1; כללי מ"ד 1 — 2.4. למניות אוה"ח והסקנות 0.1 היו עודפי היצע שנקלטו ללא שינוי בשעריהן.
במניות החופשיות עלו ב־10%: קופל, מטוויות 1, נחושתן 1, שלדות, תויה, עוז 0.5, כתר עלתה ב־10.2%, לעומת זאת ירדו ב־10%: אמישר, ניקוב 1, גלי זוהר 5.
בשוק איגרות החוב עלה אתמול המחזור ל־7.9 מיליון ש"ח. מזה כ־1.1 מיליון ש"ח בסוג „שגיא", כ־1.3 מיליון ש"ח ו־2.3 מיליון ש"ח בצמודות ב־80% למדד בלבד, שבהן בלטה ההתערבות של בנק ישראל שעלו ב־0.06% בלבד.

זכו בפיס

הגרלת [illegible] מצטבר של מפעל הפיס מס. 12/87 שהתקיימה ביום 19/03/87 זכו הכרטיסים הבאים:

בסך — 180,000,000 ש"ח זכה המספר 547662
הפרס המצטבר בסך 100,000.00 ש"חים עובר לשבוע הבא.
מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 380,000,00 ש"חים (כולל צבירה).
בסך — 12,000.00 ש"ח זכה המספר: 666558.
בסך — 6,000.00 ש"ח זכו המספרים: 619520, 281676.
בסך — 300.00 ש"ח זכו המספרים:
003633; 035719; 062835; 085420; 094972; 117890; 198670; 296528; 308537; 309963; 376481; 380821; 425536; 431141; 434393; 443166; 499146; 499892; 540268; 568711; 578943; 584574; 591354; 617224; 674280; 716940; 735167; 751227; 769702; 798077; 887443; 891063.
בסך — 150.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 2185; 6035.
בסך — 25.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 383; 496.
בסך — 16.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 481; 638; 844.
כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 1 זכו בסך של — 2.50 ש"ח.
בסך — 5.00 ש"ח זכו המספרים התלת־ספרתיים:
016; 055; 114; 122; 174; 187; 196; 198; 214; 221; 225; 227; 277; 462; 467; 503; 514; 544; 625; 628; 726; 804; 946; 957; 968; 989.
בסך — 2.50 ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים:
02; 05; 06; 07; 11; 24; 28; 33; 36; 42; 43; 49; 50; 51; 56; 65; 77; 78; 80; 83; 86; 90; 91; 94; 95.

שערי מטבע־חוץ בנק הפועלים – 19.3.87

		בנקנוטים		העברות והמחאות		שערים
	יחידה	קניה	מכירה	קניה	מכירה	יציגים
סל מטבעות	1			1.6753	1.6962	1.6853
דולר אמריקני	1	1.57	1.65	1.6085	1.6285	1.6183
פרנק צרפתי	1	0.86	0.90	0.8781	0.8890	0.8825
לירה שטרלינג	1	2.53	2.65	2.5711	2.6032	2.5909
מרק גרמני	1	0.25	0.27	0.2637	0.2670	0.2653
ין יפני	100	1.04	1.09	1.0607	1.0740	1.0666
גילדן הולנדי	1	0.76	0.80	0.7774	0.7871	0.7811
פרנק שוויצרי	1	1.03	1.08	1.0496	1.0627	1.0546
כתר שבדי	1	0.25	0.26	0.2509	0.2541	0.2528
כתר נורווגי	1	0.23	0.24	0.2319	0.2348	0.2337
כתר דני	1	0.23	0.24	0.2335	0.2364	0.2347
מרק פיני	1	0.35	0.37	0.3578	0.3623	0.3600
דולר קנדי	1	1.20	1.26	1.2227	1.2380	1.2297
דולר אוסטרלי	1	1.06	1.14	1.1013	1.1151	1.1096
ראנד דר' אפריקני	1	0.53	0.78	0.7731	0.7828	0.778
פרנק בלגי	10	0.41	0.44	0.4235	0.4288	0.4258
שילינג אוסטרי	10	1.23	1.29	1.2495	1.2651	1.2572
לירה איטלקית	1,000	1.21	1.29	1.2358	1.2512	1.2419

עיריית הרצליה
חוק התכנון והבניה תשכ"ה־1965
הועדה המקומית לתכנון ולבניה
מרחב הרצליה
הודעה לפי סעיף 149

לחוק התכנון והבניה תשכ"ה־1965
נמסרה בזה הודעה בהתאם לסעיף 149 לחוק הנ"ל, כי לועדה המקומית לתכנון ולבניה מרחב הרצליה, הוגשה על ידי: שם מרקס־גלזמן כתובת רח' החשבי 65, חיפה, בקשה המתייחסת לקרקע שבמקום: הרצליה, רחוב לוי אשכול, גוש 6517, חלקה 345, ומהווה הקלה לגבי המותר באזור בו מבוקשת ההקלה האמורה, רהיינה העברת אחוזים מקומה א' לקומת קרקע ללא תוספת אחוזים בסה"כ.
כל המעוניין יכול לעיין בבקשה הנ"ל במשרד הועדה המקומית ברחוב סוקולוב 10 הרצליה בימים ובשעות שהמשרד האמור פתוח לקהל, וכל הרואה עצמו נפגע ע"י אישור הבקשה הנ"ל יוכל להגיש התנגדות מנומקת למשרדי הועדה המקומית האמור בכתובת הנ"ל תוך שבועיים מיום פרסום מודעה זו.

אלי לנדאו
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבנית מרחב הרצליה

בפלילים

מאסר לעובד עיריית אשקלון שהורשע בגניבה

בית־המשפט המחוזי בבאר־שבע גזר שלוש וחצי שנות מאסר, מתוכן שנה וחצי לריצוי בפועל, על תושב אשקלון שהורשע בפריצה לדירה וגניבת רכוש מתוכה, בעת שהועסק על־ידי עיריית אשקלון בחלוקת ארוחות לבתי קשישים.
בעת קריאת גזר הדין ציין השופט יהושע פלפל, שלמרות עברו הפלילי העשיר של הנאשם, הוא לא הראה גם במהלך המשפט מגמות של חזרה בו ממעשיו.
ציון דיין בן 34 מאשקלון הורשע בכך שפרץ ביום 19.4.85 לדירת מגורים בעיר וגנב מתוכה תכשיטים שונים, מצלמה, מכשיר וידיאוטיים ומכשיר טלפון יקר ערך. התביעה טענה, שטביעת אצבעו של הנאשם נמצאה על ארן חלון הדירה שנפרצה. (עתי"ם)

הרופא המדומה עקר שיניים ונעצר לחקירה

מאת שלו דינמוביץ, כתבת „על המשמר"

„החשוד מטפל באנשים כאשר אין לו רשיון לעסוק ברפואת שיניים ומסכן בכך את חייהם ובריאותם, חשד שאין לו גם הסמכה לעסוק בטכנאות שיניים" — כך טען אתמול נציג המשטרה בבית־משפט השלום בדימונה, בבקשו להאריך את מעצרו של משה אופיר בן 33 מדימונה, החשוד בהונאות לרופא שיניים ובעבירות מירמה.
נציג המשטרה סיפר, כי החשוד הגיע לדימונה מיפו לפני שנה וחצי ופתח במקום קליניקה לטיפול שיניים. הוא הציג את עצמו כרופא וביצע עקירות ושיניים, כן גבה כספים מאנשים בלי שהעניק להם כל טיפול בתמורה.
החקירה החלה בעקבות תלונה של תושב העיר, ש„הרופא" גבה ממנו מקדמה בסך 250 ש"ח ולא העניק לו טיפול. החשוד הורשע בעבר בעבירות מירמה.
שופט השלום צבי סגל האריך את מעצרו ב־6 ימים להשלמת החקירה.

תביעה משפטית על גרימת נזק לגופות

מאת ניצה רימון, כתבת „על המשמר"

דוד פרוס מרעננה הגיש לבית־המשפט לתביעות קטנות בכפר־סבא תביעה כספית על סך 3000 ש"ח נגד יהושע צוקבורג, בעל ממפעל למצבות „זכרון" בכפר־סבא, בטענה שאי־שיפוץ המצבה על קבר הוריו גורם נזק לגופותיהם.
טרם הוגש כתב־הגנה על תביעה זו.
דוד פרוס טוען, כי בסוף שנת 85 הבחין שמצבת השיש של הוריו מתפוררת וזקוקה לשיפוץ. הוא פנה לנתבע והזמין אצלו ציפוי חדש למצבה, אך לטענתו העבודה לא בוצעה עד כה.
לטענת התובע, הסיר הנתבע את הלוחות המכסים את הקברים ומי הגשמים חודרים לתוכם. עוד טוען התובע, כי הקברים החשופים גורמים לו עגמת נפש ובושה והוא נמנע מלהזמין את קרובי משפחתו לאזכרה בשל כך. הוא תובע את בעל המפעל למצבות על גרימת נזק לגופות וגרימת צער ובושה לו ולבני משפחתו.

החשוד ברצח פלאח שוחרר ממעצרו

מאת שלמה גלזר, כתב „על המשמר"

החשוד ברצח חיים פלאח, אלי ביטון בן 26 ממגדל העמק, שוחרר אתמול ממעצרו לאחר שהיה עצור 38 יום.
בידי המשטרה הצטברו ראיות נסיבתיות רבות שקשרו לדעתה את ביטון למקרה. מכוניתו נמכרה בסמוך לרצח. אקדחו של אביו נמכר והחזלטו בו חלקים.
בתום המעצר המקורי ביקשה המשטרה מבית המשפט לשחרר את החשוד והשופט חלי עבור קיבל את בקשתה.

לסנקה ולכל משפחת ניסנילביץ'
איתכם באבלכם הכבד במות
זלדה
קיבוץ גלאון

עם כפר המכבי והמשפחה
משתתפים באבל על מות
ברוך בן־אברם
חוקר מבאי ביתנו
מרכז תעוד וחקר של השוה"צ בגבעת חביבה

עם חברנו אליה בר ומשפחתו
משתתפים באבלכם
במות האחות
לאה קרושבסקה
קיבוץ גת